

Rövidtávú munkaerőpiaci prognózis – 2019

Budapest, 2018. november

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI   Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A tanulmány alapjául szolgáló adatfelvételre a Nemzetgazdasági Minisztérium és a Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet együttműködésében került sor. A kutatás finanszírozását az MKIK GVI és az MKIK között 2018. június 18-án kötött szerződés biztosította, amely a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal között NFA-KA-NGM-3/2017 számon megkötött szerződés 4.1./XIII. pontja teljesítéséhez kapcsolódik.

A tanulmányt írták:

Hajdu Miklós (elemző)
Horváth Ágoston (elemző, MKIK GVI)
Nábelek Fruzsina (elemző, MKIK GVI)

A kutatás terepmunkáját és az adatok feldolgozását irányította:
Nábelek Fruzsina (elemző, MKIK GVI)

Projektvezető:
Nábelek Fruzsina (elemző, MKIK GVI)

Kutatásvezető:
Makó Ágnes, PhD (ügyvezető, MKIK GVI)
e-mail: agnes.mako@gvi.hu

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

A kézirat lezárva: 2018. november 23.

Cím: MKIK GVI
1054 Budapest, Szabadság tér 7.
Tel: 235-05-84
e-mail: gvi@gvi.hu
internet: <http://www.gvi.hu/>

Tartalom

Ábrák, táblák jegyzéke.....	5
Összefoglaló.....	10
Bevezetés.....	18
1. Makrogazdasági helyzet.....	19
1.1. Kilátások és kockázatok.....	19
1.2. Nemzetközi kitekintés.....	30
1.3. Makrogazdasági trendek Magyarországon.....	36
2. A vállalkozások üzleti helyzete és várakozásai.....	50
2.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok.....	50
2.2. Az optimista várakozásokkal bíró vállalatok jellemzői.....	56
2.3. Területi egyenlőtlenségek.....	58
3. 2019-ben várható munkaerő-kereslet.....	59
3.1. Létszámvárakozások a foglalkoztatási egyenlegmutató alapján.....	60
3.2. Létszámvárakozások 2019-re.....	66
4. A foglalkoztatás jellemzői.....	71
4.1. Nem teljes munkaidős foglalkoztatás.....	72
4.2. Határozott idejű foglalkoztatás.....	76
4.3. Külföldiek foglalkoztatása.....	79
4.4. Pályakezdők foglalkoztatása.....	82
4.5. Egyszerűsített foglalkoztatás.....	84
4.6. Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása.....	87
5. Toborzási nehézségek.....	90
5.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok.....	90
5.2. A toborzási nehézség elemi összetevői.....	94
1. Melléklet: Az előrejelzés módszertana.....	96
M1.1. A kérdőíves vállalati létszám-előrejelzésekkel kapcsolatos dilemmák.....	96
M1.2. A modell ismertetése.....	98
2. Melléklet: A vállalkozások üzleti helyzete és kilátásai – elemi eloszlások.....	116
M2.1. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, tárgyév.....	116
M2.2. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, következő év.....	121
M2.3. Elemi összefüggések: Rendelésállomány.....	126

M2.4. Elemi összefüggések: Beruházási volumen	131
M2.5. Elemi összefüggések: Termelési volumen	136
3. Melléklet: Regressziós modellek együtthatói.....	141
4. Melléklet: A minta alapvető eloszlásai	144
5. Melléklet: A kutatás kérdőíve.....	146

Ábrák, táblák jegyzéke

V1. ábra: A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben.....	11
V2. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúramutató alakulása, 1998-2018.....	12
V3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése	13
V4. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka: 100%) és a foglalkoztatottak száma a 15–64 éves népességben (ezer fő), 2003–2018. II. negyedév	14
V5. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008–2018, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0).....	15
V6. ábra: Az üzleti helyzetet és foglalkoztatást leíró vállalati egyenlegmutatók alakulása	16
V7. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2019-ben	17
1.1.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei az Amerikai Egyesült Államokban, százalék, 2000–2018. III. negyedév.....	21
1.1.2. ábra: Az Amerikai Egyesült Államok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, százalék (előző negyedév=100%), 2000–2018. III. negyedév.....	22
1.1.3. ábra: A Philadelphia Fed-index és a New York Fed-index alakulása, 2001. július – 2018. október.....	23
1.1.4. tábla: A fejezetben olvasható gazdasági előrejelzések	24
1.1.5. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúramutató alakulása, 1998-2018.....	28
1.1.6. ábra: A GKI konjunktúraindexe és összetevői (fogyasztói bizalmi index és üzleti bizalmi index), 1996–2018. szeptember	29
1.2.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei Németországban, Franciaországban és az EU-28 tagállamokban, százalék (előző év azonos időszaka=100%), 1996–2018. III. negyedév.....	32
1.2.2. ábra: Németország, Franciaország és az EU-28 tagállamok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, 2000–2017. IV. negyedév (2010=100%).....	34
1.2.3. ábra: Az üzleti bizalom megítélése Németországban* és Franciaországban**, 2001–2018. október.....	36
1.3.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma (ezer fő), 2003–2018. II. negyedév	38
1.3.2. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének változása a versenyszférában és a közszférában (előző év = 100%), 2001–2017	40
1.3.3. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008–2018. II. negyedév, százalék (az előző év azonos időszaka= 100,0)	41

1.3.4. ábra: A versenyszférához sorolt ágazatokban alkalmazásban állók létszámának változása gazdasági ágak szerint, 2008–2018. II. negyedév, százalék (az előző év azonos időszaka = 100,0)	42
1.3.5. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok, százalék (előző év azonos időszaka = 100%) 1996–2018. III. negyedév.....	43
1.3.6. ábra: A GDP változása a válság kezdetéhez képest (2008 első negyedév=100%), 2008–2018.....	44
1.3.7. ábra: A beruházások és a feldolgozóipari beruházások volumenindexe (az előző év azonos időszaka = 100%), 2003–2018 II. negyedév.....	46
1.3.8. ábra: Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei (az előző év azonos időszaka=100%), 2003–2018. szeptember.....	47
1.3.9. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom volumenindexei (az előző év azonos időszaka=100%), 2007–2018. II. negyedév	49
2.1.1. ábra: Az üzleti helyzetet leíró mutatók (tárgyév, következő év).....	51
2.1.2. ábra: Üzleti helyzet megítélése és a várakozások teljesülése	52
2.1.3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése	53
2.1.4. ábra: Az üzleti klíma megítélése gazdasági áganként.....	55
2.2.1. ábra: Az optimista várakozások összetevői – gazdasági tevékenység szerint	57
2.3.1. ábra: A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatók értékei – megyei bontásban.....	58
3.1. tábla: A foglalkoztatás várható alakulását kifejező mérőszámok.....	59
3.1.1. ábra: A tárgyévre és a következő évre vonatkozó egyenlegmutató	61
3.1.2. tábla: Foglalkoztatási várakozások 2019 – vállalati egyenlegmutató	62
3.1.3. ábra: A létszám-növekedési várakozások összetevői	63
3.1.4. ábra: Munkaerő-kereslet foglalkoztatási csoportonként 2018-2019.....	65
3.2.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban	66
3.2.1. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2011-2017	68
3.2.2. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban	68
3.2.2. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2019-ben	69
3.2.3. tábla: A foglalkoztatás várható változása 2019-ben – gazdasági ágak szerint	70
3.2.4. tábla: A foglalkoztatás várható változása 2019-ben – exporttevékenység szerint.....	70
4.1.1. ábra: A nem teljes munkaidős foglalkoztatást leíró mutatók.....	74
4.1.2. táblázat: A jövőbeli nem teljes munkaidős foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	75
4.2.1. ábra: A határozott idejű foglalkoztatást leíró mutatók	77

4.2.2. táblázat: A jövőbeli határozott idejű foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	78
4.3.1. ábra Külföldiek foglalkoztatását leíró mutatók.....	80
4.3.2. táblázat: A külföldiek jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	81
4.4.1. ábra Pályakezdők foglalkoztatását leíró mutatók.....	82
4.4.2. ábra: Pályakezdők jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	83
4.5.1. ábra Az egyszerűsített foglalkoztatását leíró mutatók.....	85
4.5.2. ábra: A jövőbeli egyszerűsített foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	86
4.6.1. ábra Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatását leíró mutatók.....	88
4.6.2. ábra: Kölcsönvett munkaerő jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	89
5.1.1. ábra Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása	91
5.1.2. ábra Munkaerőhiányt / szakember-hiányt érzékelő cégek arányának alakulása a GVI Féléves Konjunktúrafelvételének eredményei szerint	92
5.1.3. ábra Toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya munkaköri csoportok szerint .	93
5.2.1. ábra A toborzási nehézség elemi összetevői	95
M1.1.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban	96
M1.2.1. tábla: A minta részletezése	98
M1.2.2. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása.....	99
M1.2.3. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása évenként.....	100
M1.2.4. tábla: A modell bemeneti változói	102
M1.2.5. tábla: A modell illeszkedésének néhány alapvető mérőszáma	103
M1.2.6. tábla: A modell együtthatói.....	104
M1.2.7. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2011-2017	114
M1.2.8. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban	115
M2.1.1. tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint, 2011–2018 (%).....	116
M2.1.2. tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2011–2018 (%)	117
M2.1.3. tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint, 2011–2018 (%).....	118
M2.1.4. tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása exporttevékenység szerint, 2011–2018 (%).....	119

M2.1.5 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása régió szerint, 2011–2018 (%).....	120
M2.2.1 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint 2011–2018 (%)	121
M2.2.2 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása tulajdonforma szerint 2011–2018 (%).....	122
M2.2.3 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint 2011–2018 (%).....	123
M2.2.4 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása exporttevékenység szerint 2011–2018 (%)	124
M2.2.5 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása régiók szerint 2011–2018 (%)	125
M2.3.1 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása vállalatméret szerint, 2011–2018 (%).....	126
M2.3.2 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása tulajdonforma szerint, 2011–2018 (%).....	127
M2.3.3 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása gazdasági ágak szerint, 2011–2018 (%).....	128
M2.3.4 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása exporttevékenység szerint, 2011–2018 (%).....	129
M2.3.5 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása régiók szerint, 2011–2018 (%)	130
M2.4.1 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2011–2018 (%).....	131
M2.4.2 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2011–2018 (%).....	132
M2.4.3 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2011–2018 (%).....	133
M2.4.4 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása exporttevékenység szerint, 2011–2018 (%).....	134
M2.4.5 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása régiók szerint, 2011–2018 (%)	135
M2.5.1 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2011–2018 (%).....	136
M2.5.2 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2011–2018 (%).....	137
M2.5.3 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2011–2018 (%).....	138
M2.5.4 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása exporttevékenység szerint, 2011–2018 (%).....	139

M2.5.5 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása régiók szerint, 2011–2018 (%)	140
M3.1. tábla: Optimista üzleti várakozásokat leíró regressziós modell	141
M3.2. tábla: Létszámbővítő várakozásokat leíró regressziós modell.....	142
M3.3. tábla: A toborzási nehézségeket jelző vállalatokat leíró regressziós modell.....	143
M4.1 tábla: A súlyozatlan minta eloszlása tulajdoni háttér szerint, 2018.....	144
M4.2. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása gazdasági ág szerint, 2018	144
M4.3. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása az export aránya szerint, 2018.....	145
M4.4. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása vállalatméret szerint, 2018	145
M4.5. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása régió szerint, 2018	145

Összefoglaló

Az adatfelvétel

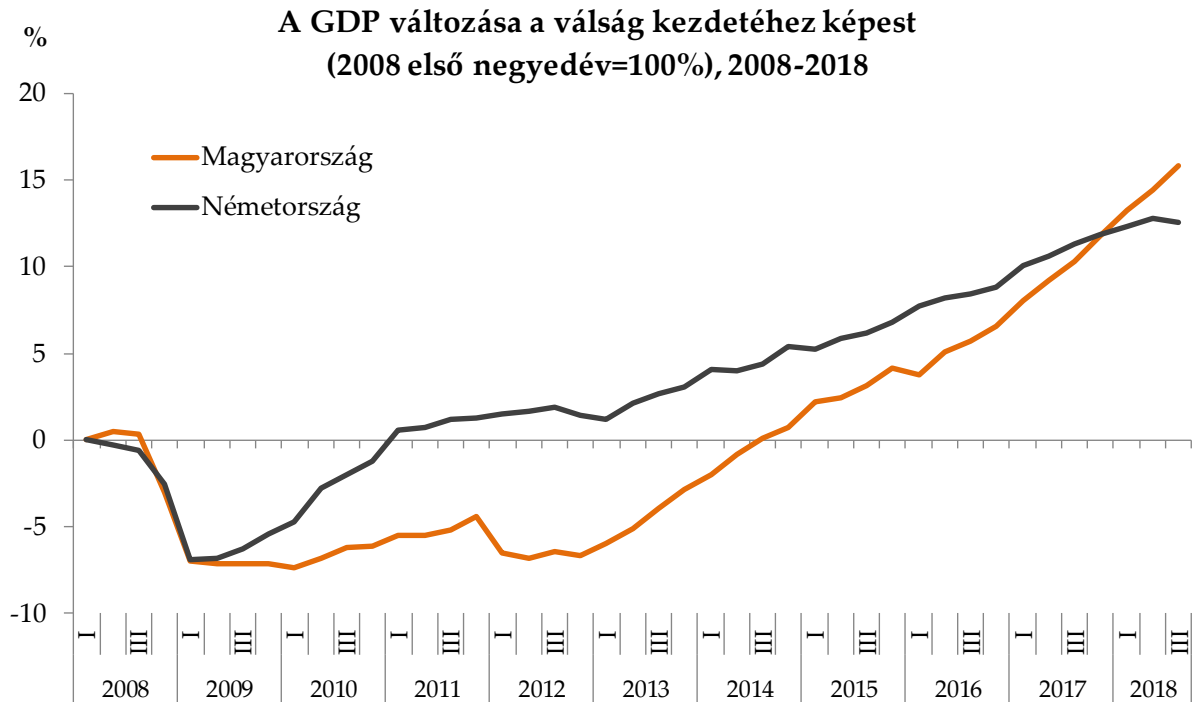
2018 szeptember-október során került sor a Pénzügyminisztérium és az MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) „Rövidtávú munkaerőpiaci prognózis” kutatásának 2018. évi adatfelvételére, amelynek során a megyei kormányhivatalok és az MKIK GVI munkatársai 6781 cég vezetőjét kérdezték meg a munkaerő iránti jelenlegi és várható keresletükről. Az eredmények reprezentatívnak tekinthetők a vállalatok földrajzi elhelyezkedése és gazdasági águk együttes eloszlása és ezen belül létszámuk szerint. Az alábbiakban e kutatás eredményeit ismertetjük úgy, hogy azokat összevetjük más adatforrások, becslések idevágó adataival.

Üzleti helyzet

Magyarországon 2016-ban gyengült a növekedés üteme, a bruttó hazai termék volumenének bővülése 2,2 százalékos volt az előző évhez képest. 2017-ben ismét gyorsult, 4,4 százalékosra ért el a hazai GDP éves növekedésének mértéke. 2018 első három negyedében további fellendülést tapasztaltunk: az első negyedévben 4,8 százalékkal, a második negyedévben 4,7 százalékkal, a harmadik negyedévben pedig már 5,0 százalékkal bővült a magyar GDP az előző év azonos időszakaihoz viszonyítva.

A gazdasági válság hatását a legszemléletesebben úgy ábrázolhatjuk, ha a GDP negyedéves változását a válság kezdetének időpontjához képest figyeljük meg. A VI. ábrán jól megfigyelhető, hogy a válságból való kilábalás sokkal lassabb volt a magyar gazdaság esetében, mint a magyar gazdaság első számú exportpiacát jelentő német gazdaságban. Egyrészt a magyar GDP visszaesése mélyebb volt, mint a németé, másrészt a kilábalás is később kezdődött meg, mint Németországban. Miközben a visszaesés szinte teljes egészében ugyanolyan sebességgel és mértékben érintette a két gazdaságot, addig a fordulópont után, 2009 első negyedévében a német gazdaság jóval gyorsabban kapott erőre, mint a magyar. A német gazdaság 2011 elején már visszatért a válság előtti szintre, a magyar gazdaság azonban elhúzódó recesszióba került és csak 2014 harmadik negyedévében érte el a válság előtti szintet. A magyar és a német gazdaság növekedési üteme közötti különbség 2016 első negyedéve és 2017 negyedik negyedéve között megszűnt, a 2018-as adatok alapján pedig jelenleg a magyar gazdaság növekedési üteme egyre nagyobb mértékben megelőzi a német gazdaságét.

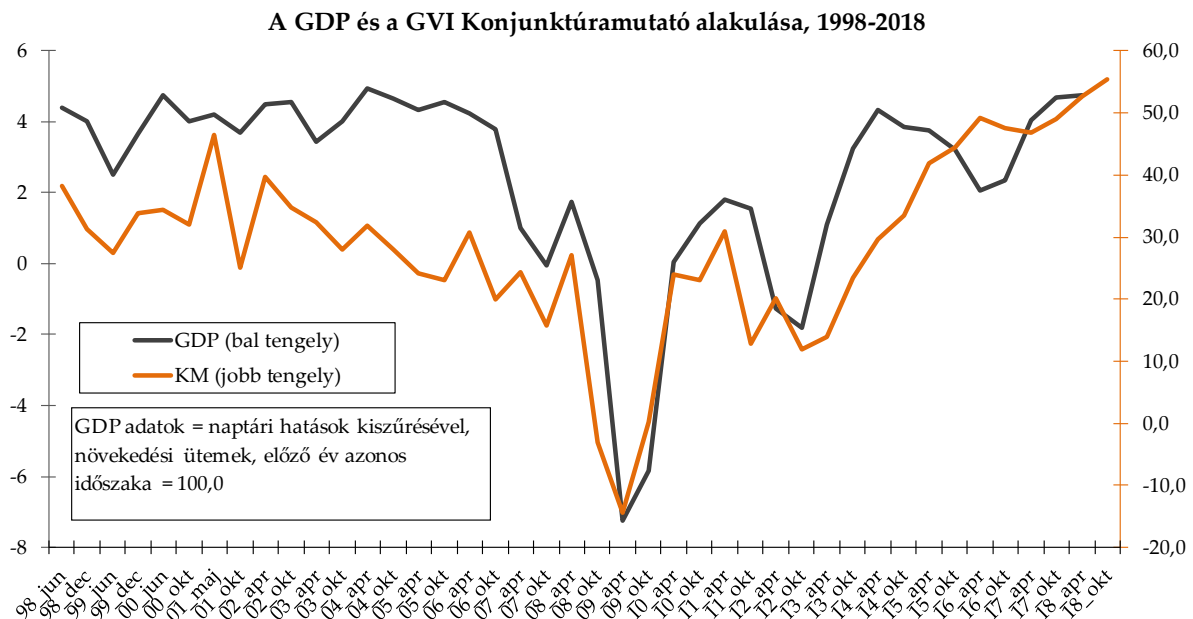
V1. ábra: A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben

Forrás: KSH, Destatis

Az MKIK GVI legfrissebb, 2018. októberi vállalati konjunktúravizsgálata 2830 vállalkozás vezetőjének válaszain alapul. Az adatfelvétel eredményei szerint a konjunktúramutató értéke 55,5 ponton áll, mely érték az adatfelvétel kezdete, 1998 óta a legmagasabb (lásd a V2. ábrát). A múlt félévi javuló tendencia tovább folytatódott, tehát a vállalkozások továbbra is nagyon kedvezőnek ítélik meg az üzleti klímát. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy mind a gép-, mind az építési beruházásokra vonatkozó várakozások jelentősen optimistábbakká váltak az elmúlt fél év során. A bizonytalansági mutató értéke két ponttal csökkent az áprilisi értékhez képest, jelenleg 37 ponton áll. Ez arra utal, hogy a magyar vállalkozások helyzetértékelése egyöntetűbbé vált a legutóbbi adatfelvételhez képest.

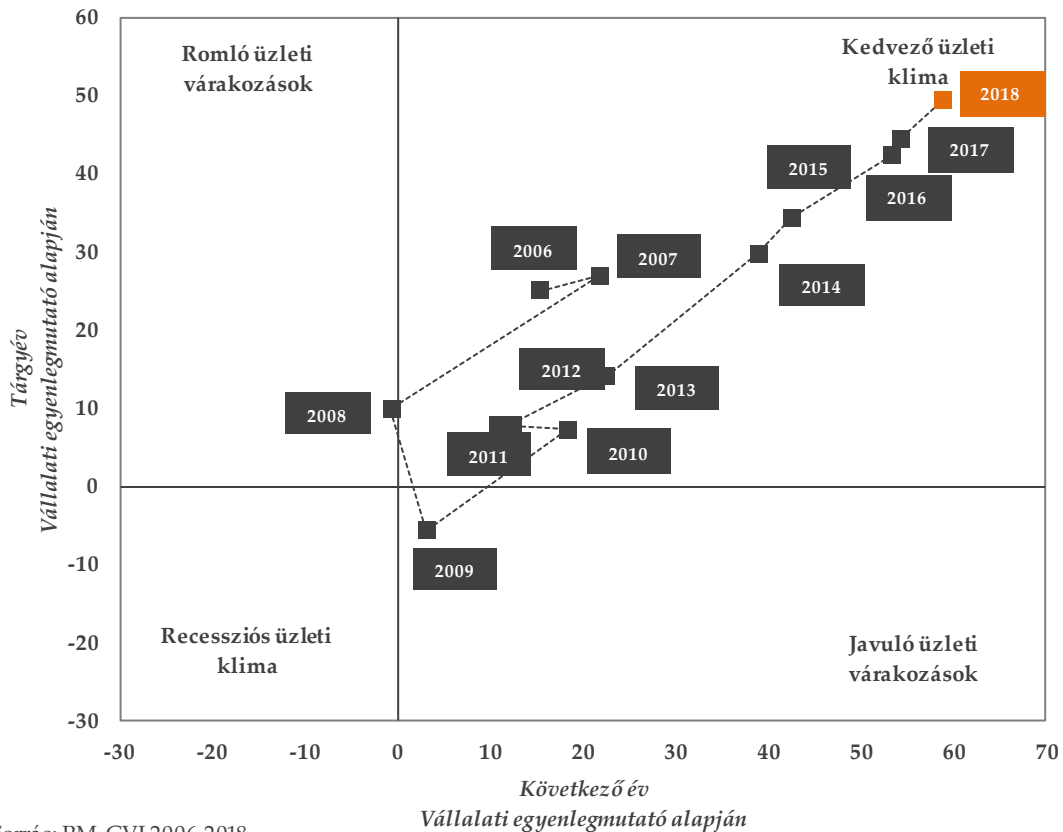
V2. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúramutató alakulása, 1998-2018

Forrás: GVI, KSH

A 2019-re vonatkozó rövidtávú munkaerőpiaci előrejelzés szerint a vállalatok szubjektív üzleti helyzet-értékelése a tavaly bekövetkezett pozitív elmozdulást követően tovább javult. Az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 50 pont, azaz 50 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik inkább kedvezően ítélik meg üzleti helyzetüket, azokkal szemben, akik kedvezőtlenül. A 2019-re vonatkozó üzleti várakozások optimistábbak, mint az elmúlt években bármikor. 2016-ban jelentős pozitív elmozdulás következett be ezen a téren, és a 2017-es stagnálást követően idén még optimistább üzleti várakozásokat fogalmaztak meg a vállalatok. Ebben az évben már 59 pont a jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke, azaz 59 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik bíznak üzleti helyzetük javulásában 2019 első félévében, mint azok, akik az üzleti helyzet romlását várják.

V3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet subjektív megítélése

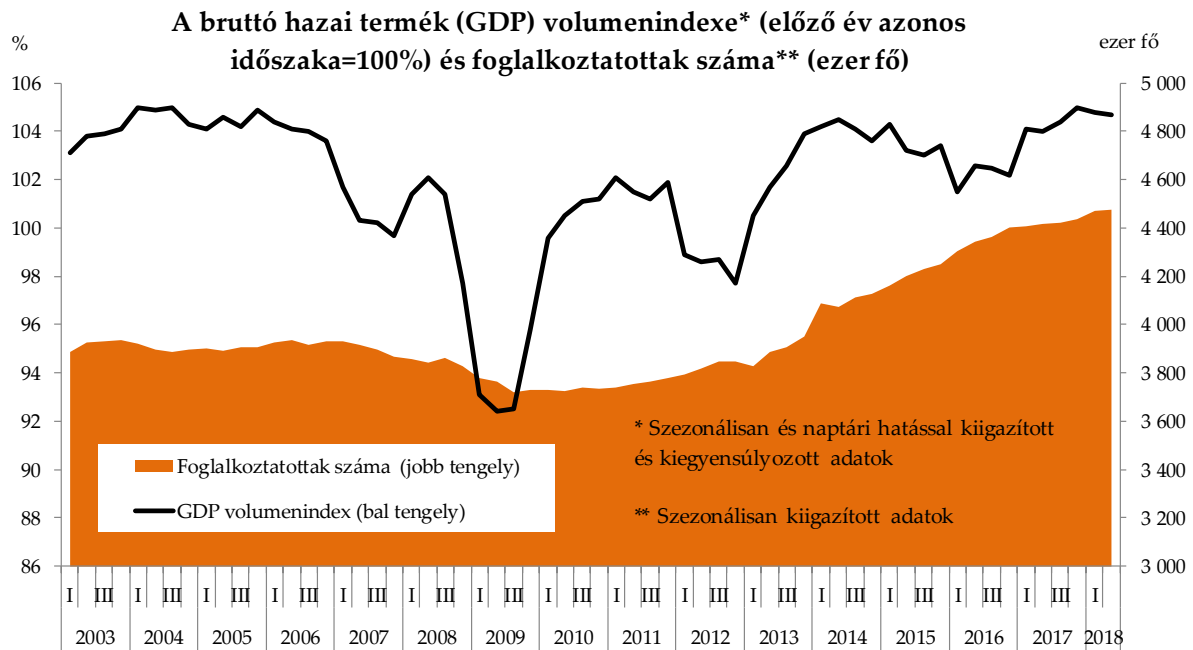

Forrás: PM, GVI 2006-2018

Létszámváltozások a versenyszférában

Magyarországon 2013-tól kezdve a GDP volumenindexe lassan – változó mértékben, de folyamatosan – emelkedett, a foglalkoztatás pedig – részben a közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – tovább nőtt (lásd V4. ábra). 2018 első két negyedében a GDP növekedési üteme továbbra is megközelíti az 5 százalékot (rende 4,8, illetve 4,7 százalék) az előző év azonos időszakához viszonyítva, a foglalkoztatottak száma pedig – némileg lassuló ütemben – továbbra is folyamatosan emelkedik.

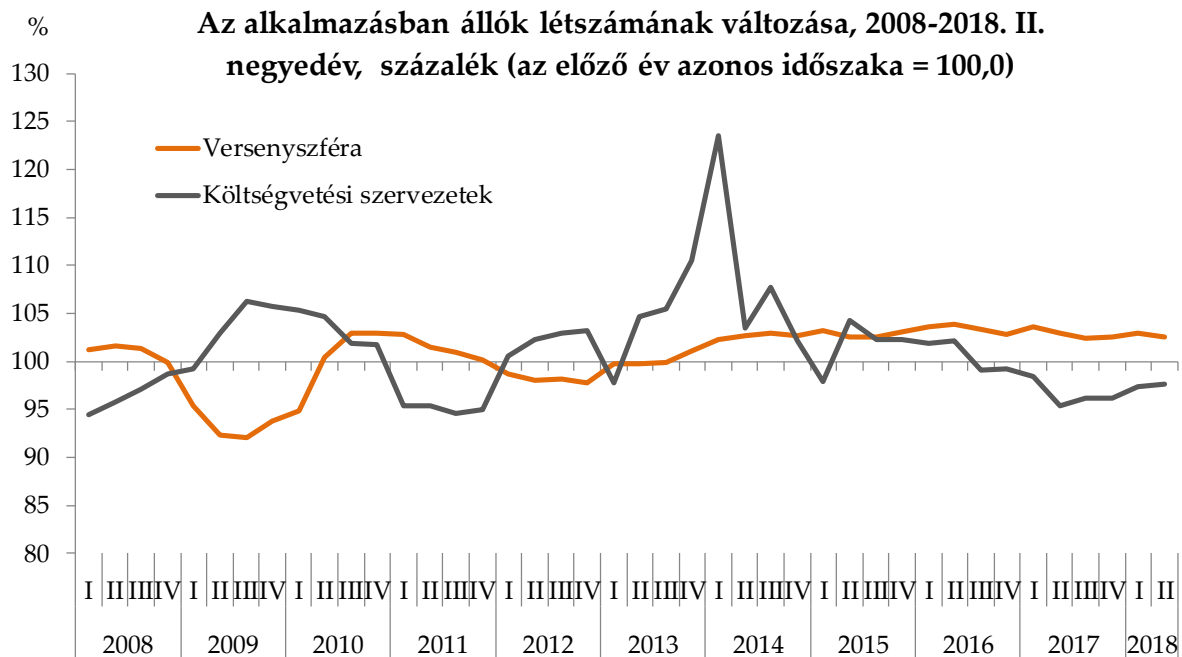
V4. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka: 100%) és a foglalkoztatottak száma a 15–64 éves népességben (ezer fő), 2003–2018. II. negyedév

Forrás: KSH

A versenyszférában alkalmazásban állók létszáma 2009 folyamán a gazdasági válság hatására jelentős, 6,6 százalékos visszaesést mutatott. 2010 és 2013 között enyhe növekedés és stagnálás jellemezte a versenyszféra alkalmazottainak létszámát. 2014 és 2017 között 3 százalékos körüli emelkedést mutattak az adatok. 2018 első negyedévében 3 százalékos, a második negyedévben 2,6 százalékos növekedés jellemezte a versenyszférában alkalmazásban állók létszámát.

**V5. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008–2018, százalék
(az előző év azonos időszaka: 100,0)**

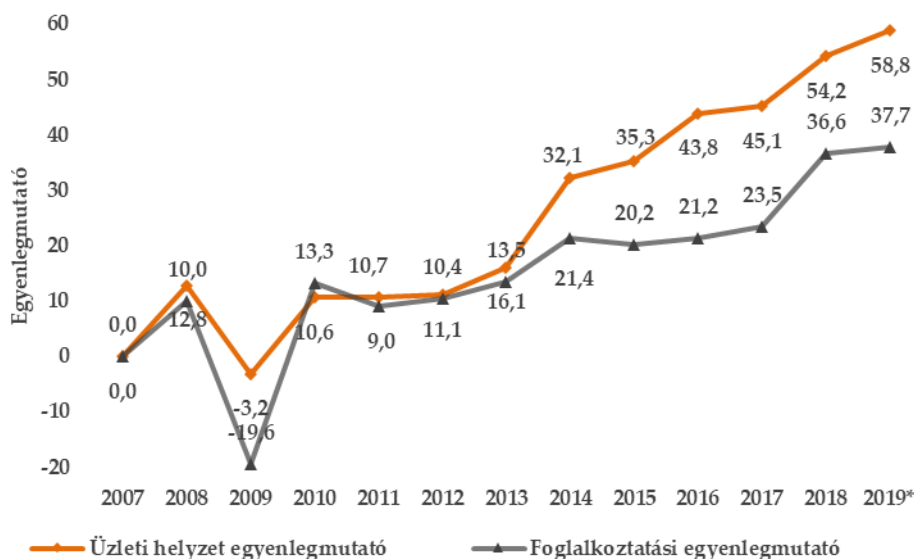

Forrás: KSH

Az idei Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés szerint 2018-ban 23 százalékponttal több vállalat bővítette létszámát, mint amennyi csökkentette, ez az arány 2017-hez képest nem változott.

A 2019-es évre a vállalati egyenlegmutató 38 pontos értéket vesz fel – 38 százalékpontos többségben vannak tehát a létszámbővítést tervező vállalatok a létszámleépítőkkel szemben (lásd a V6. ábrát). Ez arra utal, hogy 2019-ben a munkaerőkereslet tovább fog erősödni. Azonban hozzá kell tennünk ehhez, hogy hasonlóan az előző évekhez, a foglalkoztatásra vonatkozó javuló tendenciák kevésbé bizonyulnak erősnek, mint ami az üzleti helyzet javulásánál megfigyelhető.

V6. ábra: Az üzleti helyzetet és foglalkoztatást leíró vállalati egyenlegmutatók alakulása

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

*a 2018. évi értékek a vállalati várakozásokon alapulnak

Forrás: PM, GVI 2007-2018

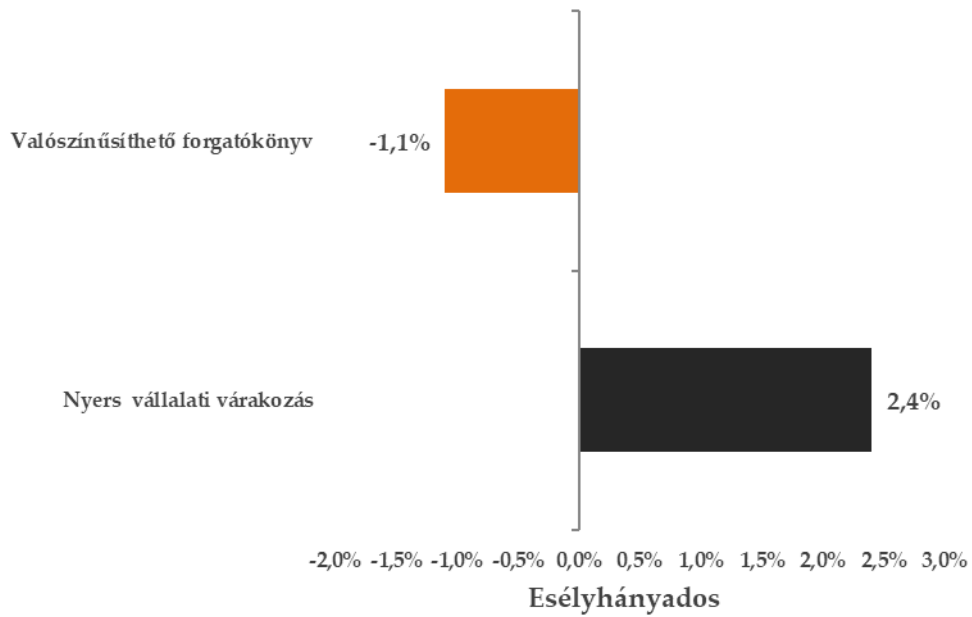
A Prognózis adatfelvétel nyers adatai szerint – az általában túlzott optimizmust kifejező vállalatok válaszai alapján – 2,4 százalékpontos növekedés várható a foglalkoztatásban, míg a GVI korrekciójával végzett becslés arra utal, hogy a cégek nem fogják tudni tovább bővíteni a foglalkoztatottak számát. Az ellentmondásosnak tűnő helyzet háttérben vélhetően a mélyülő toborzási nehézségek állnak – idén már a vállalkozások 43 százaléka számolt be toborzási nehézségekről, aminek következtében hiába fogalmaznak meg a cégek a kedvező üzleti környezet hatására bizakodó foglalkoztatási terveket, azokat végül nem tudják megvalósítani.

A korrigált becslés szerint kizárólag az ipar területén várható a foglalkoztatás bővülése, a létszámbővítési korlátok pedig várhatóan az építőipari és a kereskedelmi vállalatoknál mutatkoznak majd meg a leginkább. A korrigált előrejelzésünk szerint a döntően exportra dolgozó vállalati körben némi létszámnövekedést valószínűsítünk 2019-ben.

V7. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2019-ben

Forrás: PM, GVI (n=1957)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

Bevezetés

A tanulmány a hazai munkaerőpiac legnagyobb reprezentatív felmérés-sorozatának legújabb eredményeit tartalmazza, amelyben 6781 cég vezetőjének a foglalkoztatásra, a cég üzleti helyzetére, valamint a cég jövőre vonatkozó kilátásaira vonatkozó válaszait rögzítettük és elemezzük. Az eredmények reprezentatívnak tekinthetők földrajzi elhelyezkedés és gazdasági ág együttes eloszlása és ezen belül létszám szerint. A kutatás megvalósulása több száz szakértő munkájának gyümölcse, akik az adatfelvétel előkészítésében, az adatfelvétel terepmunkájában, az adatok rögzítésében, feldolgozásában és elemzésében vettek részt, illetve elkészítették az adatfelvételt támogató informatikai fejlesztéseket.

A munkaerőpiac rövid távon várható folyamatainak felmérésére irányuló vizsgálat sorozat története a rendszerváltást követő évekre nyúlik vissza, amely változó tartalommal és kutatási, adatfelvételi koncepcióval ugyan, de már a '90-es évek elejétől a munkaerőpiac helyzetére és várható folyamataira vonatkozó elemzések meghatározó adatforrásának számított és számít. E vizsgálat sorozat újabb állomásaként 2018. szeptember 7-e és október 29-e között tizenkettedik alkalommal került sor a Pénzügyminisztérium (PM) és az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) együttműködésében a versenyszektor rövid távú gazdasági kilátásait előrejelző, és munkaerőpiaci döntéseit felmérő vállalati empirikus vizsgálatra.

1. Makrogazdasági helyzet

A fejezet a nemzetközi és a magyar gazdasági helyzet legfontosabb jellemzőit vázolja fel. Ezt azért tartjuk fontosnak, mert a mindenkori európai gazdasági helyzet közvetlen és erős hatást gyakorol a magyar munkaerőpiacra, így annak folyamatait tágabb gazdasági kontextusba helyezve érthetjük meg igazán.

A „Kilátások és kockázatok” című alfejezetben a világgazdaság várható közeljövőbeli folyamatait vázoljuk fel a legfrissebb, az EU-ra és Magyarországra vonatkozó előrejelzések eredményeinek segítségével, valamint hazai vállalati felmérések eredményeit ismertetjük, mely által a magyar versenyszféra üzleti helyzetéről és várható kilátásairól is képet kapunk. A „Nemzetközi kitekintés” című alfejezetben az EU, valamint Németország és Franciaország gazdaságának helyzetébe nyerünk betekintést makrogazdasági mutatókon és a legjelentősebb európai gazdaságkutató intézetek vállalati felméréseiből származó adatokon keresztül. A „Makrogazdasági trendek Magyarországon” című alfejezet a magyar gazdaság elmúlt évekbeli tendenciáit foglalja össze a legfontosabb makrogazdasági mutatók bemutatásával.

1.1. Kilátások és kockázatok

Az alábbi alfejezetben azt vázoljuk fel, hogy a legfrissebb előrejelzések szerint milyen gazdasági tendenciákra számíthatunk a következő évben. A világgazdaság közeljövőben várható folyamatainak vizsgálatakor kikerülhetetlen az USA gazdasági helyzetének rövid áttekintése a globális gazdaságra gyakorolt jelentős hatása miatt. Emellett összefoglaljuk az Európai Bizottság és egyes vezető gazdaságkutató szervezetek, valamint hitelminősítő intézetek előrejelzéseit mind az EU és az euróövezet, mind pedig Magyarország gazdaságára vonatkozóan. Ezután két hazai vállalati felmérés legfrissebb eredményeit is ismertetjük, mely a magyar versenyszféra jelenlegi üzleti helyzetéről és várható kilátásairól ad képet.

Főbb megállapítások

Az Európai Bizottság prognózisa szerint az Európai Unió és az euróövezet gazdasága 2018-ban a megszakítás nélküli növekedés hatodik évébe lép be, ugyanakkor a növekedés egyre kevésbé dinamikus, miközben a világgazdaság növekvő bizonytalansága és kockázati tényezői rontják a gazdasági kilátásokat. Az Európai Unió gazdasági növekedésének fő mozgatórugói a magas szintű lakossági fogyasztás, illetve a csökkenő munkanélküliség. Emellett a beruházások számára továbbra is kedvezőek a finanszírozási feltételek. Az előrejelzés szerint a GDP az egész Unióban a 2017-es 2,4 százalékos bővülést követően az idei évben 2,1 százalékkal fog nőni, amely némileg alacsonyabb, mint a tavaszi előrejelzésben szereplő várakozás (2,3 százalék). Az euróövezet az utóbbi évtized leggyorsabb növekedési ütemét produkálta 2017-ben, szintén 2,4 százalékos értékkel, ami jelentősen meghaladta a szakértők által előrejelzett becsléseket (2017 tavaszán még csak 1,7 százalékra számítottak). Az Európai Bizottság arra számít, hogy a gazdasági fellendülés üteme mind az EU jelenlegi tagállamaiban, mind az euróövezetben,

párhuzamosan lassulni fog: 2018-ra 2,1 százalékos, 2019-re 1,9 százalékos, 2020-ra pedig az euróövezetben 1,7, az uniós tagállamokban pedig 1,8 százalékos növekedést prognosztizálnak.

Az Európai Bizottság előrejelzése szerint a magyar gazdaság növekedési üteme lassulni fog, melynek elsődleges oka a beruházások növekedésének mérséklődése, főként az építőipar kapacitáskorlátja miatt. A 2018-as GDP-növekedési adatot 4,3 százalékosra, a 2019-eset 3,4 százalékosra, a 2020-ast pedig 2,6 százalékosra becsülik. Az OECD előrejelzése szerint a magyar gazdasági növekedés 2018-ban 4,6 százalékosra gyorsulhat, melyhez hozzájárulnak a lakásépítés, a vállalati tevékenység, valamint az EU strukturális alapok új ciklusának folyósítása által élénkített beruházások. A Kopint-Tárki konjunktúrajelentése alapján a magyar gazdaság 2018-ban 4,6 százalékkal, 2019-ben pedig 3,6 százalékkal bővíthet. A Pénzügykutató Zrt. prognózisa szerint a magyar gazdaság kedvező külső konjunktúra mellett, erőteljes belső fiskális és monetáris ösztönzőkkel ér el a válság óta rekordméretűnek számító növekedést. Az előrejelzés szerint így 2018-ban 4,4, 2019-ben pedig 3,2 százalékkal bővíthet a hazai GDP. Mindemellett a kutatók arra is felhívják a figyelmet, hogy a magyar gazdaság belső hajtóerőinek erősödése mellett továbbra is jelentős az uniós forrásoktól való függőség.

A GVI konjunktúramutatójának 2018-as értékei azt jelzik, hogy a hazai vállalkozások továbbra is nagyon kedvezőnek ítélik meg az üzleti klímát, a 2016 októberében, illetve 2017 áprilisában tapasztalható visszaesést követően a mutató folyamatosan emelkedik. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy a beruházásokra vonatkozó várakozások jelentősen optimistábbakká váltak.

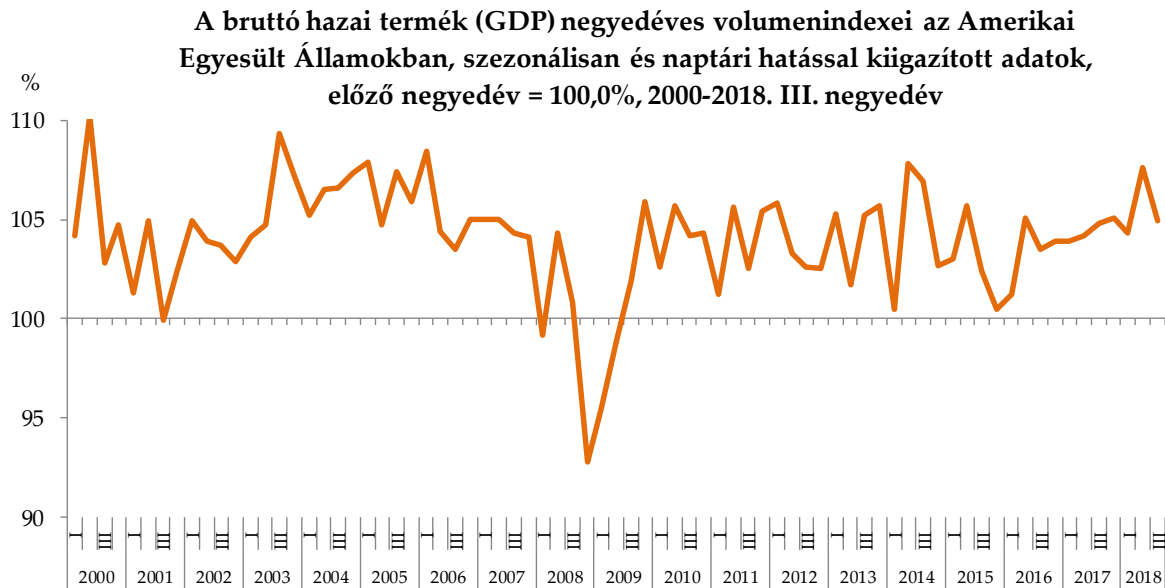
Az Egyesült Államok gazdasági helyzetének főbb jellemzői

A világgazdasági válság az Egyesült Államokból indult ki, így először ott éreztette hatását. 2008 utolsó negyedében az USA bruttó hazai terméke (GDP) jelentős, 7,2 százalékos csökkenést mutatott, mely azelőtt utoljára az 1980-as években fordult elő. 2009-ben 1,8 százalékos visszaesést mutattak az adatok, 2010-ben és 2011-ben azonban már 3 százalék feletti volt a növekedés. 2012 és 2015 között 4 százalék körüli volt az USA GDP-növekedése, 2016-ban 2,7 százalék, - 2017-ben pedig ismét 4,2 százalék volt. Az idei év első negyedében 4,3 százalékos, a második negyedévben 7,6 százalékos, a harmadik negyedévben pedig 4,9 százalékos fellendülést figyelhettünk meg (lásd az 1.1.1. ábrát).¹

---

¹Forrás: <http://www.bea.gov/national/index.htm#gdp>

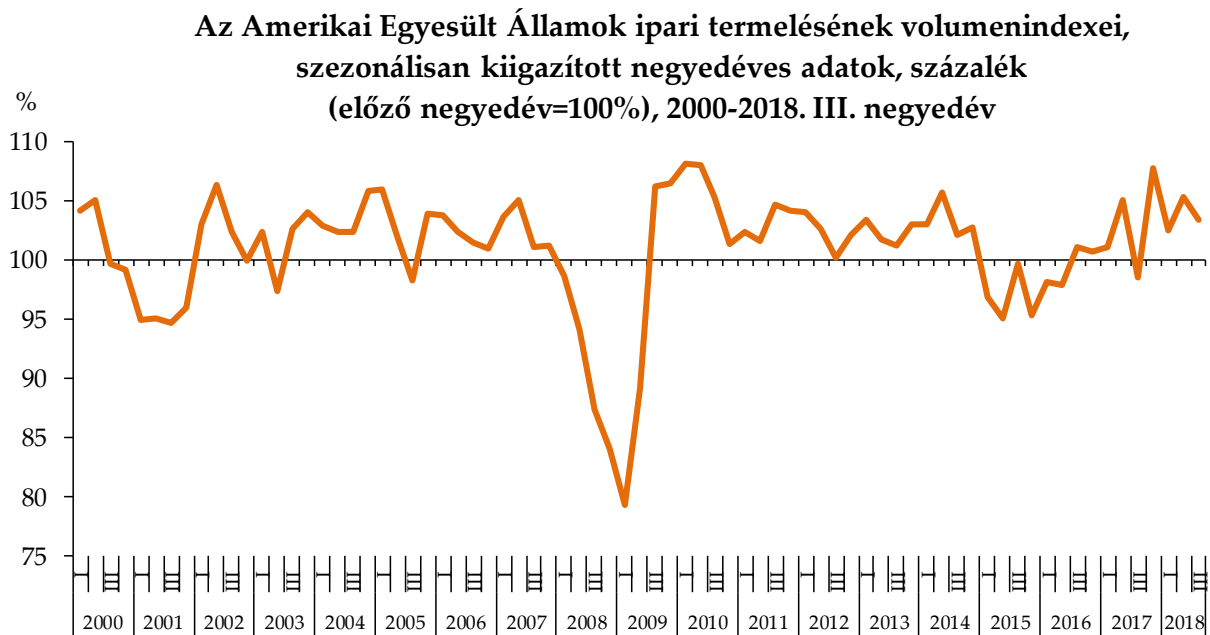
1.1.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei az Amerikai Egyesült Államokban, százalék, 2000–2018. III. negyedév

Forrás: www.bea.gov

Az USA ipari termelése a válság során 11,5 százalékos visszaesést szenvedett el 2009-ben, de ezután 2014-ig folyamatos növekedést mutatott. 2013-ban az éves ipari termelési volumen 2 százalékkal haladta meg az előző évi eredményt, 2014-ben pedig 3,1 százalékkal. 2015-ben 2009 óta először ismét csökkent az ipari termelési volumen 1 százalékkal. 2016-ban folytatódott a csökkenő tendencia, 1,9 százalékos visszaeséssel zárult az év. 2017-ben ismét növekedés (1,6 százalék) kezdődött. Az idei első negyedéves mérsékelt növekedést (2,5 százalék) a második negyedévben jelentős, 5,3 százalékos emelkedés követte, és a harmadik negyedévben is 3,3 százalékos növekedés volt tapasztalható (lásd az 1.1.2. ábrát).

1.1.2. ábra: Az Amerikai Egyesült Államok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, százalék (előző negyedév=100%), 2000–2018. III. negyedév

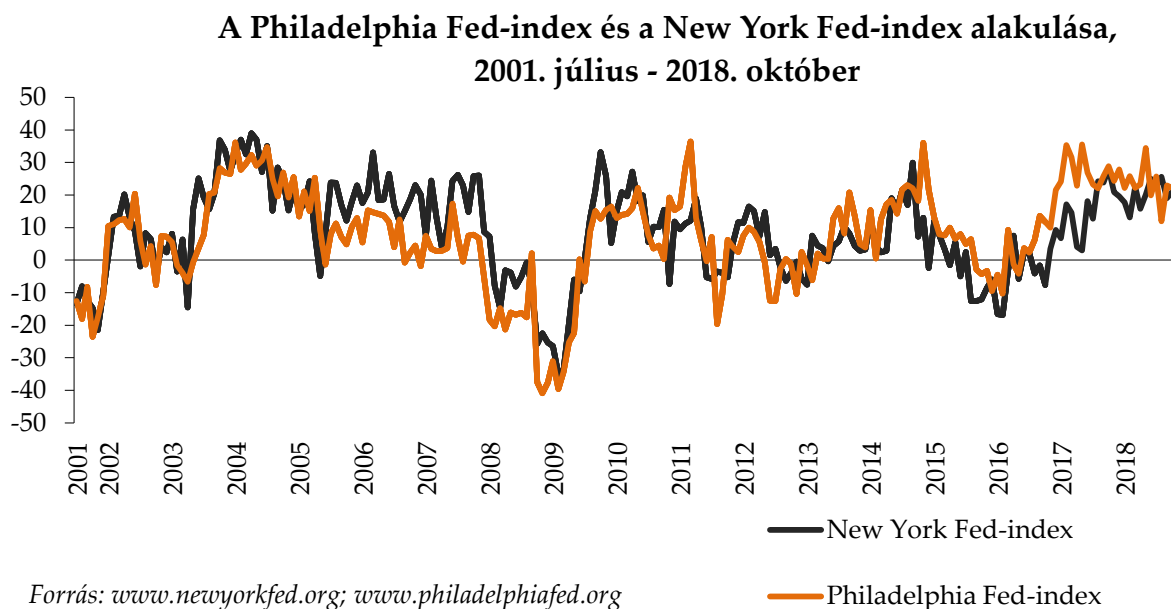
Forrás: www.federalreserve.gov

A Philadelphia Fed-index, mely az amerikai feldolgozóipari vállalatok üzleti kilátásairól ad képet, 2008 novemberében érte el sokéves mélypontját. A feldolgozóipari aktivitás indexe ekkor -40,9 pontra zuhant – ilyen alacsony értékre 1990 óta nem volt példa. 2009 és 2010 folyamán jelentős mértékben javult az index értéke, csúcspontját 2011 márciusában érte el (36,4 pont), de ezután ismét meredeken zuhanni kezdett és 2011 júniusában újfent negatív értéket vett fel, augusztusban pedig -19,6 pontos mélypontra esett vissza. 2013-tól tartósan pozitív tartományban maradt a mutató, – bár jelentős pozitív és negatív irányú kilengéseket mutatva – 2014 végére 21,6 pontot ért el. 2015 folyamán csökkenést mutatott a Philadelphia Fed-index értéke és szeptemberben a negatív tartományba került. 2016-ban enyhe javulásnak lehettünk tanúi, 2017-ben pedig stabilan magas értékeket figyelhettünk meg. Ez a tendencia folytatódott 2018-ban is. Az idei év során a legmagasabb érték egyelőre májusban volt tapasztalható (34,4 pont), a legalacsonyabb pedig augusztusban (11,9 pont) (lásd az 1.1.3. ábrát).

A New York-i Fed-index, mely szintén a feldolgozóipari folyamatok állapotát írja le, már 2008 februárjában (még a válság kirobbanása előtt) visszaesést jelzett és a negatív tartományba került. A válság hatása 2008 októberében érződött először a mutatóon, amikor is egyetlen hónap alatt 17,8 pontot zuhant az értéke, -25,7 pontot elérve. A mélypontot (-35,1 pont) 2009 februárjában érte el, ezután viszonylag gyors növekedésnek indult, és 2009 augusztusában már pozitív értéket (12,8 pont) vett fel a mutató. 2009-ben, és 2010 nagy részében továbbra is pozitív tartományban maradt az index, 2011-ben viszont ismét átkerült a negatív tartományba. 2012 első felében újra számottevő emelkedést mutattak az adatok, pozitív indexértékekkel, de az év

második félévben ismét jelentős visszaesésnek lehettünk tanúi, ami az index újbóli negatív értéktartományba kerülését eredményezte. 2013-ban az index szinte minden hónapban a pozitív tartományban maradt, de év végére jelentősen csökkent az értéke. A 2014-es év nagy részében magas értéket mutattak az adatok, azonban decemberben újfent átkerült a negatív tartományba (-2,4 pont). 2015-ben, a kezdeti fellendülést követően visszaesett a mutató értéke, és az év második felében folyamatosan negatív értékeket vett fel az index. 2016 februárjában -16,9 pontos mélypontra érkezett az indexérték, a negatív tartományt csak az év végén hagyta el tartósan. 2017-ben – némi ingadozás mellett – az év nagy részében magas értékeket vett fel az index hónapról-hónapra. Ugyanez igaz az idei év első tíz hónapjára is: folyamatosan jól teljesített a New-York-i Fed-index. Az év eddigi legmagasabb értékét augusztusban érte el a mutató, 25,6 pontot (lásd az 1.1.3. ábrát).

1.1.3. ábra: A Philadelphia Fed-index és a New York Fed-index alakulása, 2001. július – 2018. október

Az Európai Unió gazdasági helyzetére vonatkozó előrejelzések

A magyar gazdaságra jelentős mértékben hat az Európai Unió többi országának gazdasága, mivel Magyarország külkereskedelmi kapcsolatait tekintve ezen országok jelentik a legfontosabb partnereket. Ezért a magyar gazdaságra vonatkozó előrejelzéseket mindenképpen az Unióra vonatkozó prognózisok áttekintésével érdemes kezdeni. Az alábbiakban az Európai Bizottság és különböző gazdaságkutató intézetek európai gazdaságra vonatkozó előrejelzését foglaljuk össze, majd a következő alfejezetben áttérünk a Magyarország gazdaságáról megjelent elemzésekre. Az 1.1.4. táblázatban a felhasznált gazdasági előrejelzések adatait foglaljuk össze.

1.1.4. tábla: A fejezetben olvasható gazdasági előrejelzések

Előrejelző szervezet	Földrajzi térség	Indikátorok
Európai Bizottság	EU-28, eurózóna, Magyarország	GDP, foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, államháztartási hiány
OECD	eurózóna, Magyarország	GDP
IMF	eurózóna, Magyarország	GDP
Conference Board	eurózóna, Magyarország	GDP
JP Morgan	eurózóna	GDP
Kopint-Tárki	EU-28, eurózóna, Magyarország	GDP, beruházások, külkereskedelmi mérleg, költségvetési hiány, államadósság
GKI	Magyarország	GDP, ipari termelés, beruházások, üzleti bizalmi index
Pénzügykutató Zrt.	Magyarország	GDP
GVI	Magyarország	üzleti bizalmi index

Az Európai Bizottság 2018. őszi gazdasági előrejelzése² szerint az Európai Unió és az euróövezet gazdasága 2018-ban a megszakítás nélküli növekedés hatodik évébe lép be, ugyanakkor a növekedés egyre kevésbé dinamikus, miközben a világgazdaság növekvő bizonytalansága és kockázati tényezői rontják a gazdasági kilátásokat. Az Európai Unió gazdasági növekedésének fő mozgatórugói a magas szintű lakossági fogyasztás, illetve a csökkenő munkanélküliség. Emellett a beruházások számára továbbra is kedvezőek a finanszírozási feltételek. A szakértők úgy látják, hogy 2018-ban minden EU-tagállam gazdasága bővül, és a munkaerőpiaci helyzet is javul, de a bérek csak lassú – bár némileg gyorsuló ütemű – emelkedést mutatnak.

Az Európai Bizottság előrejelzése szerint a GDP az egész Unióban a 2017-es 2,4 százalékos bővülést követően az idei évben 2,1 százalékkal fog nőni, amely némileg alacsonyabb, mint a tavaszi előrejelzésben szereplő várakozás (2,3 százalék). Az

² Forrás: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/autumn-2018-economic-forecast_en

euróövezet az utóbbi évtized leggyorsabb növekedési ütemét produkálta 2017-ben, szintén 2,4 százalékos értékkel, ami jelentősen meghaladta a szakértők által előrejelzett becsléseket (2017 tavaszán még csak 1,7 százalékra számítottak). Az Európai Bizottság arra számít, hogy a gazdasági fellendülés üteme mind az EU jelenlegi tagállamaiban, mind az euróövezetben, párhuzamosan lassulni fog: 2018-ra 2,1 százalékos, 2019-re 1,9 százalékos, 2020-ra pedig az euróövezetben 1,7, az uniós tagállamokban pedig 1,8 százalékos növekedést prognosztizálnak.

A lakossági fogyasztáson alapuló gazdasági növekedés, az erősödő béremelkedés és az egyes tagállamokban bevezetett strukturális reformok tovább javították az uniós tagállamok munkaerőpiaci helyzetét. A munkanélküliség várhatóan átlagosan 8,4 százalék lesz az euróövezetben, mely a 2009 óta mért legalacsonyabb szint. Az euróövezetre vonatkozó várakozások szerint a munkanélküliség a következő években is csökkenni fog, jövőre 7,9 százalékra, 2020-ban pedig 7,5 százalékra mérséklődik. A munkanélküliségi ráta az egész EU-ban várhatóan szintén tovább csökken, 6,9 százalékra 2018-ban, 6,6 százalékra 2019-ben, és 6,3 százalékra 2020-ban. A munkahelyteremtés üteme várhatóan lassulni fog, a munkaerőhiány, illetve a gazdasági növekedés ütemének lassulása miatt.

A harmadik negyedévben az euróövezetben a fogyasztói árak némileg 2 százalék feletti mértékben nőttek, főként az energiaárak emelkedése miatt. A növekvő mértékű béremelkedés ellenére a maginfláció, mely nem tartalmazza az energiaárakat és a feldolgozatlan élelmiszerek árát, az év folyamán alacsony szinten maradt. Az előrejelzés az eurózónában 1,8 százalékos inflációra számít idén, illetve 2019-ben, és 2020-ban pedig 1,6 százalékosra.

Az előrejelzés szerint az idei évben az államháztartási hiány csökkenése tovább folytatódik az euróövezetben a kamatkiadások csökkenésének köszönhetően, azonban a csökkenés jövőre – 2009 óta első alkalommal – várhatóan megáll a megengedőbb fiskális politikák miatt. Az előrejelzés szerint az államháztartási hiány az euróövezetben a GDP 0,6 százaléka lesz 2018-ban, 0,8 százalék 2019-ben és 0,7 százalék 2020-ban. A GDP-arányos államadósság a 2017-es 88,9 százalékos szintről várhatóan 82,8 százalékra csökken 2020-ra.

Az OECD is lefelé módosította az eurózóna növekedésére vonatkozó előrejelzését. 2018 tavaszán³ még 2,2 százalékos növekedést prognosztizáltak 2018-ra, és 2,1 százalékos 2019-re. Az őszi előrejelzés⁴ már csak 1,9 százalékos (2018), 1,8 százalékos (2019), illetve 1,6 százalékos (2020) növekedést vár az euróövezet gazdaságára, valamint kiemeli a beruházások, a foglalkoztatottság, és a belső keresletnövekedés (különösen a lakossági fogyasztás) monetáris politika által is ösztönzött pozitív

³ Forrás: https://www.oecd-ilibrary.org/euro-area/5j8qvjnd0bq6.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fcomponent%2Feco_outlook-v2018-1-17-en&mimeType=pdf

⁴ Forrás: <http://www.oecd.org/eco/outlook/economic-forecast-summary-euro-area-oecd-economic-outlook.pdf>

hatásait. A jelentés azonban felhívja a figyelmet, hogy a gazdasági növekedés fenntarthatósága érdekében további intézményi, és strukturális reformokra lenne szükség, továbbá, hogy a jelenlegi expanzív időszakban a kormányok feladata a költségvetési helyzet javítása, illetve az adósságcsökkentés.

A Nemzetközi Valutaalap (IMF) szintén a gazdasági növekedés lassulására számít az eurózónában. Az őszi előrejelzés szerint az euróövezet GDP-növekedése a 2017-es 2,4 százalékról az idén 2,0 százalékra, jövőre pedig 1,9 százalékra csökken. A tavaszi előrejelzés az idei évre még 2,4 százalékot, 2019-re 2,0 százalékot prognosztizált.⁵

A Conference Board előrejelzése szerint⁶ az euróövezet 2018-ban 2 százalékos, 2019-ben pedig 1,9 százalékos növekedést ér el.

A JP Morgan londoni elemzőcég szakértői 2018-ra és 2019-re vonatkozóan egyaránt 1,5 százalékos GDP-növekedést várnak az eurózónában.⁷

A Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt. 2018. őszi konjunktúrajelentése⁸ szerint az euróövezetben a konjunkturális élénkülés visszaesése, a gazdasági növekedés ütemének csökkenése várható. A növekedés fő forrása továbbra is a beruházási tevékenység. A jelenlegi információk alapján az intézet lefelé módosította GDP-előrejelzését, az idei évre 2 százalékra, 2019-re pedig 1,8 százalékra számítanak az euróövezetben. Az EU-28 esetében 2018-ra szintén 2 százalékos, 2019-re pedig 1,8 százalékos GDP-növekedést prognosztizálnak.

Magyarország gazdasági helyzetére vonatkozó előrejelzések

Az Európai Bizottság 2018. őszi gazdasági előrejelzése⁹ szerint a magyar gazdaság növekedési üteme lassulni fog, melynek elsődleges oka a beruházások növekedésének mérséklődése, főként az építőipar kapacitáskorlátja miatt. A 2018-as GDP-növekedési adatot 4,3 százalékosra, a 2019-eset 3,4 százalékosra, a 2020-ast pedig 2,6 százalékosra becsülik. A prognózis a munkanélküliség további csökkenésére (2018-ban 3,6 százalék, 2019-ben 3,3 százalék), és növekvő inflációra (2018-ban 3, 2019-ben 3,3 százalék) számít. Az Európai Bizottság a költségvetési hiány csökkenésére számít: 2018-ban 2,4, 2019-ben 1,9, 2020-ban pedig 1,8 százalék lesz a hiány az előrejelzés szerint.

Az OECD előrejelzése¹⁰ szerint a magyar gazdasági növekedés 2018-ban 4,6 százalékosra gyorsulhat, melyhez hozzájárulnak a lakásépítés, a vállalati

⁵ Forrás: <https://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagi-hirek/imf-folytatodik-europaban-a-gazdasagi-novekedes-1191095/>

⁶ Forrás: <https://www.conference-board.org/data/globaloutlook/>

⁷ Forrás: <https://am.jpmorgan.com/gi/getdoc/1383581744857>

⁸ Forrás: *Konjunktúrajelentés. A világ gazdaság és a magyar gazdaság helyzete és kilátásai 2018 őszén.* 2018/3. Budapest, Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt.

⁹ Forrás: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_autumn_081018_hu_en.pdf

¹⁰ Forrás: <http://www.oecd.org/eco/outlook/economic-forecast-summary-hungary-oecd-economic-outlook.pdf>

tevékenység, valamint az EU strukturális alapok új ciklusának folyósítása által élénkített beruházások. Emellett a növekedés fontos forrása a bővülő lakossági fogyasztás is, melyet a rekord-alacsony munkanélküliség és az emelkedő reálbérek tesznek lehetővé. Az OECD 2019-re 3,9 százalékos GDP-bővülést vár.

Az IMF előrejelzése¹¹ szerint Magyarországon 2018-ban 4 százalékkal nő a GDP, 2019-re pedig 3,3 százalékos bővülésre számítanak. Ez magasabb a tavaszi prognózisnál (3,8 százalék 2018-ra), de még így is elmarad a többi áttekintett előrejelzéstől.

A Conference Board előrejelzése szerint¹² a magyar GDP növekedése 2018-ban 4,4, 2019-ben pedig 3,2 százalékos lesz.

A Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt. 2018. őszi konjunktúrajelentése¹³ alapján a magyar gazdaság 2018-ban 4,6 százalékkal, 2019-ben pedig 3,6 százalékkal bővülhet. Az előrejelzés szerint az ipar növekedő tendenciája 2018-ban is megmarad, ugyanakkor az éves növekedés a korábban jósoltnál kisebb mértékű lesz. Ez többek között a legnagyobb ipari alág, a járműipar stagnálásának köszönhető. Az építőipar a tavalyi rendkívül látványos növekedés után 2018 első hét hónapjában is jelentősen, bár némileg kisebb mértékben bővült. A nemzetgazdasági beruházások esetén 2018-ban 12–13 százalékos növekedésre számítanak a kutatók. A bruttó keresetek a tavalyinál mérsékeltebben nőhetnek az idén, az intézet éves átlagban 8,5 százalékot kissé meghaladó növekedést prognosztizál. A Kopint-Tárki 2018-ra 3 százalékos inflációt vár.

A GKI Gazdaságkutató Zrt. előrejelzése¹⁴ szerint a magyar GDP 2018-ban 4,2, 2019-ben viszont már csak 3,2 százalékkal fog bővülni. Az ipari termelést tekintve idén 4, jövőre 4,5 százalékos növekedést várnak. A prognózis szerint a beruházások 2018-ban 12 százalékkal nőnek, jövőre pedig 5 százalékos bővülés várható.

A Pénzügykutató Zrt. prognózisa¹⁵ szerint a magyar gazdaság kedvező külső konjunktúra mellett, erőteljes belső fiskális és monetáris ösztönzőkkel ér el a válság óta rekordméretűnek számító növekedést. 2018-ban jelentősen (15 százalékkal) bővülnek a beruházások, emellett a fogyasztás is élénkül az emelkedő reálkeresetek és a növekvő foglalkoztatás következtében. Az előrejelzés szerint így 2018-ban 4,4, 2019-ben pedig 3,2 százalékkal bővülhet a hazai GDP. Mindemellett a kutatók arra is felhívják a figyelmet, hogy a magyar gazdaság belső hajtóerőinek erősödése mellett továbbra is jelentős az uniós forrásoktól való függőség.

---

¹¹ Forrás: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2018/09/24/world-economic-outlook-october-2018>

¹² Forrás: <https://www.conference-board.org/data/globaloutlook/>

¹³ Forrás: *Konjunktúrajelentés. A világgazdaság és a magyar gazdaság helyzete és kilátásai 2018 őszén. 2018/3.* Budapest, Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt.

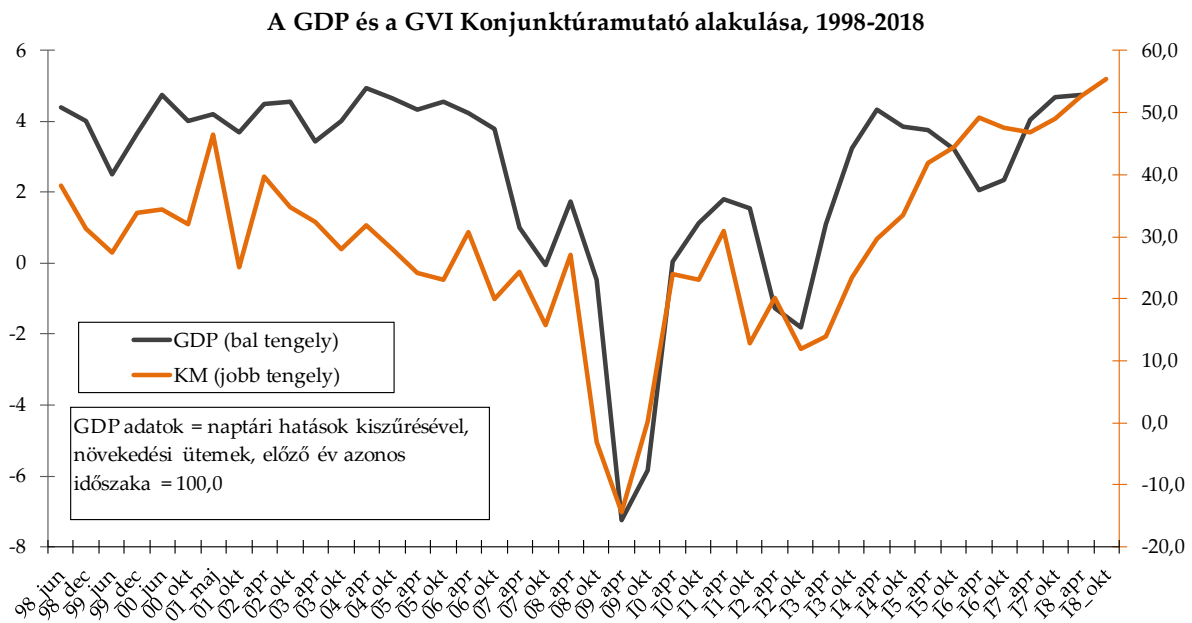
¹⁴ Forrás: https://www.gki.hu/wp-content/uploads/2018/10/prognozis_181029.pdf

¹⁵ Forrás:

https://penzugykutato.hu/sites/default/files/Penzugykutato_Prognozis_2018%20szep_Sajtotajekoztato.pdf

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) legfrissebb, 2018. októberi vállalati konjunktúravizsgálata 2830 vállalkozás vezetőjének válaszain alapul. Az adatfelvétel eredményei szerint a konjunktúramutató értéke 55,5 ponton áll, mely érték az adatfelvétel kezdete, 1998 óta a legmagasabb (lásd az 1.1.5. ábrát). A múlt félévi javuló tendencia tovább folytatódott, tehát a vállalkozások továbbra is nagyon kedvezőnek ítélik meg az üzleti klímát. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy mind a gép-, mind az építési beruházásokra vonatkozó várakozások jelentősen optimistábbakká váltak az elmúlt fél év során. A bizonytalansági mutató értéke két ponttal csökkent az áprilisi értékhez képest, jelenleg 37 ponton áll. Ez arra utal, hogy a magyar vállalkozások helyzetértékelése egyöntetűbbé vált a legutóbbi adatfelvételhez képest.¹⁶

1.1.5. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúramutató alakulása, 1998-2018

Forrás: GVI, KSH

A GKI Gazdaságkutató Zrt. legfrissebb, 2018. októberi felmérése szerint¹⁷ a 2018. júliusi történelmi csúcsot követő augusztus-szeptemberi esés után ismét kissé növekedett a GKI konjunktúraindex értéke az üzleti várakozások javulásának következményeképpen. Az üzleti szférában csak a kereskedelmi várakozások romlottak, az építőipari, az ipari, valamint a szolgáltatói bizalmi index értéke egyaránt növekedett.

A foglalkoztatási várakozások az építőiparban, és az iparban erősödtek, a szolgáltató cégeknél nem változtak, a kereskedelemben romlottak. A lakosság munkanélküliségtől való félelme kis mértékű, októberben viszont kissé emelkedett,

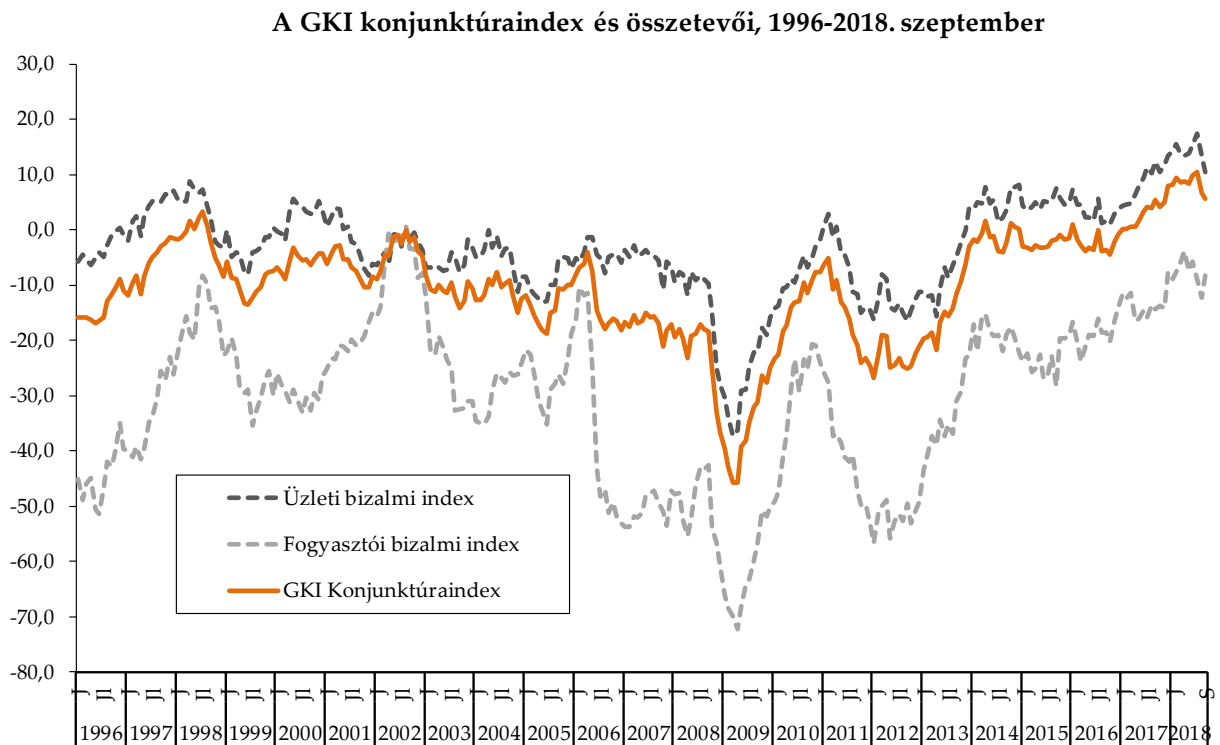
¹⁶ Forrás: <https://gvi.hu/kutatas/556/kedvezo-uzleti-helyzet-tovabbra-is-optimista-varakozasok-az-mkik-gvi-2018-oktoberi-vallalati-konjunkturafelvetelenek-eredmenyei>

¹⁷ Forrás: https://www.gki.hu/wp-content/uploads/2018/10/GKI_konj_1810.pdf

holott a cégek szerint a termelés növelésének fő akadálya a munkaerőhiány. A GKI fogyasztói bizalmi index értéke októberben kis mértékben csökkent a szeptemberi javulást követően.

Az 1.1.6. ábrán a GKI konjunktúraindexe látható, amely a fogyasztói bizalmi index és az üzleti bizalmi index súlyozott átlaga.

1.1.6. ábra: A GKI konjunktúraindexe és összetevői (fogyasztói bizalmi index és üzleti bizalmi index), 1996–2018. szeptember

Forrás: www.gki.hu

1.2. Nemzetközi kitekintés

Az alábbi alfejezetben Németország, Franciaország és az EU-tagállamok gazdaságára vonatkozó előrejelzéseket tekintjük át egyrészt makrogazdasági mutatók (GDP, ipari termelés), másrészt a legnagyobb nyugat-európai gazdaságkutató intézetek (Ifo, INSEE) vállalati felméréseiből származó üzleti bizalmi indexek segítségével.

Főbb megállapítások

Az üzleti várakozásokat felmérő vállalati konjunktúramutatók, valamint a makrogazdasági mutatók tanúsága szerint a német és a francia gazdaság 2008 második felében a válság következtében óriási visszaesést szenvedett el. Bár 2009-ben és 2010-ben végbement a válságból való kilábalás, és elkezdődött a válság utáni gazdasági fellendülés, 2011-ben az euróövezet válsága újfent visszavetette a nyugat-európai gazdaságok fejlődését. 2012-ben a kedvezőtlen tendencia folytatódott és az EU újra recesszióba sodródott. 2013-ban mérsékelt ütemű pozitív folyamatok kezdődtek el a nyugat-európai gazdaságokban. 2014-ben és 2015-ben az EU gazdasága gyorsuló ütemű fellendülést mutatott. 2016-ban és 2017-ben a növekedés tovább folytatódott, 2018-ban viszont már egy egyre inkább csökkenő mértékű növekedési ütem rajzolódik ki. A legtöbb (GDP-re és ipari termelésre vonatkozó) makrogazdasági mutató azt jelzi előre, hogy a következő évben lassuló ütemben, de tovább folytatódik fellendülés, viszont az Ifo és az INSEE konjunktúraindexei alapján is kirajzolódik a növekvő mértékű bizonytalanság, illetve a továbbra is pozitív kilátások romlása.

A fejlett EU-tagállamok konjunkturális helyzetéből következtethetünk arra, hogy a közeljövőben milyen kereslet várható a magyar exporttermékek iránt. Magyarország legfőbb exportpiaca az Európai Unió, ezen belül is Németország (2017-ben a magyar export 27,5 százaléka irányult Németországba, az importnak pedig 26,6 százaléka származott onnan).¹⁸ Az alábbiakban a legfontosabb német és francia makromutatókon keresztül mutatjuk be az utóbbi évek gazdasági folyamatait, valamint a müncheni Ifo gazdaságkutató intézet és a francia statisztikai hivatal (INSEE) legfrissebb elemzési eredményeit is ismertetjük.

Bruttó hazai termék (GDP)

A német bruttó hazai termék (GDP) a válság után gyors ütemű fellendülést mutatott, és 2010-ben már 3,9 százalékos, 2011-ben pedig 3,7 százalékos éves növekedést produkált. 2012-ben és 2013-ban a növekedés üteme jelentősen visszaesett (0,7, illetve 0,6 százalékos), majd 2014-ben 2,2 százalékkal bővült a német GDP. 2015-ben a növekedés mértéke ismét csökkent kissé (1,5 százalékos), 2016-ban és 2017-ben viszont

---

¹⁸ Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qkt009b.html

újfent gyorsuló ütemű fellendülés következett (2,2, illetve 2,5 százalék).¹⁹ 2018 első negyedévében 2 százalékos, a második negyedévben 1,9 százalékos, a harmadik negyedévben pedig 1,2 százalékos volt a bővülés az előző év azonos időszakához viszonyítva (lásd az 1.2.1. ábrát).

A francia GDP már 2008-ban csaknem stagnált (0,1 százalékkal nőtt), majd 2009-ben 2,8 százalékkal esett vissza. A német adatokhoz hasonlóan Franciaország esetében is 2010-től tapasztaljuk a fellendülést: az év egészében 1,9 százalékkal növekedett a bruttó hazai termék volumene az előző évhez képest. 2011-ben a bővülés folytatódott, az év egészében 2,2 százalékos növekedést tapasztaltunk, 2012-ben azonban 0,4 százalékosra esett vissza a francia GDP növekedése. 2013-ban 0,6 százalék volt az éves növekedés, 2014-ben pedig mindössze 1 százalék. 2015-ben szintén 1 százalékkal gyorsult a francia gazdaság, 2016-ban pedig 1,1 százalékkal növekedett a GDP. 2017-ben ismét gyorsabb, 2,3 százalékos növekedési ütem tapasztalható. A francia gazdaságban a GDP volumene 2018 első negyedévében 2,1, a második negyedévben 1,7, a harmadik negyedévben pedig 1,5 százalékkal bővült az előző év azonos időszakához viszonyítva (lásd az 1.2.1. ábrát).

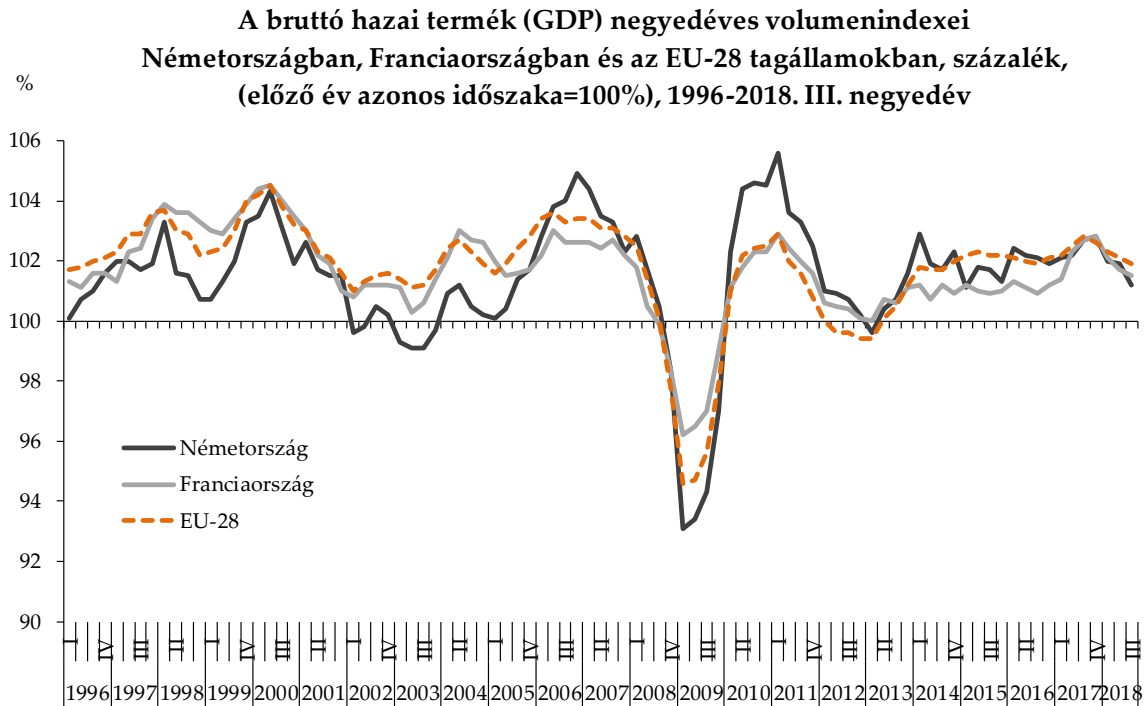
Ha az Európai Unió összes jelenlegi tagállamában a bruttó hazai termék átlagos változását vizsgáljuk, akkor 2013-ban enyhe, 0,3 százalékos emelkedést láthattunk. 2014-ben már 1,8 százalékos volt a növekedés, 2015-ben pedig 2,2 százalékra gyorsult fel a bővülési ütem. 2016-ban lassult a növekedés (2 százalék), míg 2017-ben ismét gyorsult (2,5 százalék). 2018 első (2,3), második (2,1), és harmadik negyedévében (1,9) az EU gazdasági növekedése enyhén lassulni látszik (lásd az 1.2.1. ábrát).

---

¹⁹ Forrás:

<https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/NationalEconomyEnvironment/NationalAccounts/DomesticProduct/Tables/ImportantEconomicIndicators.html>

1.2.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei Németországban, Franciaországban és az EU-28 tagállamokban, százalék (előző év azonos időszaka=100%), 1996–2018. III. negyedév

Forrás: Eurostat

Ipari termelés

Németország ipari termelése mélyrepülésbe kezdett a gazdasági válság hatására: a 2008-ban tapasztalt stagnálás után 2009-ben jelentős, 15,5 százalékos visszaesés következett be a termelés volumenét tekintve. Ezt 2010-ben nagymértékű, 10 százalékos meghaladó fellendülés követte, mely 2011-re 7,3 százalékosra mérséklődött. A növekedés 2011 második negyedéve óta folyamatosan veszített lendületéből, majd időszakos csökkenésbe fordult, így 2012-ben éves szinten 0,3 százalékos csökkenés következett be az ipari termelésben. 2013-ban enyhe, 0,1 százalékos emelkedést (lényegében stagnálást) mutattak a német adatok, ami 2014-re 1,5 százalékra gyorsult, 2015-ben viszont 0,5 százalékra mérséklődött. 2016-ban 1,2 százalékkal, 2017-ben pedig 3,5 százalékkal bővült a német ipari termelés volumene az előző évhez képest. 2010-hez viszonyítva Németországban 2011-ben átlagosan 6,7, 2012-ben 6,3, 2013-ban 6,4 százalékkal volt magasabb az ipari termelés volumenének szintje; 2014-ben a termelés már 8,1 százalékkal, 2015-ben 8,6 százalékkal, 2016-ban 9,9 százalékkal, 2017-ben pedig 13,7 százalékkal haladta meg a 2010-es szintet (lásd az 1.2.2. ábrát).

A franciaországi ipari termelés (szintén a termelés 2010-es szintjét alapul véve) már 2008-ban jelentős, 3 százalékos visszaesést szenvedett el a megelőző évhez képest, mely 2009-ben 11 százalékosra fokozódott. 2010-ben enyhe, 2,1 százalékos fellendülés következett be, amely 2011-re lelassult (1,4 százalék). 2012-ben a lassulás negatív trendbe fordult: az év egészében 2008-hoz hasonlóan ismét 3 százalékkal

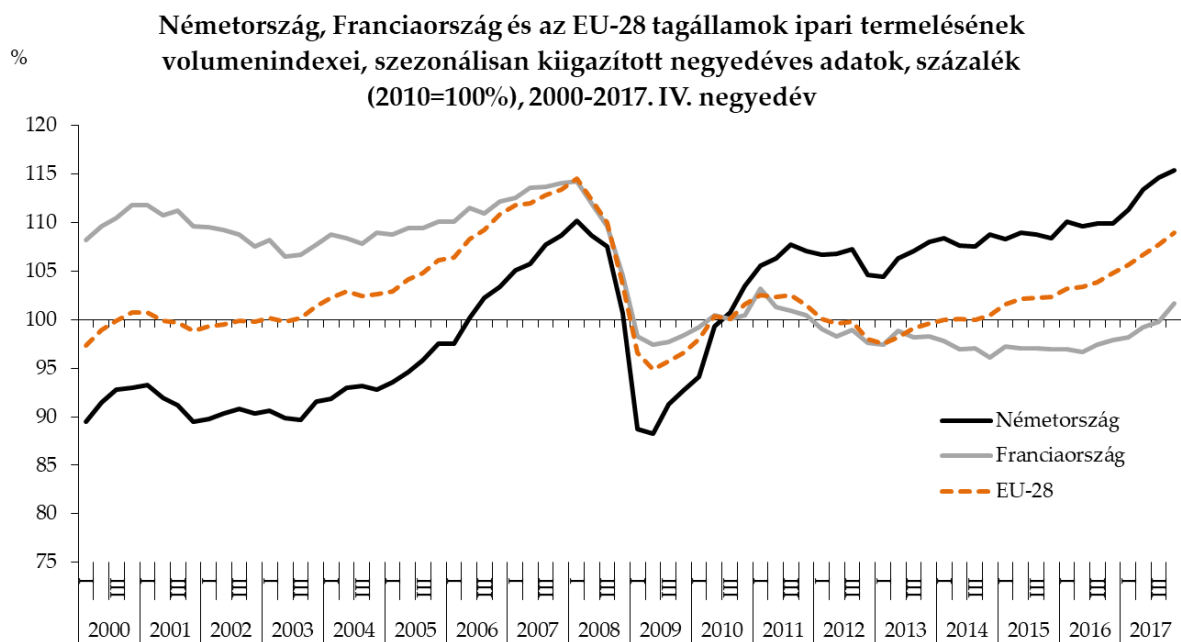

esett az ipari termelés volumene a megelőző évhez képest. 2013-ban folytatódott, de enyhült a csökkenés, ugyanis 0,3 százalékos visszaesést mutattak az adatok. 2014-ben halványan erősödött a lassulás (1,3 százalék), 2015-ben viszont 0,1 százalékos, 2016-ban pedig 0,2 százalékos növekedés következett be, tehát lényegében stagnált az ipari termelés volumene. 2017-ben ismét jelentősebben, 2,6 százalékkal bővült az ipari kibocsátás, így a harmadik negyedévben ismét elérte a 2010-es szintet. 2010-hez képest 2011-ben a francia ipari termelés volumene 1,4 százalékkal volt magasabb szinten, 2012 és 2016 között azonban minden évben 2–4 százalékkal a 2010-es szint alatt maradt. 2017 folyamán a termelés volumene ismét megközelítette, majd az utolsó negyedév folyamán 1,7 százalékkal meghaladta a 2010-ben tapasztalható szintet (lásd az 1.2.2. ábrát).

A válság következtében az Európai Unió tagállamaiban drasztikus zuhanást mutatott az ipari termelés, 2008-ban az év egészében 2,1 százalékos csökkenés következett be 2007-hez képest, 2009-ben pedig 12,9 százalékos volt a visszaesés. 2010-ben a válság utáni fellendülés viszonylag jelentős, 4,2 százalékos növekedésben jelentkezett, mely 2011-ben 2,2 százalékosra lassult. 2012-ben éves szinten már 2,8 százalékkal csökkent az EU-tagállamok iparának kibocsátása. 2013-ban enyhült a visszaesés, amely ekkor 0,8 százalékos volt. 2014-ben 1,6 százalékos, 2015-ben 1,9 százalékos, 2016-ban 1,7 százalékos, 2017-ben viszont már 3,3 százalékos növekedést mutattak az adatok. 2010-hez képest 2011-ben 2,2 százalékkal volt magasabb az ipari termelés volumene az EU-tagállamokban. 2012-ben és 2013-ban 0,6, illetve 1,4 százalékkal kisebb mértékű volt a termelés volumene 2010-hez képest, 2014-ben pedig lényegében megegyezett a 2010-es adatokkal a termelés szintje. 2015-ben 2 százalékkal, 2016-ban 3,8 százalékkal, 2017-ben pedig 7,2 százalékkal volt magasabb az ipari kibocsátás az Európai Unióban, mint 2010-ben (lásd az 1.2.2. ábrát).

1.2.2. ábra: Németország, Franciaország és az EU-28 tagállamok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, 2000–2017. IV. negyedév (2010=100%)

Forrás: Eurostat

Üzleti bizalom

A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet 1991 óta közli a havi vállalati konjunktúrafelméréséből származó adatokat. Az 1.2.3. ábrán látható, hogy a gyengülő európai gazdasági helyzet miatt az Ifo üzleti bizalmi indexe már 2007 második felében elkezdett csökkenni. A gazdasági válság következtében a negatív tendencia 2008 második felében zuhanórepüléssé fokozódott, a mutató 2009 elején elért mélypontján a felmérés történetének legalacsonyabb értékét vette fel. 2009 áprilisától 2010 végéig a bizalmi index értéke folyamatosan emelkedett, 2010 decemberében addigi történetének legmagasabb értékét vette fel, a következő év végéig azonban szinte folyamatos csökkentést mutatott. 2012 első felében növekvő tendenciát jelzett az Ifo indexe, az év második felében azonban újra negatív tendenciát láthattunk. 2013-ban dinamikusan nőtt az index értéke, melyet 2014 áprilisától csökkenés jellemezett. 2015-ben stabil növekvő tendenciát láthattunk, ami 2016-ban, és 2017-ben is folytatódott. Az Ifo legfrissebb vállalati konjunktúrafelmérése szerint²⁰ a német iparra és kereskedelemre vonatkozó bizalmi index a 2018 januári csúcsot követően jelenleg csökkenő tendenciát mutat, bár továbbra is magas értékeket vesz fel, ami még mindig erős bizalmi környezetre utal. Ugyanakkor a megkérdezett cégek kevésbé voltak elégedettek a jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint a megelőző hónapban, és a következő fél évre vonatkozó várakozásaik is

²⁰ Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/Geschaeftsklima-Archiv/2018/Geschaeftsklima-20181025.html>)

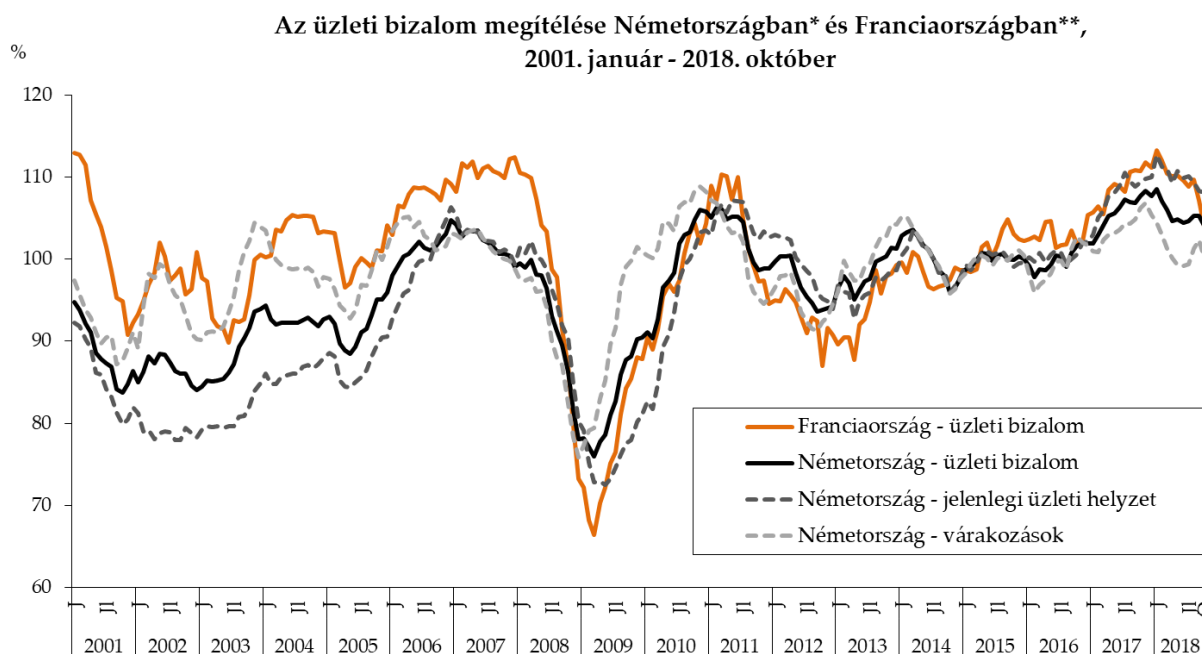
pesszimistábbá váltak. Az Ifo szakértői úgy látják, a globális bizonytalanság növekedése érzékelhető a német gazdaságban jelenleg.

A francia statisztikai hivatal (INSEE) már 1976 óta közli az ipari vállalkozások körében havonta végzett konjunktúrafelméréseiből származó adatokat. Az 1.2.3. ábrán látható, hogy az INSEE konjunktúramutatója 2008 közepén, viszonylag magas színtről kezdett zuhanórepülésbe. A gazdasági válság következtében 8 hónapon keresztül mutatott igen jelentős visszaesést az index, és 2009 márciusában elérte mélypontját, mely a felmérés történetének legalacsonyabb értéke (a jelenlegi hosszú távú átlag 66,4 százaléka). A mélypont után szinte töretlen emelkedési szakasz következett, és az index 2010 júliusában haladta meg újra hosszú távú átlagos értékét. 2011 júniusáig az index tartani tudta a növekvő tendenciát. 2011 márciusától 2012 októberéig azonban szinte folyamatos csökkenést mutatott a konjunktúraindex, és 2011 szeptemberétől hosszú távú átlagos értéke alá került. 2013-ra enyhén növekvő tendencia volt jellemző, de mindvégig a hosszú távú átlagos érték alatt. 2014-ben az indexérték alig mutatott változást, szinte minden hónapban hosszú távú átlagos értéke közelében, illetve alatta volt. 2014 novemberében lassan emelkedő tendencia kezdődött meg, így az index 2015 folyamán elérte hosszú távú átlagos értékét. 2016-ban az INSEE üzleti bizalmi indexe 1–2 ponttal stabilan hosszú távú átlagos értéke feletti értékeket mutatott, majd az év decemberére már 5,4 ponttal haladta meg azt. 2017 folyamán a konjunktúraindex növekedési tendenciája folytatódott, így egyre nagyobb mértékben, az év végére már 11 ponttal haladta meg a mutató hosszú távú átlagát. Az idei évben azonban a konjunktúramutató Németországhoz hasonlóan Franciaországban is csökkenő tendenciát mutat. Az INSEE legfrissebb, szeptemberi felmérése²¹ azt mutatja, hogy a megkérdezett vállalatvezetők véleménye szerint a francia ipari konjunktúra helyzetének romlása tovább folytatódott, ugyanakkor az index értéke 4 ponttal még mindig meghaladta a mutató hosszú távú átlagát, ami jelentős különbségnek mondható. A gazdasági fordulópont mutatójának értéke továbbra is a pozitív tartományban van, bár csökken, amely azonban egyelőre továbbra is kedvező gazdasági kilátásokra utal. A vállalatvezetők egyéni üzletmenetre vonatkozó prognózisának egyenlegmutatója a szeptemberi jelentősebb esést követően októberben lényegében stagnált, de továbbra is a hosszú távú átlaga fölött alakul. Az általános kilátásokat jellemző index – mely a válaszadók ipari aktivitásra vonatkozó véleményét összegezve tükrözi – a szeptemberi, októberi visszaesés ellenére magas értékeket produkál, jelentősen meghaladva a hosszú távú átlagértéket, ami az ágazat továbbra is fennálló optimista kilátásait mutatja.

---

²¹ Forrás: INSEE (<https://www.insee.fr/en/statistiques/3636288>)

1.2.3. ábra: Az üzleti bizalom megítélése Németországban* és Franciaországban**, 2001–2018. október

Forrás: Ifo, INSEE

* Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de>), Ifo Business Climate Index for Trade and Industry in Germany, 2015=100%

** Forrás: INSEE (<http://www.insee.fr>), Indicateur synthétique du climat des affaires – industrie manufacturière, hosszú távú átlag=100%

Megjegyzés: Az ábrán vállalati felvételekből származó, a cég jelenlegi és várható helyzetét tartalmazó indikátor egyenlegének szezonálisan kiigazított értékei szerepelnek.

1.3. Makrogazdasági trendek Magyarországon

Az alábbiakban a magyar gazdaság növekedésének elmúlt évekbeli tendenciáit foglaljuk össze, különös tekintettel a 2008–2009-es gazdasági válság hatására, az azt követő fellendülésre, valamint az azóta eltelt időszakra. Az alábbiakban a gazdasági helyzetet a legfontosabb makrogazdasági mutatókon keresztül vázoljuk fel, melynek során kitérünk a foglalkoztatottság, a bruttó hazai termék, az ipari termelés, a beruházás és a külkereskedelmi termékgazdaság alakulására.

Főbb megállapítások

2009-ben rendkívül mély válságot élt meg a magyar gazdaság, a recesszió mélysége megközelítette a transzformációs visszaesés (1991–1995) során tapasztalt mértéket. A gazdasági teljesítmény 2009 folyamán zuhanásszerű visszaesést produkált. 2010 első felében lelassult a romló tendencia, majd növekedésbe fordult, az év második felében a gyorsulás üteme pedig már elérte a válság előtti szintet. Azonban a nemzetközi gazdasági környezet az euróövezet válságának kialakulásával 2011-ben újfent igen kedvezőtlené vált. A magyar gazdaság 2012-ben visszasüllyedt a recesszióba: a GDP 1,5 százalékos visszaesést produkált. 2013-ban a gazdaság kilábalta a recessziós

időszakból és 2,2 százalékkal növekedett. A 2014-es év rég nem látott növekedést hozott a GDP-ben: 4,1 százalékos bővülés következett be a megelőző évhez képest. 2015-ben továbbra is számottevő, 3,5 százalékos gyorsulást mutattak az adatok. 2016-ban azonban gyengült a növekedés üteme: 2,2 százalékkal haladta meg a hazai össztermék az előző évi bővülést. 2017-ben ismét gyorsult, 4,4 százalékot ért el a hazai GDP éves növekedésének mértéke. 2018 első három negyedében további fellendülést tapasztaltunk: az első negyedévben 4,8 százalékkal, a második negyedévben 4,7 százalékkal, a harmadik negyedévben pedig már 5 százalékkal bővült a magyar GDP az előző év azonos időszakaihoz viszonyítva.

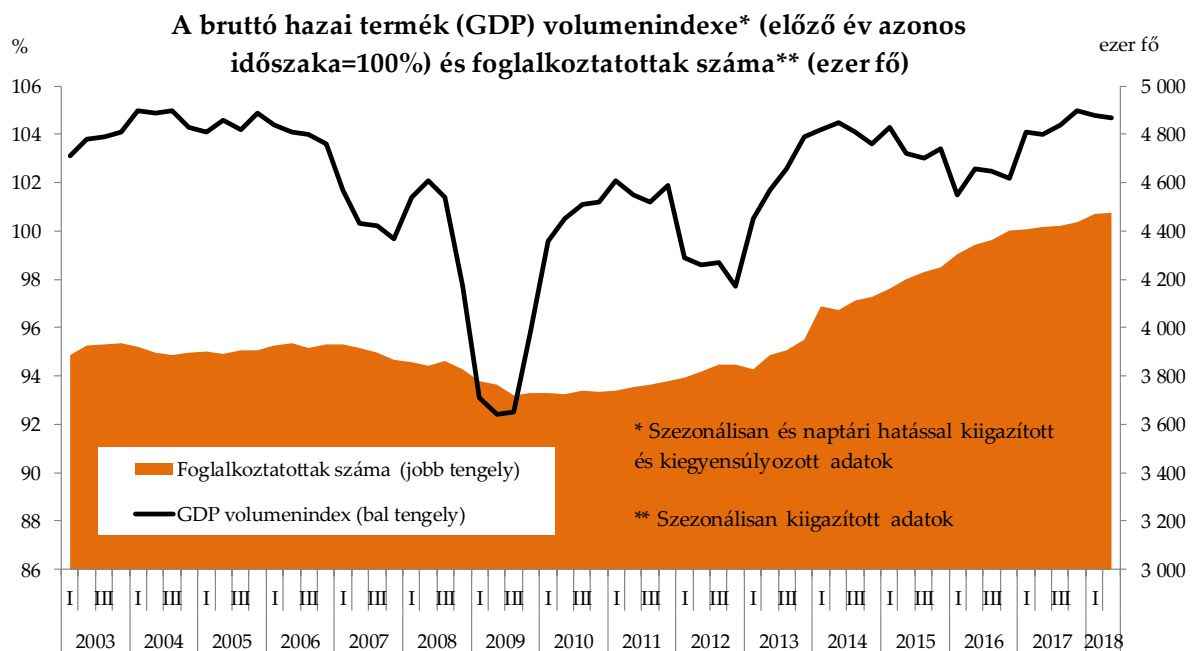
A gazdasági válság tovagyűrűző hatása erőteljes negatív hatást gyakorolt a magyar munkaerőpiacra. 2009 folyamán a drámai mértékben romló GDP-t a foglalkoztatottság jelentős visszaesése követte. A gazdasági növekedés pozitív fordulóponjtját azonban késéssel követte a munkaerőpiac. 2012-ben a gazdaság visszasüllyedt a recesszióba, a GDP jelentősen visszaesett, a foglalkoztatottak száma pedig a közfoglalkoztatottak számának gyors növekedése következtében megugrott és visszatért a válság előtti szintre. 2013-tól kezdve a GDP lassan – változó mértékben, de folyamatosan – emelkedett, a foglalkoztatás pedig – szintén nagy részben a közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – tovább nőtt. A pozitív tendencia 2014 és 2017 között végig folytatódott. 2018 első két negyedében a GDP növekedési üteme továbbra is megközelíti az 5 százalékot (rendre 4,8, illetve 4,7 százalék) az előző év azonos időszakához viszonyítva, a foglalkoztatottak száma pedig – némileg lassuló ütemben – továbbra is folyamatosan emelkedik.

Foglalkoztatottság és bruttó bérek

A bruttó hazai termék (GDP) növekedésének 2007-ben végbement erőteljes zuhanását 2008 elején követte a munkahelyek számának nagymértékű visszaesése (lásd az 1.3.1. ábrát). A 2008 első felében tapasztalt javulást szintén gyors foglalkoztatottság-növekedés kísérte. 2008 harmadik negyedében a gazdasági válság hatására újfent visszaesett a növekedés, a foglalkoztatottak száma pedig egy ideig még tovább nőtt, a negyedik negyedévben azonban jelentősen csökkent. A gazdasági válság tovagyűrűző hatása erőteljes negatív hatást gyakorolt a munkaerőpiacra: 2009 elején a drámai mértékben romló GDP-t a foglalkoztatottság zuhanása követte. A GDP csökkenése a 2009 közepén elért mélypont után lassulni kezdett, 2010 második negyedében pedig már stagnálást mutatott. 2010 egészében javult a bruttó hazai termék mutatója, az év végére elérve a válság előtti szintet, a foglalkoztatottak száma pedig enyhén növekedett. 2011-ben a GDP növekedése lassulni kezdett, a foglalkoztatottak száma pedig kis mértékben nőtt. 2012-ben a gazdaság visszasüllyedt a recesszióba, a GDP jelentősen visszaesett, a foglalkoztatottak száma pedig a közfoglalkoztatottak számának gyors növekedése következtében megugrott és visszatért a válság előtti szintre. 2013-tól fogva a GDP lassan – változó mértékben, de folyamatosan – emelkedett, a foglalkoztatás pedig – szintén nagy részben a közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – tovább

nőtt. A növekedés 2014 és 2017 között folyamatosan megfigyelhető volt. 2018 első két negyedében a GDP növekedési üteme továbbra is megközelíti az 5 százalékot (rendre 4,8, illetve 4,7 százalék) az előző év azonos időszakához viszonyítva, a foglalkoztatottak száma pedig – némileg lassuló ütemben – továbbra is folyamatosan emelkedik (lásd az 1.3.1. ábrát).

1.3.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma (ezer fő), 2003–2018. II. negyedév

Forrás: KSH

A teljes nemzetgazdaságban 2016-ban a bruttó átlagkeresetek 6,1 százalékkal nőttek az előző év azonos időszakához viszonyítva. A bruttó átlagkereset a teljes munkaidőben alkalmazásban állók körében, nemzetgazdasági szinten 263 200 forint volt. A közfoglalkoztatottak átlagkeresetét figyelmen kívül hagyva a nemzetgazdaságban összesen 6,5 százalékos növekedés történt az előző évhez képest. Az átlagkeresetet a vállalkozásokon belül vizsgálva 5,4, a költségvetés területén 9,6, a nonprofit szervezetek esetében 5,7 százalékos növekedést figyelhetünk meg a 2015-ös adatokhoz képest.²² 2017-ben a bruttó átlagkeresetek 12,9 százalékkal nőttek az előző év azonos időszakához viszonyítva. A bruttó átlagkereset a teljes munkaidőben alkalmazásban állók körében, nemzetgazdasági szinten 297 000 forint volt. A közfoglalkoztatottak átlagkeresetét figyelmen kívül hagyva a nemzetgazdaságban összesen 11,7 százalékos növekedés történt az előző évhez képest. Az átlagkeresetet a közfoglalkoztatottak figyelembe vétele nélkül, a vállalkozásokon belül vizsgálva 11,4, a költségvetés területén 13, a nonprofit szervezetek esetében 10,6 százalékos növekedést figyelhetünk meg a 2016-os

²² Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Keresetek, 2016. január-december. 2017. február 20. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker1612.html>)

adatokhoz képest.²³Az idei év első nyolc hónapjában a bruttó keresetek 11,8 százalékkal nőttek az előző év azonos időszakához képest. Az átlagos bruttó kereset a nemzetgazdaságban 324 300 forint volt, ez 10,7 százalékos növekedést jelent a közfoglalkoztatottak bruttó keresetét (82 100 forint) figyelmen kívül hagyva. Ezen belül a legalább öt főt foglalkoztató vállalkozások 10,7, a költségvetés 10,9, a nonprofit szervezetek 10,5 százalékos növekedést produkáltak a bruttó keresetek terén.²⁴

Az 1.3.2. ábrán látható, hogy a versenyszférában 2003 és 2008 között stabil 8–9 százalék körüli bruttó béremelkedés történt, mely növekedés 2009-ben 4,3 százalékra, 2010-ben pedig 3,3 százalékra mérséklődött. 2011-ben kissé magasabb, 5,4 százalékos növekedést tapasztaltunk, mely 2012-ben tovább nőtt 7,3 százalékra. 2013-ban az emelkedés üteme 3,6 százalékosra csökkent, 2014-ben azonban ismét magasabb, 4,3 százalékos növekedés történt. 2015-ben 4 százalékkal emelkedtek a versenyszféra bruttó bérei, 2016-ban 5,4 százalékkal, 2017-ben pedig ismét jelentősebb mértékben, 11,6 százalékkal.

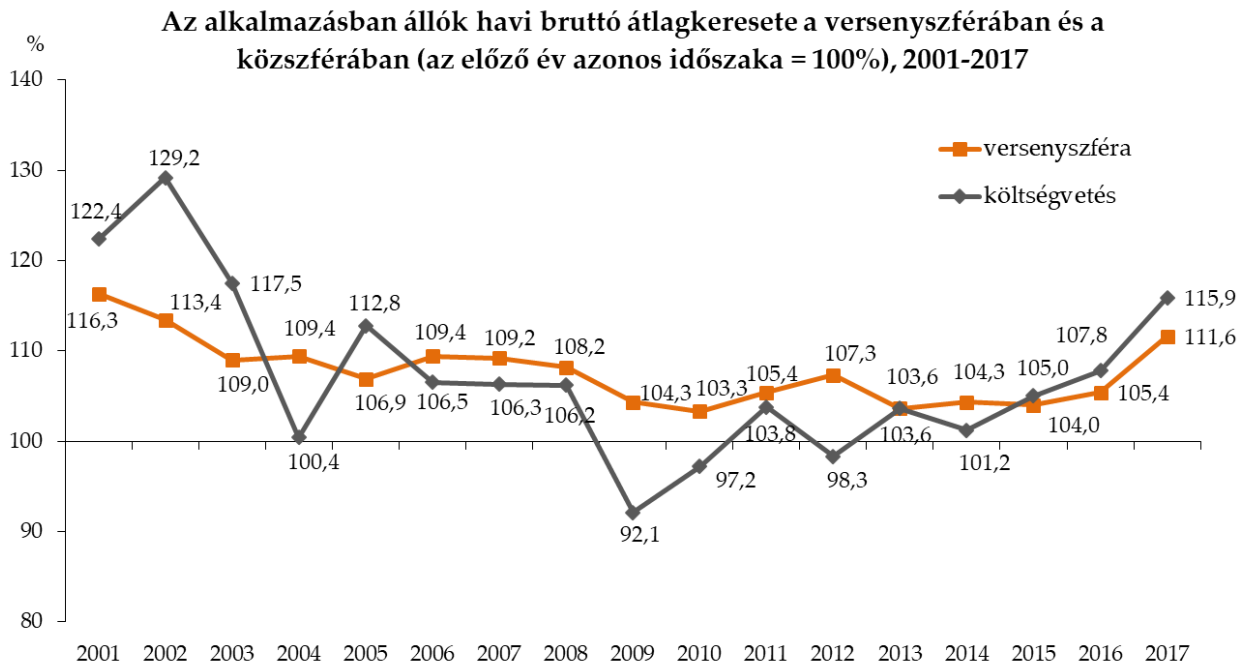
A közszférában ennél jóval ingadozóbb a béremelkedés üteme: a 2001 és 2003 közötti időszak 20-30 százalék körüli béremelését 2004-ben stagnálás követte. 2005-ben újra nagyobb mértékű, 12,8 százalékos emelés történt, 2006-ban, 2007-ben és 2008-ban pedig stabil, 6 százalék körüli volt a közszféra bruttó béreinek növekedési üteme. 2009-ben a gazdasági válság hatására a kormány takarékosági intézkedéseket hajtott végre, melynek keretein belül megszüntették a 13. havi béreket, így a közszférára jellemző átlagos bruttó bérek 7,9 százalékkal csökkentek. 2010-ben tovább csökkentek a bérek a közszférában az előző év azonos időszakához képest, az alacsony keresetű közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt, de a csökkenés üteme mérséklődött (2,8 százalék). 2011-ben 3,8 százalékos növekedésnek lehettünk tanúi, 2012-ben azonban – újfent a közfoglalkoztatás jelentőségének növekedése miatt – 1,7 százalékkal ismét visszaesett a közszférára jellemző bér. 2013-ban 3,6 százalékos béremelkedést tapasztaltunk a költségvetési szervezeteknél. 2014-ben a növekedés 1,2 százalékos volt, 2015-ben 5 százalékos, 2016-ban 7,8 százalékos, 2017-ben pedig már 15,9 százalékos emelkedés történt.

---

²³ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Keresetek, 2017. január-december. 2018. február 20.
(<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker1712.html>)

²⁴ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Keresetek, 2018. január-augusztus. 2018. október 19.
(<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ker/ker1808.html>)

1.3.2. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének változása a versenyszférában és a közszférában (előző év = 100%), 2001–2017

Forrás: KSH

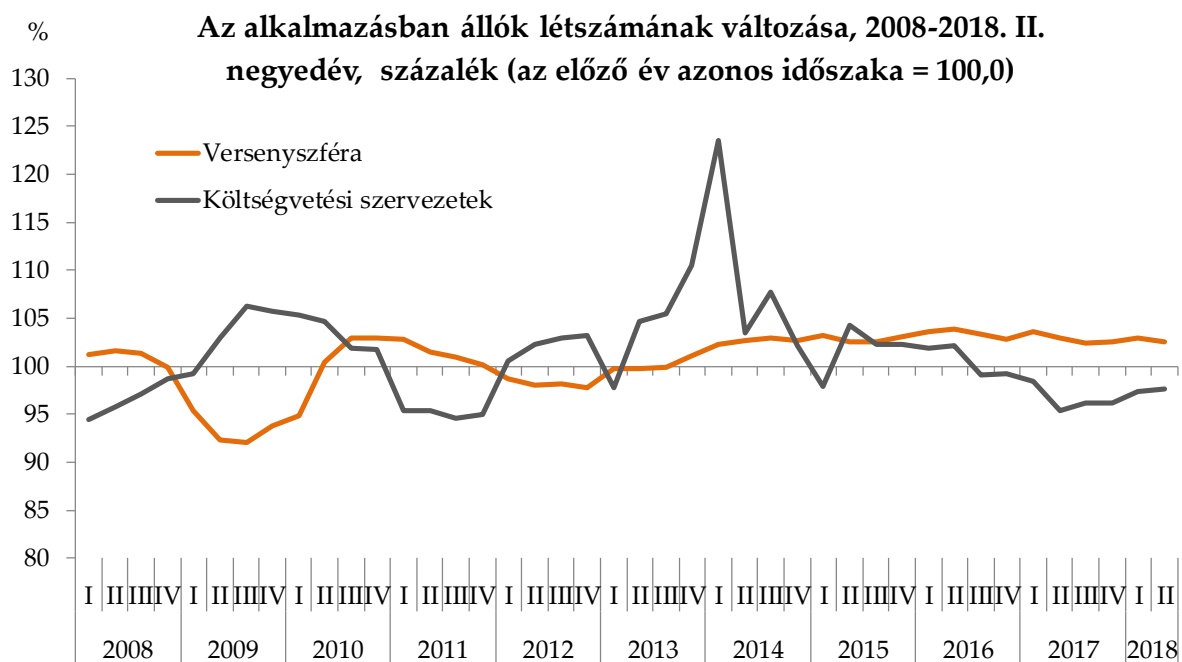
Az 1.3.3. ábrán azt láthatjuk, hogy a versenyszférában alkalmazásban állók létszáma a 2008-as igen enyhe (1 százalékos) növekedés után 2009 folyamán a gazdasági válság hatására jelentős, 6,6 százalékos visszaesést mutatott. 2010-ben a csökkenés üteme lassulni kezdett, majd az év második felében már 3 százalék körüli növekedést tapasztaltunk, így az év egészében stagnált a versenyszféra alkalmazottainak létszáma. 2011-ben a növekedési ütem gyengült, az év egészében 1,4 százalékos bővülést mutattak az adatok. 2012-ben 1,8 százalékos volt a versenyszférában alkalmazásban állók számának visszaesése, 2013-ban pedig lényegében stagnálás (0,1 százalékos növekedés) következett be. 2014-ben 2,7 százalékkal emelkedett az alkalmazásban állók száma, 2015-ben 2,9 százalékos volt a bővülés, 2016-ban pedig 3,4 százalékos, majd 2017-ben ismét 2,9 százalékos bővüléssel folytatódott ez a tendencia. 2018 első negyedévében 3 százalékos, a második negyedévben – némileg tovább lassuló – 2,6 százalékos növekedés jellemezte a versenyszférában alkalmazásban állók létszámát.

A közszféra alkalmazotti létszáma 2008-ban gyengülő ütemű csökkenést mutatott. 2009-ben 3,6 százalékkal bővült a létszám, 2010-ben pedig 3,4 százalékos volt a növekedési ütem. 2011-ben jelentősen, 4,9 százalékkal csökkent a közszféra alkalmazottainak létszáma. 2012-ben 2,3 százalékos növekedést tapasztaltunk, 2013-ban pedig 4,6 százalékkal bővült a közszféra alkalmazotti létszáma. A tendencia 2014-ben is folytatódott, az első negyedévben kiugró, 23,5 százalékos növekedés következett be, az év egészében pedig 9,2 százalékos, dinamikus emelkedést mutatnak az adatok. 2015-ben ezzel szemben mindössze 1,7, 2016-ban pedig már csak 0,6 százalékkal nőtt a közszférában alkalmazásban állók létszáma. 2017-ben

viszont 3,5 százalékkal csökkent a közsféra alkalmazotti létszáma. Az idei évben ez a csökkenő tendencia – kisebb ütemben – tovább folytatódott: az első negyedévben 2,7, a másodikban 2,4 százalékkal kevesebb foglalkoztatottat találunk a közszférában az előző év azonos időszakához képest.

1.3.3. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008–2018. II. negyedév, százalék (az előző év azonos időszaka= 100,0)

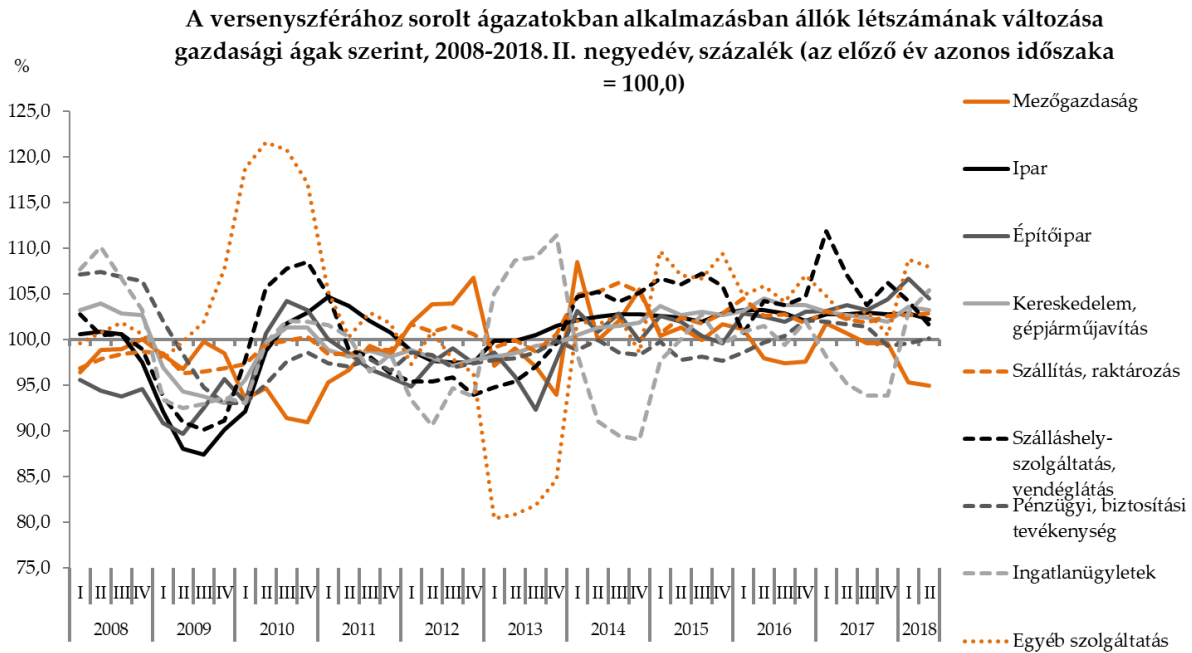

Forrás: KSH

A versenyszférához sorolt gazdasági ágakat létszám szerint külön-külön vizsgálva azt láthatjuk, hogy 2009-ben szinte mindegyik gazdasági ágban jelentős volt a visszaesés. 2010-ben az egyéb szolgáltatások területén volt a legdinamikusabb az alkalmazásban állók számának növekedése, és a vendéglátásban alkalmazottak létszáma is bővült. Ugyanekkor a pénzügyi szolgáltató, valamint a mezőgazdasági cégek körében tovább esett az alkalmazásban állók száma. 2011-ben a legtöbb területen szintén csökkenés tapasztalható, ellenben az iparban és az egyéb szolgáltató cégeknél növekedést figyeltünk meg. 2012-ben a mezőgazdaság, és a szállítás, raktározás területén bővült az alkalmazásban állók létszáma, a többi szektorban pedig enyhe visszaesés figyelhető meg. 2013-ban az ingatlanügyletekkel foglalkozó cégek körében jelentős bővülés volt tapasztalható, az egyéb szolgáltatás és az építőipar területén azonban nagymértékű csökkenés következett be. 2014 folyamán a pénzügyi, biztosítási tevékenységgel foglalkozó cégeket, valamint az ingatlanügyletekkel foglalkozó cégeket kivéve mindegyik kategóriában növekedés volt megfigyelhető. 2015-ben a pénzügyi, biztosítási tevékenységgel foglalkozó vállalatok kivételével minden ágazatban nőtt az alkalmazásban állók létszáma, legnagyobb mértékben a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ágazatban (6,5 százalék), valamint az egyéb szolgáltatások esetében (8,2 százalék). 2016-ban egyedül a mezőgazdaság területén tapasztalhattunk csökkenést, a pénzügyi, biztosítási tevékenységek

stagnáltak, a többi ágazatban növekedés volt jellemző. 2017-ben az ingatlanügyletek ágazata mutatott csökkenést az alkalmazásban állók számát tekintve, a többi ágazat ebből a szempontból stagnált, vagy növekedett. 2018 első két negyedében egyedül a mezőgazdaság területén történt csökkenés az alkalmazottak létszámát tekintve, a pénzügyi, biztosítási tevékenység ágazata stagnált, a többi ágazat pedig bővült (lásd az 1.3.4. ábrát).

1.3.4. ábra: A versenyszférához sorolt ágazatokban alkalmazásban állók létszámának változása gazdasági ágak szerint, 2008–2018. II. negyedév, százalék (az előző év azonos időszaka = 100,0)

Forrás: KSH

A Pénzügykutató Zrt. előrejelzése²⁵ szerint 2018-ban éves átlagban a foglalkoztatottak száma 4,47 millió, a munkanélkülieké 168 ezer fő lehet, ami 3,6 százalékos munkanélküliségi rátát jelent. 2019-ben a prognózis szerint tovább bővül a foglalkoztatás, bár az üteme mérséklődhet, egyrészt azért, mert a fokozódó munkaerőhiány miatt a vállalkozások egyre nehezebben találnak megfelelő munkavállalót, másrészt pedig a közfoglalkoztatottak számának csökkentése következtében. A munkanélküliségi ráta 3,4 százalékra süllyedhet jövőre.

Bruttó hazai termék (GDP)

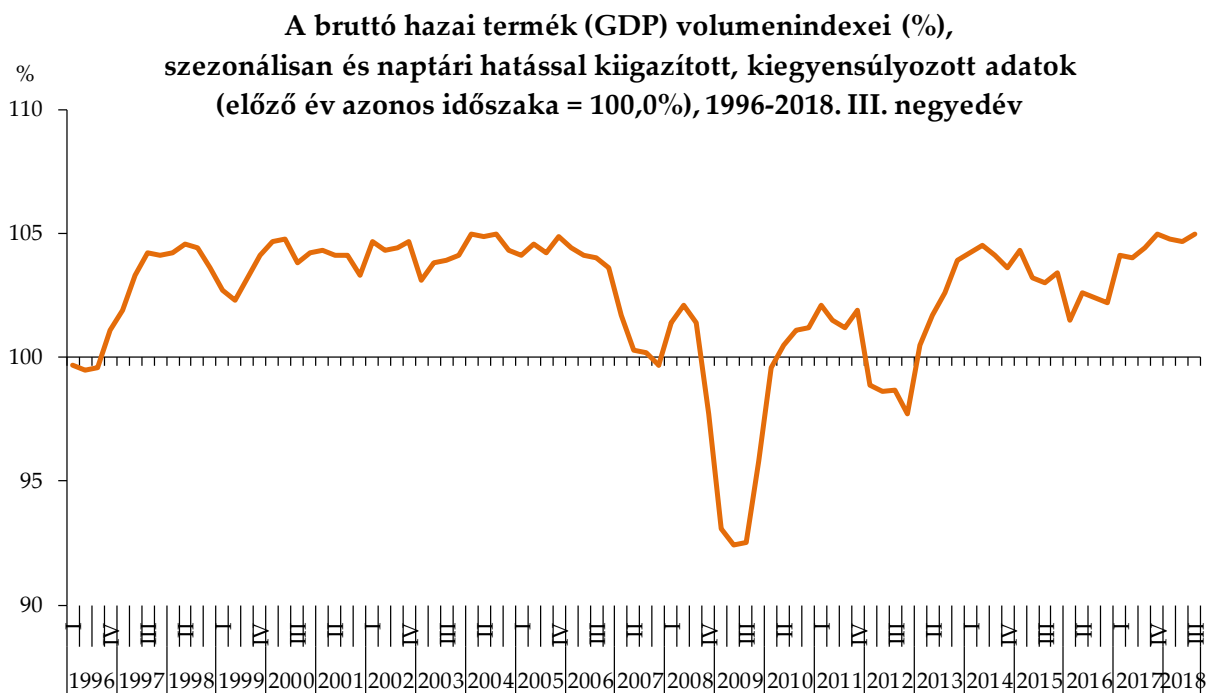
A világgazdasági válság Magyarországot 2008 közepén érte el. A harmadik negyedévben már csak minimális mértékben nőtt a GDP, a negyedik negyedévben pedig 2,3 százalékkal csökkent a bruttó hazai termék volumene az előző évhez viszonyítva, így az év egészében mindössze 0,7 százalékos növekedést ért el a magyar gazdaság. 2009 közepén a recesszió elérte mélypontját, az év egészében 6,5

²⁵ Forrás:

https://penzugykutato.hu/sites/default/files/Penzugykutato_Prognosis_2018%20szep_Sajtotajekoztato.pdf

százalékos visszaesés következett be. 2010-ben 0,6 százalékos, enyhe növekedést produkált a magyar gazdaság. A gazdasági nehézségek azonban korántsem érték véget: a nyugat-európai gazdaságok növekedésének lassulása, a nemzetközi pénzügyi helyzet instabil volta és az euróválság hullámainak negatív hatása visszavetette a magyar gazdaságot is. 2011-ben még 1,8 százalékkal nőtt a bruttó hazai termék volumene, 2012-ben azonban a GDP 1,5 százalékkal esett vissza. 2013-ban a gazdaság kilábal a recessziós időszakból és 2,2 százalékkal növekedett. 2014-ben a pozitív tendencia felerősödött és 4,1 százalékos bővülés következett be a megelőző évhez képest. 2015-ben továbbra is számottevő, 3,5 százalékos gyorsulást mutattak az adatok. 2016-ban gyengült a növekedés üteme, a bruttó hazai termék volumenének bővülése 2,2 százalékos volt az előző évhez képest. 2017-ben ismét gyorsult, 4,4 százalékot ért el a hazai GDP éves növekedésének mértéke. 2018 első három negyedében további fellendülést tapasztaltunk: az első negyedévben 4,8 százalékkal, a második negyedévben 4,7 százalékkal, a harmadik negyedévben pedig már 5 százalékkal bővült a magyar GDP az előző év azonos időszakaihoz viszonyítva (lásd az 1.3.5. ábrát).

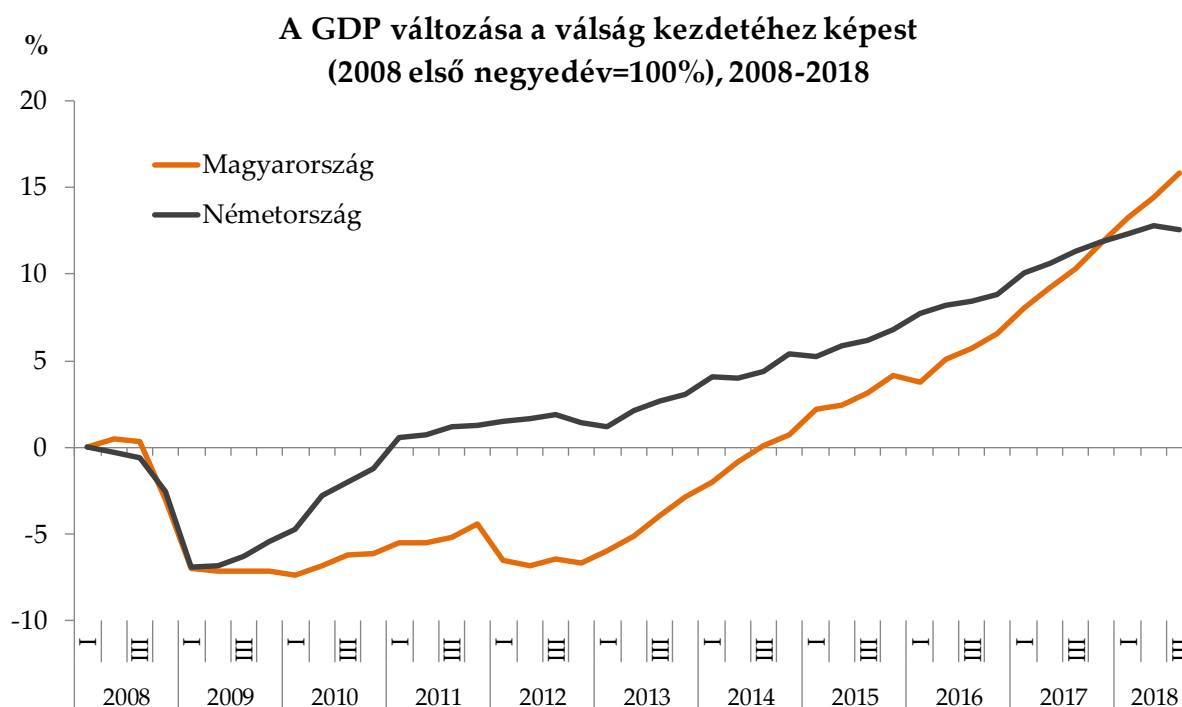
1.3.5. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok, százalék (előző év azonos időszaka = 100%) 1996–2018. III. negyedév

Forrás: KSH

A gazdasági válság hatását a legszemléletesebben úgy ábrázolhatjuk, ha a GDP negyedéves változását a válság kezdetének időpontjához képest figyeljük meg. Az 1.3.6. ábra a válság magyar, illetve német gazdaságra gyakorolt hatását hasonlítja össze egymással a fenti módon. Az ábrán jól megfigyelhető, hogy a válságból való kilábalás sokkal lassabb volt a magyar gazdaság esetében, mint a magyar gazdaság első számú exportpiacát jelentő német gazdaságban. Egyrészt a magyar válság mélyebb volt, mint a német, másrészt a kilábalás is később kezdődött meg, mint Németországban. Miközben a visszaesés szinte teljes egészében ugyanolyan sebességgel és mértékben érintette a két gazdaságot, addig a fordulóponthoz, 2009 első negyedévében a német gazdaság jóval gyorsabban kapott erőre, mint a magyar. A német gazdaság 2011 elején már visszatért a válság előtti szintre és azóta szinte töretlenül növekszik tovább, a magyar gazdaság azonban elhúzódó recesszióba került és csak 2014 harmadik negyedévében érte el a válság előtti szintet. A magyar és a német gazdaság növekedési üteme közötti különbség 2016 első negyedéve és 2017 negyedik negyedéve között megszűnt, a 2018-as adatok alapján pedig jelenleg a magyar gazdaság növekedési üteme egyre nagyobb mértékben megelőzi a német gazdaságét (lásd az 1.3.6. ábrát).

1.3.6. ábra: A GDP változása a válság kezdetéhez képest (2008 első negyedév=100%), 2008–2018

Forrás: KSH, Destatis

Beruházások

A nemzetgazdasági beruházások volumenének 2007. évi stagnálását 2008-ban már számottevő, 3 százalékos visszaesés követte. A 2009. évet a válság miatt még erőteljesebb, 8,6 százalékos visszaesés jellemezte. Ezután enyhült a visszaesés üteme, 2010-ben 5,1 százalékos csökkenést mutattak az adatok, 2011-ben pedig 4,5 százalékosat. 2012-ben a recessziós folyamatok újra visszavetették a beruházásokat, így 5,2 százalékos visszaesés következett be. 2013-ban már 6,9 százalékos növekedést tapasztaltunk a megelőző évhez képest, 2014-ben pedig 19,4 százalékosat. 2015-ben az emelkedés 8,6 százalékosra mérséklődött, 2016-ban pedig 11,3 százalékos csökkenés következett be. 2017-ben azonban ismét jelentős mértékben, 23,3 százalékkal nőtt a nemzetgazdasági beruházások volumene az előző évhez képest. 2018 első felében némileg alacsonyabb ütemű, de továbbra is lendületes emelkedést tapasztalhattunk a nemzetgazdasági beruházások terén: az első negyedévben 10,8, a második negyedévben pedig 15,3 százalékos növekedés történt az előző év azonos időszakához képest.

A feldolgozóipari beruházások volumene a 2007 első negyedéves kiemelkedő növekedés után folyamatos csökkenést mutatott, és 2008 első negyedévében érte el első mélypontját: ekkor 10 százalékpontos visszaesést produkált 2007 azonos időszakához képest – bár ezt részben a magas bázis okozta. 2008 folyamán enyhe csökkenés jellemezte a mutatót, majd 2009-ben már jelentős – a második negyedévben 17,8 százalékos, a harmadik és negyedik negyedévekben 16,8 százalékos – visszaesést tapasztaltunk. 2010 második negyedévtől kezdve gyorsuló növekedést mutattak az adatok, az utolsó negyedévre elérve a 24 százalékos ütemet. 2011-ben a pozitív tendencia folytatódott. 2012-ben éves szinten 4,9 százalékos emelkedést tapasztaltunk. 2013-ban 3,1 százalékos volt a feldolgozóipari beruházások növekedése, 2014-ben pedig 9,6 százalékra gyorsult az emelkedés. 2015-ben 4,5 százalékos visszaesés következett be, míg 2016-ban 16,4 százalékos emelkedésbe fordult az index. 2017-ben a növekedés üteme némileg lassult, éves szinten 12,8 százalékot ért el a feldolgozóipari beruházások volumenének bővülése. Idén az első negyedévben 3,8 százalékkal visszaesett a volumenindex, a második negyedévben pedig 3,2 százalékos növekedés történt az előző év azonos időszakához viszonyítva (lásd az 1.3.7. ábrát).

**1.3.7. ábra: A beruházások és a feldolgozóipari beruházások volumenindexe
(az előző év azonos időszaka = 100%), 2003–2018 II. negyedév**

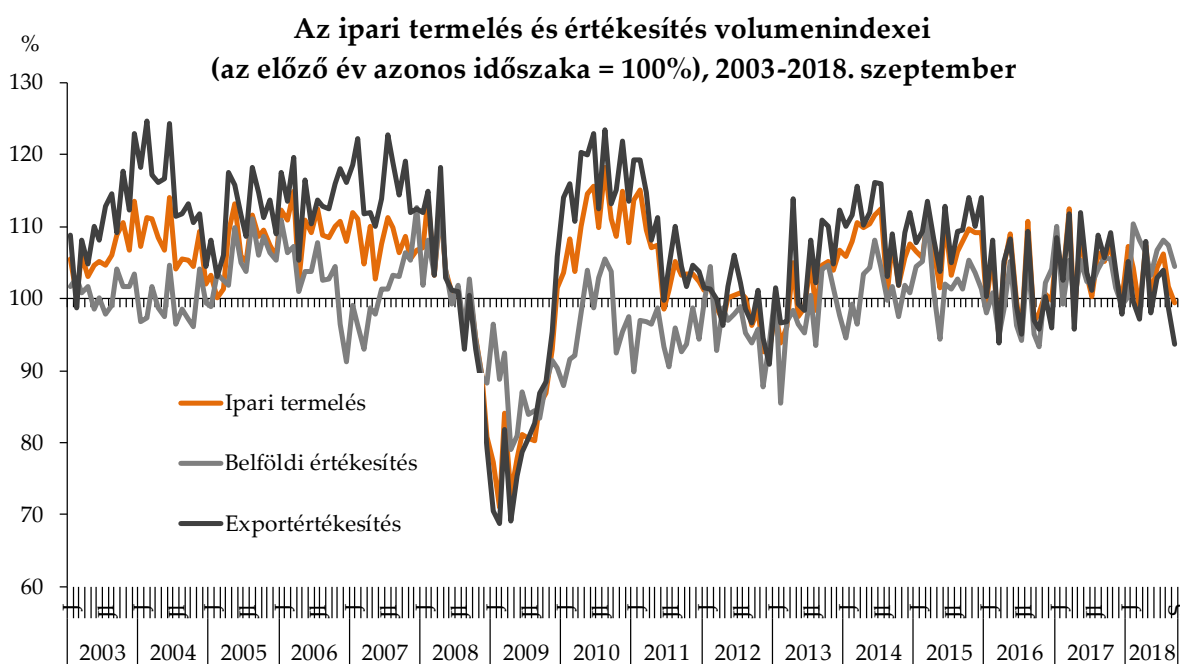

Forrás: KSH

Ipari termelés

2007-ben az ipari termelés növekedési üteme éves szinten 7,9 százalékos volt. 2008 közepétől azonban – 1992 óta először – csökkenni kezdett az ipari termelés volumene, és éves szinten stagnálást mutattak az adatok. 2009 folyamán a gazdasági válság következtében szinte minden hónapban csökkenést mutatott az ipari kibocsátás, és éves szinten nagyon jelentős, 17,8 százalékos visszaesést tapasztaltunk. 2010-ben minden hónapban emelkedett a termelés volumene az előző évi alacsony bázishoz képest, a növekedés éves szinten 10,6 százalékos ütemet ért el. 2011-ben a növekedés 5,6 százalékosra lassult. 2012-ben a recessziós folyamatok újra visszavetették az ipari termelést, így 1,8 százalékos csökkenést mutattak az adatok. 2013-ban 1,1 százalékos bővülés következett be, ami 2014-ben 7,7 százalékra gyorsult. 2015-ben is magas szinten (7,4 százalék) maradt az ipari termelés bővülése, azonban 2016-ban 0,9 százalékra esett vissza a növekedés üteme. 2017-ben 4,6 százalékkal bővült az ipari termelés volumene. A 2018 januárjától szeptemberig tartó időszakban a mutató összességében 3,1 százalékkal nőtt. Az ipari export 0,5 százalékkal emelkedett, míg a belföldi értékesítés 6 százalékkal (lásd az 1.3.8. ábrát).

1.3.8. ábra: Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei (az előző év azonos időszaka=100%), 2003–2018. szeptember

Forrás: KSH

Külkereskedelem

A külkereskedelmi termékforgalom a romló európai konjunktúra hatására 2008 végén csökkenni kezdett az egy évvel korábbi adatokhoz képest (lásd az 1.3.9. ábrát). Ennek ellenére 2008 egészében mind az exportvolumen, mind az importvolumen több, mint 4 százalékkal meghaladta az előző évi szintet.²⁶ 2009-ben a gazdasági válság következményeképpen mind az export, mind az import esetében jelentős mértékű volt a visszaesés: a volumencsökkenés a kivitelnél 12,7 százalék, a behozatal esetében pedig 17,1 százalék volt.²⁷ 2010-ben a külkereskedelemre vonatkozó adatok visszatértek a válság előtti szintre, a kivitel volumene 16,9, a behozatalé pedig 15,1 százalékkal nőtt 2009-hez képest.²⁸ 2011-ben a növekedés üteme mérséklődött, a kivitel volumene 9,9, a behozatalé pedig 6,7 százalékkal haladta meg az előző évi szintet.²⁹ 2012-ben a kivitel volumene 0,7 százalékkal haladta meg az előző évit, a behozatalé 0,1 százalékkal alulmúlta azt.³⁰ 2013-ban a külkereskedelem export- és importvolumene 4,2, illetve 5,0 százalékkal bővült.³¹ 2014-ben a kivitel volumenindexe 6,9 százalékkal, a behozatalé pedig 8,8 százalékkal emelkedett.³² 2015-ben a kivitel volumenindexe 7,8 százalékkal, a behozatalé pedig 6,3 százalékkal nőtt.³³ 2016-ban a külkereskedelmi termékforgalom kivitelének volumene 4,4, a behozatalé pedig 4,7 százalékkal nőtt.³⁴ 2017-ben a kivitel volumene 5,8, a behozatalé pedig 8,2 százalékkal emelkedett.³⁵

A 2018. januártól augusztusig tartó időszakban a kivitel volumenindexe 5,3, a behozatalé 6,3 százalékkal emelkedett az előző év azonos időszakához képest. A kivitel értéke 69,8 milliárd euró (22 068 milliárd forint), a behozatalé 65,2 milliárd euró (20 611 milliárd forint), a külkereskedelmi többlet pedig 4,6 milliárd euró volt, ami 719 millió euróval kevesebb, mint az előző évi.³⁶

---

²⁶Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2008. január-december

²⁷Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2009. január-december

²⁸Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2010. január-december

²⁹Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2011. január-december

³⁰Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2012. január-december

³¹Forrás: KSH Statisztikai Tükör. Külkereskedelmi termékforgalom, 2013. január-december

³²Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2014. január-december

³³Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2015. január-december

³⁴Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2016. december (második becslés), <http://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/#/hu/document/kul1612>

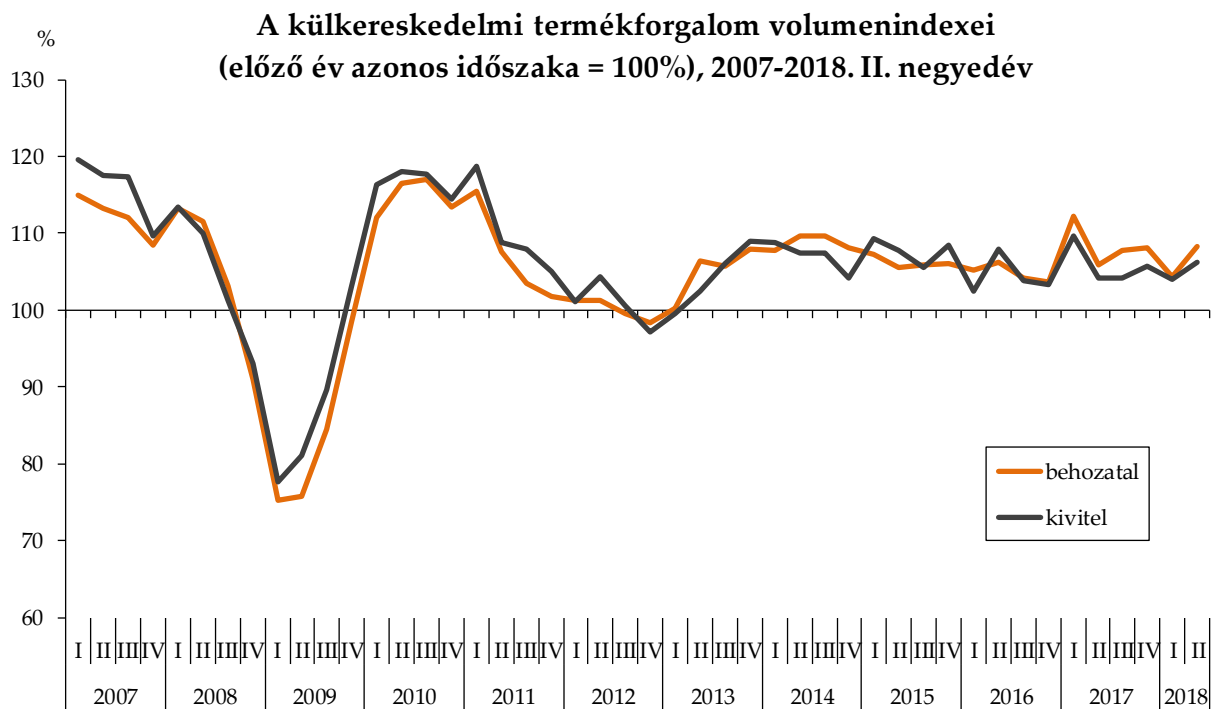
³⁵Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2017. december (második becslés), <http://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/#/hu/document/kul1712>

³⁶Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2018. augusztus (második becslés), <http://www.ksh.hu/gyorstajekoztatok/#/hu/document/kul1808>

1.3.9. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom volumenindexei
(az előző év azonos időszaka=100%), 2007–2018. II. negyedév

Forrás: KSH

2. A vállalkozások üzleti helyzete és várakozásai

Az alábbiakban a Rövidtávú Munkaerőpiaci Prognózis adatai alapján mutatjuk be a vállalkozások üzleti helyzetének és várakozásainak alakulását.

Az első részben az elmúlt években lejátszódó folyamatokkal foglalkozunk. A fejezet középpontjában a német Ifo Üzleti Bizalmi Mutatójához hasonló általános üzleti helyzetet kifejező szubjektív helyzetértékelés áll. A második alfejezetben egy regressziós modell alapján az optimista várakozások vállalati hátterét elemezzük, azaz arra keressük a választ, hogy milyen vállalati körök tekintenek pozitív várakozásokkal 2019 első félévére. A harmadik alfejezetben az üzleti helyzet és a várakozások területi egyenlőtlenségei kerülnek bemutatásra.

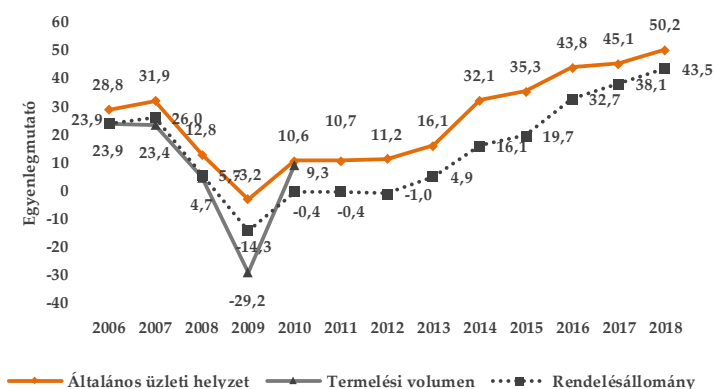
2.1 Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

Az ideai adatfelvétel alapján a magyar vállalatok üzleti helyzete az elmúlt években jellemző pozitív tendenciának megfelelően tovább javult. Az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 50 pont – azaz 50 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik inkább kedvezően ítélik meg üzleti helyzetüket, azokkal szemben, akik kedvezőtlenül.

A 2019-re vonatkozó üzleti várakozások optimistábbak, mint az elmúlt években bármikor. 2016-ban jelentős pozitív elmozdulás következett be ezen a téren, és a 2017-es stagnálást követően idén még optimistább üzleti várakozásokat fogalmaztak meg a vállalatok. Ebben az évben már 59 pont a jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke – azaz 59 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik bíznak üzleti helyzetük javulásában 2019 első félévében, mint azok, akik az üzleti helyzet romlását várják.

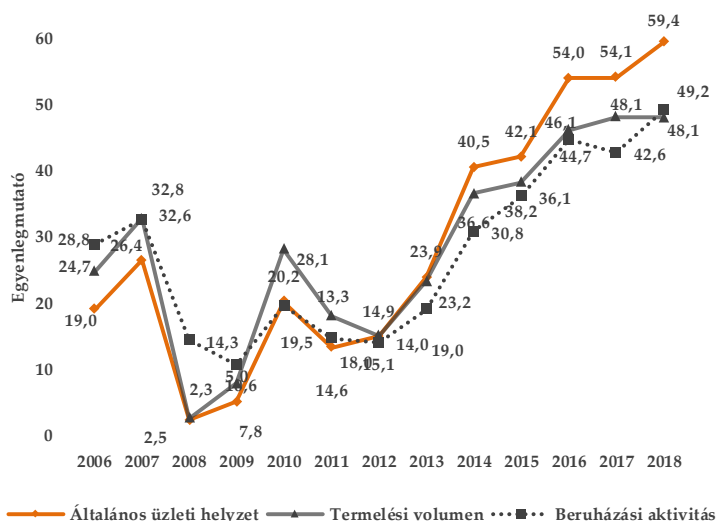
2.1.1. ábra: Az üzleti helyzetet leíró mutatók (tárgyév, következő év)

Tárgyév

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek száz-as skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Következő év

Magyarázat: Az ábrán látható egyenlegmutatókban bekövetkező egy pontos elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg.

Példa: Az általános üzleti helyzet egyenlegmutatója 2015 tárgyévben 35,3 pont. Ez azt jelenti, hogy 35,3 százalékponttal több vállalat ítélte meg jónak az üzleti helyzetét, mint amennyi rossznak.

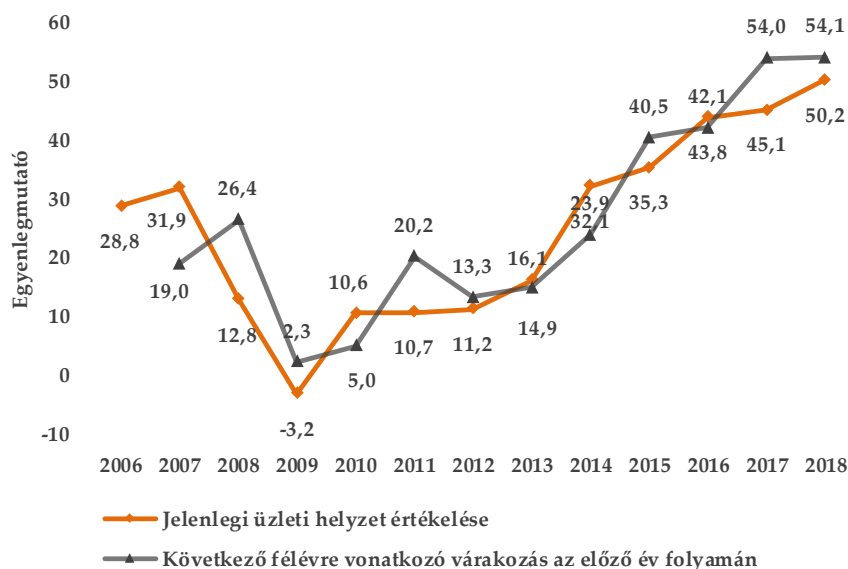
Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok.

	2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	n	pont	n	pont	n	n	pont	pont	n	pont	n	pont
Ált. üzleti helyzet - tárgyév	4220	16,1	4219	32,1	4254	35,3	4229	43,8	4183	45,1	4696	50,2
Rendelésállomány-tárgyév2. félév	4161	4,9	4153	16,1	4196	19,7	4095	32,7	4034	38,1	4528	43,5
Ált. üzleti helyzet – köv. év 1. félév	3704	23,9	3686	40,5	3805	42,1	3856	54,0	3829	54,1	4289	59,4
Termelési vol.-köv. év 1. félév	3834	23,2	3780	36,6	3877	38,2	3859	46,1	3808	48,1	4293	48,1
Beruházási akt. – köv. év 1. félév	3644	19,0	3589	30,8	3546	36,1	3554	44,7	3560	42,7	4030	49,2

Forrás: PM, GVI 2013–2018

A 2.1.1. ábrán jól látszik, hogy az általános üzleti helyzet megítélése hasonlóan alakul a rendelésállományra, beruházásokra és termelési volumenre vonatkozó mutatókkal. Ezért a következőkben az elmúlt években lejátszódó folyamatokat ezen általános mutatón keresztül mutatjuk be. Míg 2015-ben az előző évi előrejelzéshez képest alulmaradt az üzleti helyzetre vonatkozó mutató értéke, addig 2016 folyamán a cégek a korábban megfogalmazott várakozásokhoz hasonlóan ítélték meg az üzleti helyzetüket. 2017-ben az előző évi optimista várakozásokhoz képest újra kedvezőtlenebbnek bizonyult az üzleti helyzet, és ez a tendencia folytatódott 2018-ban is, azonban az idei évben ismét közelebb került egymáshoz az előzetesen megfogalmazott üzleti várakozások, és az üzleti helyzet mutatója.

2.1.2. ábra: Üzleti helyzet megítélése és a várakozások teljesülése

Forrás: PM, GVI 2006–2018

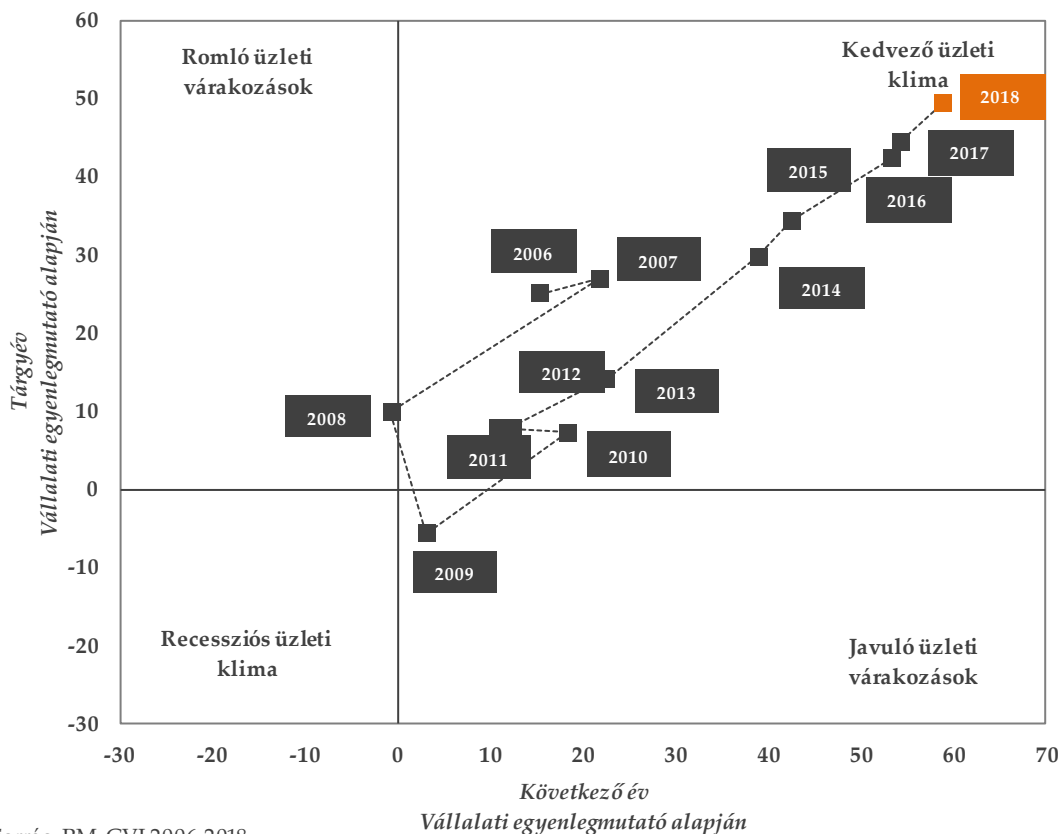
Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok.

A 2008 őszi adatok az üzleti klíma jelentős romlását mutatták – a vállalatok mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket jelentősen negatívabban látták. Borúlátó várakozásaik be is teljesültek, 2009-ben érte el a mélypontot az üzleti helyzet megítélése. Ezzel együtt az egyes gazdasági ágakban eltérő mértékben ugyan, de a 2008-ban megfogalmazottakhoz képest optimistábbá váltak a várakozások. 2010-ben már ismét kedvezővé vált az üzleti klíma – mind a jelenlegi, mind a jövőbeli üzleti helyzet megítélésekor többségbe kerültek a pozitívan értékelő vállalatok. 2011-ben és 2012-ben is – ugyan nem a válság előtti időszaknak megfelelő mértékben – kedvező üzleti klímával lehet jellemezni a vállalkozások üzleti környezetét, azonban mindkét évben a jövőre vonatkozó várakozások kis mértékben romlottak. 2013-ban az üzleti

várakozások már a 2007-es állapothoz hasonlóak voltak, a jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetértékelésen alapuló üzleti környezet jelentős mértékben javult, 2014-re pedig 2006 óta nem tapasztalt szintre fejlődött, 2015-re még kedvezőbbé vált. A javuló tendencia 2016-ot, majd 2017-et követően idén is folytatódott.

2.1.3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése

Egyenlegmutató	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	n	pont	n	pont	pont	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Tárgyév	6600	7,9	6824	14,1	6866	29,7	6850	34,4	6577	42,5	6532	44,5	6487	49,5
Várakozások	5500	12,3	5778	22,4	6009	38,9	6123	42,6	6023	53,3	6078	54,2	5957	58,8

Forrás: PM, GVI 2006–2018

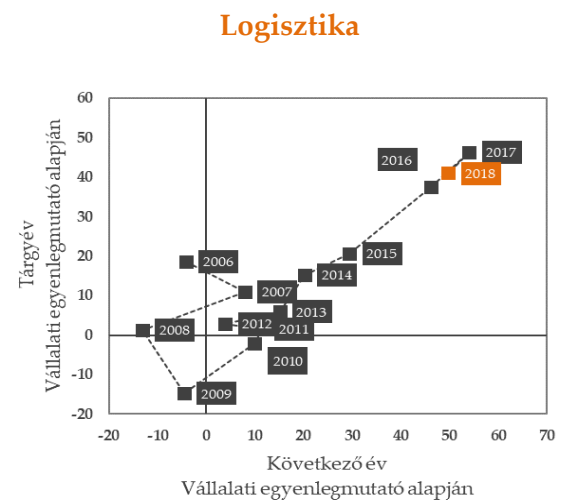
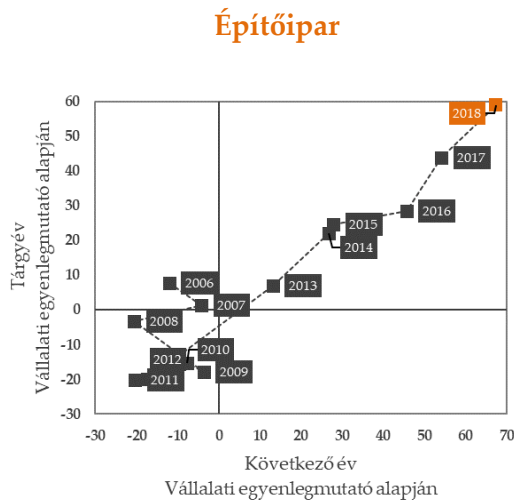
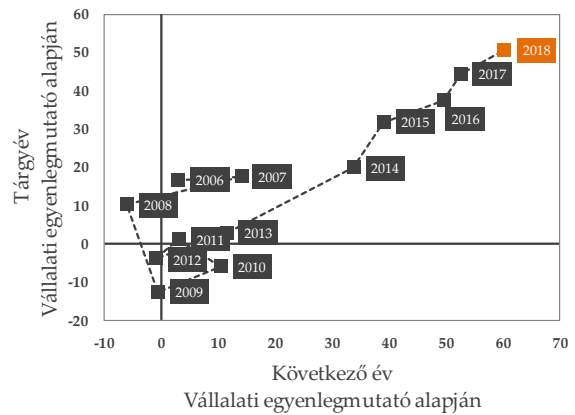
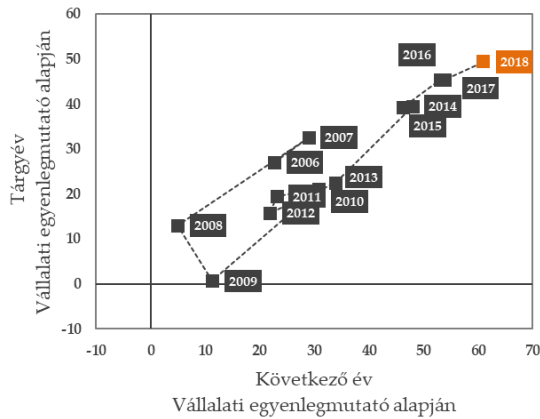
Magyarázat: Az ábra két tengelye az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Kedvező üzleti klíma”, amikor többségben vannak, mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket pozitívan értékelő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a jelenlegi tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások negatívak. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli optimizmus mértékét fejezi ki.

Az egyes gazdasági ágakat eltérő mértékben érintette a válság, de kilábalásuk az építőipar kivételével hasonló módon történt.

- Az ipari vállalatok üzleti helyzetük jelentős romlása ellenére a kritikus 2008-as és 2009-es években is kedvező üzleti klímával voltak jellemezhetőek – a vizsgált gazdasági ágak közül az áttekintett időszak nagy részében a legjobb helyzetben voltak. A 2011–2012-es megtorpanást követően 2013-ban az üzleti klímájuk, ha kis mértékben is, de már kedvezőbb volt, mint 2010-ben. 2014-ben tovább javult, majd 2015-ben stagnált üzleti helyzetük. Ezután 2016-ban ismét javuló tendencia következett be, melyet 2017-ben újból stagnálás követett, idén azonban ismét számottevő javulás tapasztalható, különösen a jövőre vonatkozó várakozásaik tekintetében.
- Az iparral ellentétben a kereskedelem, és a szállítás, raktározás terén tevékenykedő vállalatok üzleti helyzete 2009-ben kifejezetten recessziósnak volt tekinthető. 2011-ben javult a helyzetük, majd 2012-ben kicsit romlott, a 2013-as évben azonban már rég nem látott optimizmussal tekintettek a következő évre. 2014-ben a kereskedelmi vállalatok üzleti klímája nagy mértékű javuláson esett át, azonban ez a logisztika ágazatát illetően már nem volt elmondható, a szállítványozó vállalatok körében csak szerényebb, de pozitív változás történt. A 2015-ös adatok szerint a kereskedelmi és a szállítványozási cégek üzleti klímája is kedvezőbb lett. 2016-ban szintén javuló tendenciát figyeltünk meg mindkét ágazatban, amely 2017-ben még tovább erősödött. 2018-ban viszont az üzleti klíma javulása csak a kereskedelmi vállalatok körében folytatódott, a szállítványozó vállalatok esetében mind a jelenlegi helyzetértékelés, mind a jövőre vonatkozó kilátások negatívabbak lettek a tavalyi évhez viszonyítva.
- Az építőipari vállalatok egészen más utat jártak be az elmúlt években: már 2006-ban is romló üzleti várakozásokkal voltak jellemezhetőek, ami 2008-ra recesszióba fordult. A többi gazdasági ággal ellentétben még 2010-ben sem jelentős a szereplők optimizmusa, továbbra is borúlátóan tekintenek a jövőre. A 2013-as év viszont számukra hozta a legnagyobb változást, ekkor már jelenlegi és jövőbeli helyzetüket is optimistán ítélték meg. 2014-ben üzleti környezetük tovább javult, aminek köszönhetően az kedvezőbbé is vált a logisztikai cégek üzleti körülményeihez képest. 2015-re nem történt érdemi változás az építőipari vállalatok üzleti klímájában. 2016-ban újra javuló tendencia volt megfigyelhető, mely 2017-ben és 2018-ban szintén folytatódott. Ennek eredményeként az itt részletesen bemutatott ágazatok közül jelenleg már az építőipar üzleti klímája tekinthető a legkedvezőbbnek.

2.1.4. ábra: Az üzleti klíma megítélése gazdasági áganként

Egyenlegmutató		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
		n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Logisztika	Tárgyév	281	5,9	301	15,2	324	20,6	309	46,2	325	46,3	400	40,9
	Várakozások	229	15,1	266	20,2	284	29,5	276	37,4	309	54,1	361	49,8
Ipar	Tárgyév	2252	22,4	2236	39,5	2123	39,2	2223	53,0	2146	45,3	2349	49,4
	Várakozások	1927	33,8	1968	47,9	1884	46,1	2007	45,3	1946	53,9	2122	61,0
Építőipar	Tárgyév	752	7	703	21,9	800	24,6	759	45,6	794	43,7	663	58,9
	Várakozások	577	13,2	580	26,7	688	27,9	686	28,5	724	54,1	611	67,3
Kereskedelem	Tárgyév	1317	2,9	1373	19,8	1433	31,8	1445	49,6	1549	44,4	1426	50,6
	Várakozások	1559	11,5	1559	33,7	1583	39	1551	37,5	1431	53,9	1332	60,4

Forrás: PM–GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

Magyarázat: Az ábra két tengelye az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Kedvező üzleti klíma”, amikor többségben vannak, mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket pozitívan értékelő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a jelenlegi tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások negatívak. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli optimizmus mértékét fejezi ki.

2.2 Az optimista várakozásokkal bíró vállalatok jellemzői

Milyen vállalati körökre jellemző leginkább az üzleti optimizmus? Mik az optimizmus legfőbb meghatározói? Az alábbiakban az exportra, a gazdasági tevékenységre, a vállalatméretre, a tulajdonosi háttérre és a földrajzi régióra vonatkozó vállalati jellemzők figyelembevételével keressük a választ ezekre a kérdésekre. Egy-egy tényező vizsgálata során a többi vállalati jellemző hatását kontroll alatt tartjuk, vagyis a közöttük fennálló potenciális interakciós hatásokat kiszűrve, a vállalati jellemzők üzleti várakozásokkal való önálló összefüggéseit vizsgáljuk. A becslések során a logisztikus regresszió módszerét alkalmaztuk.³⁷

- A gazdasági ágakat tekintve elmondható, hogy 2016-ot követően ismét a pénzügyi tevékenységekkel foglalkozó vállalatok fogalmazták meg idén a legoptimistább várakozásokat. Az ágazatba tartozó vállalatok 4,4-szer nagyobb eséllyel tekintenek üzleti helyzetük szempontjából pozitívan a 2019-es évre, mint a referenciaként kijelölt ipari vállalatok csoportja. Az építőipar (1,8), a kereskedelem (1,3), és az idegenforgalom, vendéglátás (1,2) területein szintén nagyobb eséllyel találunk optimista üzleti várakozásokkal rendelkező vállalatokat, mint az ipari szektorban. A szállítás, raktározás ágazat vállalatai az ipari szektorral lényegében megegyező mértékben (1,0) fogalmazták meg optimista várakozásokat üzleti helyzetükre vonatkozóan. A legkevésbé optimista várakozásokat az egyéb gazdasági szolgáltatások (0,8), illetve a mezőgazdaság (0,7) területein tevékenykedő vállalkozások mutatják.
- A 20–49 fő (0,78), illetve az 50–249 fő (0,86) közötti, valamint a 250 fő feletti (0,84) vállalatok kisebb eséllyel fogalmaznak meg optimista várakozásokat 2019 első félévére, mint az alacsonyabb létszámkategóriákba sorolt cégek.
- A tisztán külföldi tulajdonban álló vállalatok 1,5-ször, a vegyes tulajdonú vállalkozások pedig 1,6-szor nagyobb eséllyel tekintenek pozitívan a jövőre, mint a tisztán hazai kézben lévő cégek.
- A döntően exportra dolgozó vállalatok 1,3-szor, a exporttevékenységet is folytató vállalatok 1,4-szer nagyobb eséllyel várják az üzleti helyzetük javulását, mint a nem exportáló vállalatok.
- A központi régióhoz viszonyítva az ország összes többi részén kevésbé pozitívak az üzleti helyzet alakulásával kapcsolatos várakozások. A legkisebb eséllyel (0,47) a dél-alföldi vállalatok várják üzleti helyzetük javulását 2019 első félévében, ehhez képest némileg pozitívabbak az észak-alföldi (0,58), az

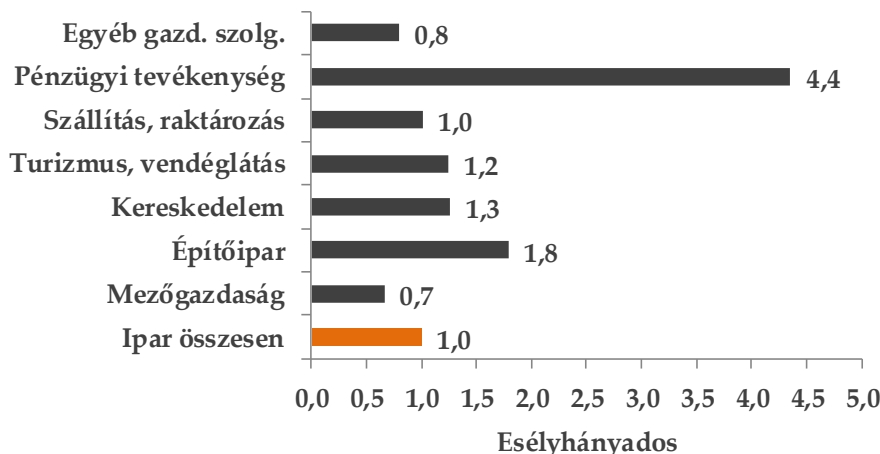
---

³⁷ A logisztikus regressziós elemzés eredmény változója az optimista üzleti várakozások fennállása volt. A modell paraméterei az M3.1. táblázatban láthatók.

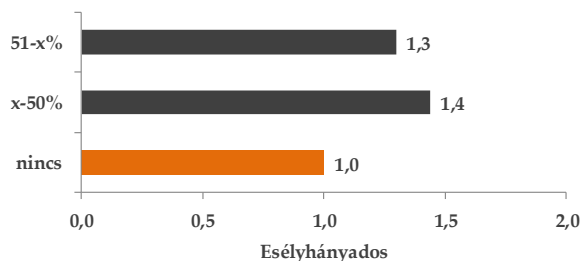

észak-magyarországi (0,61), valamint a nyugat-dunántúli (0,64) cégek várakozásai, amelyek azonban szintén jelentősen elmaradnak a Közép-Magyarországra jellemző kilátásoktól. A fővárosi, illetve Pest megyei cégek optimista várakozásainak mértékét leginkább dél-dunántúli (0,84) és a közép-dunántúli (0,78) vállalatok közelítik meg.

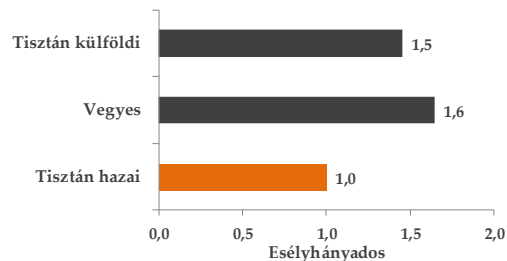
2.2.1. ábra: Az optimista várakozások összetevői – gazdasági tevékenység szerint

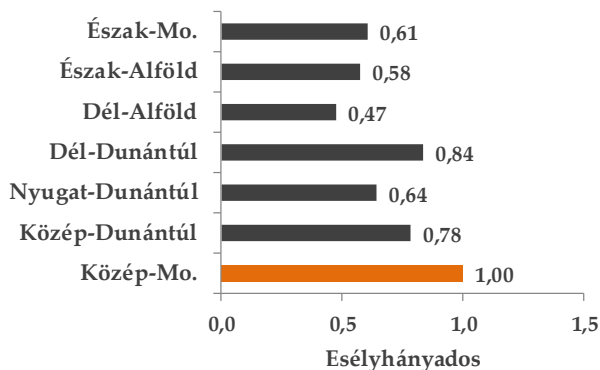
Exporttevékenység szerint

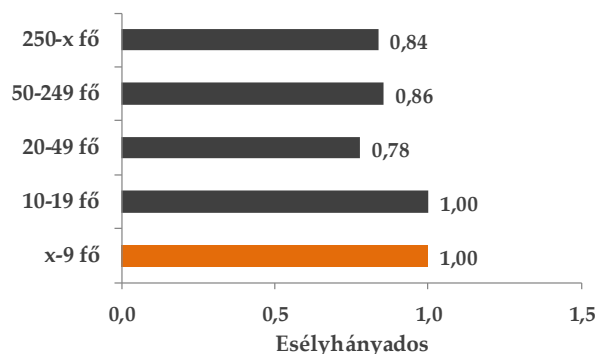
Tulajdonosi háttér szerint

Földrajzi elhelyezkedés szerint

Vállalati létszám szerint

Forrás: PM–GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre (n=6759)

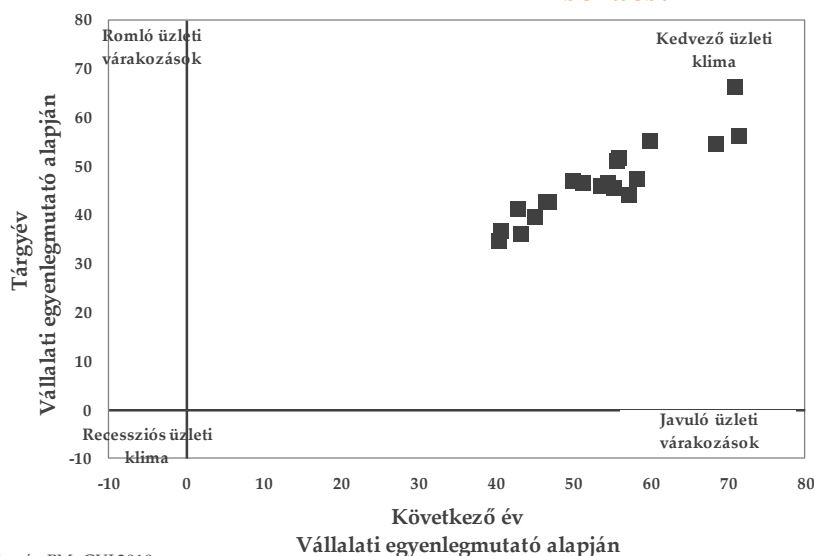
A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. Az ábrákon esélyhányadosok értékei láthatóak, amik kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk optimista várakozásokat megfogalmazó vállalatokat. A modellben referenciacsoportnak a sárgával kiemelt jellegzetesség tekinthető.

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban az optimizmus nem tér el a referencia csoportétól.

2.3. Területi egyenlőtlenségek

Az üzleti helyzet megítélésében tapasztalt területi egyenlőtlenségek nem változtak jelentősen a tavalyi eredményekhez képest, 2018-ban is minden megyében kedvező üzleti klímát mérhettünk. A jelenlegi és a jövőbeli üzleti helyzetet mérő egyenlegmutatók Komárom-Esztergom megyében (66 és 71 pont) és Budapesten (56 és 71 pont) a legmagasabbak, illetve Hajdú-Bihar megyében (35 és 40 pont) a legalacsonyabbak.

2.3.1. ábra: A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatók értékei – megyei bontásban

Az egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelést adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan, és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Ezért egy pontnyi elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg.

forrás: PM, GVI 2018

Egyenlegmutató	Várakozások (pont)	Tárgyév (pont)
Komárom-Esztergom	71,1	66,3
Budapest	71,4	56,3
Somogy	59,9	55,2
Tolna	68,5	54,4
Veszprém	56,0	51,6
Győr-Moson-Sopron	55,6	51,2
Heves	58,3	47,5
Fejér	50,0	46,8
Zala	51,4	46,7
Békés	54,6	46,6
Vas	53,6	45,8
Pest	55,4	45,6
Nógrád	57,4	44,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	46,5	42,9
Jász-Nagykun-Szolnok	46,9	42,8
Csongrád	42,9	41,1
Borsod-Abaúj-Zemplén	45,1	39,7
Baranya	40,6	36,7
Bács-Kiskun	43,2	36,3
Hajdú-Bihar	40,5	34,6

Forrás: PM, GVI 2018

3. 2019-ben várható munkaerő-kereslet

Jelen fejezetben a 2019-ben várható munkaerő-keresletet mutatjuk be. Először a vállalati egyenlegmutatók segítségével ragadjuk meg a foglalkoztatás jövő évi alakulását. Itt a munkaerő-keresletet nem az egyén, hanem a vállalat oldaláról közelítjük meg, azaz nem a létszámmozgások mértéke, hanem csupán a létszámbővítési és létszámcsökkentési tervek kerülnek bemutatásra. Részletesebben a foglalkoztatási egyenlegmutató a vállalatok foglalkoztatási súlyát figyelembe véve azt fejezi ki, hogy a létszámbővítést vagy létszámcsökkentést tervező vállalatok vannak-e többségben, illetve, hogy mekkora ennek mértéke. Az egyenlegmutató tehát a legegyszerűbb megközelítése az alkalmazotti létszám változásának megragadására, azonban nem tükrözi a létszámbővülés és -csökkenés mértékét. Elméletben tehát az is előfordulhat, hogy az egyenlegmutató mértéke pozitív, mégis csökken a versenyszférában alkalmazásban állók létszáma. Az egyenlegmutató annak hátrányai ellenére egyszerű formában arról tudósít, hogy a vállalatok, az üzleti klímával összefüggésben, mennyire tekintenek optimistán a következő évre.

A második alfejezetben bemutatjuk a foglalkoztatás várható alakulását, figyelembe véve a munkahely-megszűnés és -teremtés egyenlegét. Azaz ebben a megközelítésben a munkavállaló áll a vizsgálat középpontjában. Elemzéseinkben megkülönböztetjük a nyers vállalati várakozásokat, illetve a GVI korrekciós modelljének eredményeit.

Az alábbi tábla vázlatosan összefoglalja a használt megközelítések előnyeit és hátrányait.

3.1. tábla: A foglalkoztatás várható alakulását kifejező mérőszámok

	Előnyök	Hátrányok
Vállalati egyenlegmutató	Egyszerű mutató, amit inkább tendenciájában érdemes értelmezni.	Óvatosan kell értelmezni, hiszen előfordulhat, hogy a pozitív előjelű egyenlegmutató ellenére a foglalkoztatott összlétszám csökken.
Vállalati nyers várakozások	Elméletileg pontosabban fejezi ki a foglalkoztatás várható alakulását, mint a létszámmutató	A vállalati nyers várakozások a korábbi évek tapasztalati szerint túlzóan optimisták.
GVI becslés	Korrigálja a nyers vállalati várakozásokat, így általuk reálisabb képet kapunk a foglalkoztatás várható létszámalakulásáról	Nem kezeli a zöldmezős munkahelyteremtő beruházásokat és a vállalati kivonulásokat („entry” és „exit”)

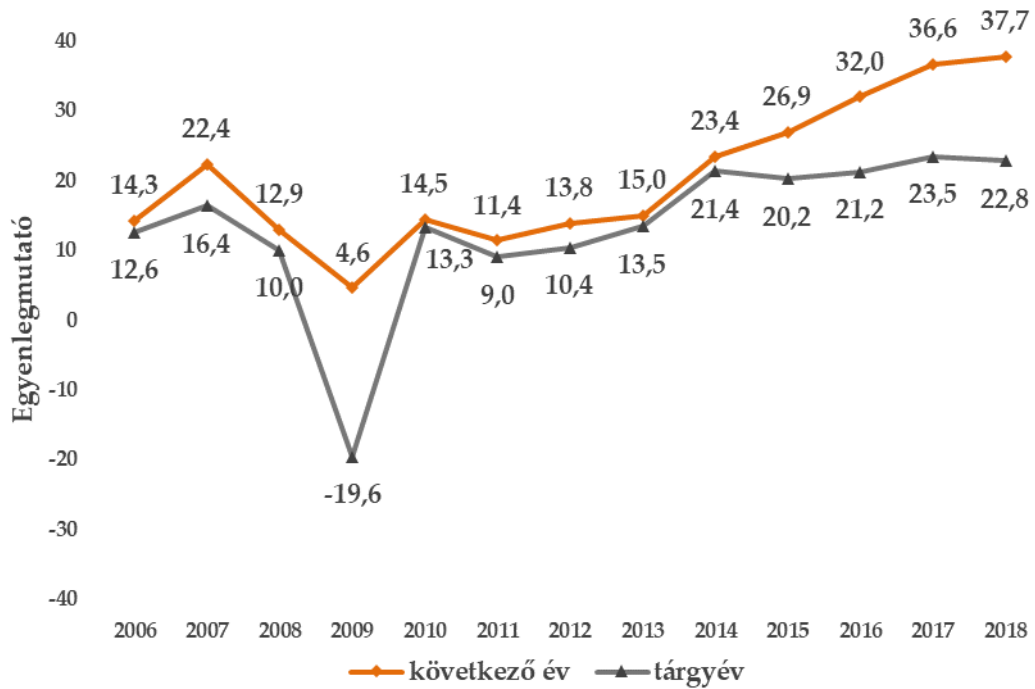

3.1. Létszámvárakozások a foglalkoztatási egyenlegmutató alapján

Továbbra is enyhén pozitív létszámfelvételi szándékkal jellemezhető a magyar versenyszféra következő évi várakozása. 2018-ban 23 százalékponttal több vállalat bővítette létszámát, mint amennyi csökkentette, ez az arány 2017-hez képest nem változott. A korábbi évek tendenciáit vizsgálva látható, hogy a gazdasági válság 2009-es mélypontja óta, 2015-től kezdődően alakult ki olyan gazdasági helyzet, amiben a következő évre vonatkozó egyenlegmutató jelentősen felülmúlná a tárgyévi létszámbővülést. A következő ábrán 2006-tól követhető a tárgyévi és a következő évre vonatkozó foglalkoztatási egyenlegmutatók értékeinek változása.

A 2019-es évre a vállalati egyenlegmutató 38 pontos értéket vesz fel – azaz 38 százalékpontos többségben vannak a létszámbővítést tervező vállalatok a létszámleépítőkkel szemben. Jövőre tehát több vállalatnál várható létszámfelvétel, mint idén. A jelenség megfelel a korábbi évek tapasztalatainak: a vállalatok enyhén optimista várakozásokat fogalmazznak meg, amelyeknek csak egy része fog teljesülni (grafikusan a 3.1.1. ábrán a narancssárga vonal a szürke fölött halad).

3.1.1.ábra: A tárgyévre és a következő évre vonatkozó egyenlegmutató

Egyenlegmutató	2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Tárgyév	7082	9	6736	10,4	6981	13,5	6755	21,4	6710	20,2	6415	21,2	6279	23,5	6142	22,8
Várakozások	6965	11,4	6741	13,8	7013	15	5723	23,4	5316	26,9	5135	32,0	5042	36,6	4716	37,7

Forrás: PM, GVI 2006-2018

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a létszámnövelő és létszámcsökkentő vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég létszámcsökkenésben és $+100$ -at akkor, ha minden cég létszámbővülésben pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Ábraértelmezés: Az ábrán látható egyenlegmutatókban bekövetkező egy pontos elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg. Szürke vonallal kerültek megjelenítésre az adott évre vonatkozó tényadatok és narancssárga vonallal az adott évben, a következő évre megfogalmazott tervek, várakozások.

Példa: 2011-ben a tárgyévi egyenlegmutató értéke 9 pont. ez azt jelenti, hogy körülbelül 9 százalékpontos többségben voltak a létszámcsökkentő vállalatokkal szemben a létszámbővítők.

Tolna (57 pont) és Veszprém (47 pont) megyékben bizonyultak legoptimistábbak a vállalatok, a 2019-re vonatkozó egyenlegmutató értéke ezekben a térségekben a legmagasabb. Velük szemben Budapest (29 pont) és Zala megyében (28 pont) a legrosszabbak a létszámmozgásokkal kapcsolatos várakozások, de ezzel együtt is minden megyében pozitív a mutató értéke.

3.1.2. tábla: Foglalkoztatási várakozások 2019 – vállalati egyenlegmutató

	Egyenlegmutató	
	<i>n</i>	<i>pont</i>
Tolna	105	56,52
Veszprém	203	47,22
Vas	136	46,43
Fejér	251	45,56
Pest	524	45,13
Somogy	145	44,22
Baranya	131	44,13
Borsod-Abaúj-Zemplén	289	43,25
Nógrád	127	42,17
Komárom-Esztergom	220	41,74
Csongrád	183	41,06
Jász-Nagykun-Szolnok	211	40,89
Győr-Moson-Sopron	298	40,41
Szabolcs-Szatmár-Bereg	204	36,91
Hajdú-Bihar	261	34,42
Bács-Kiskun	251	33,84
Békés	145	31,94
Heves	187	31,64
Budapest	690	29,35
Zala	155	28,30

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

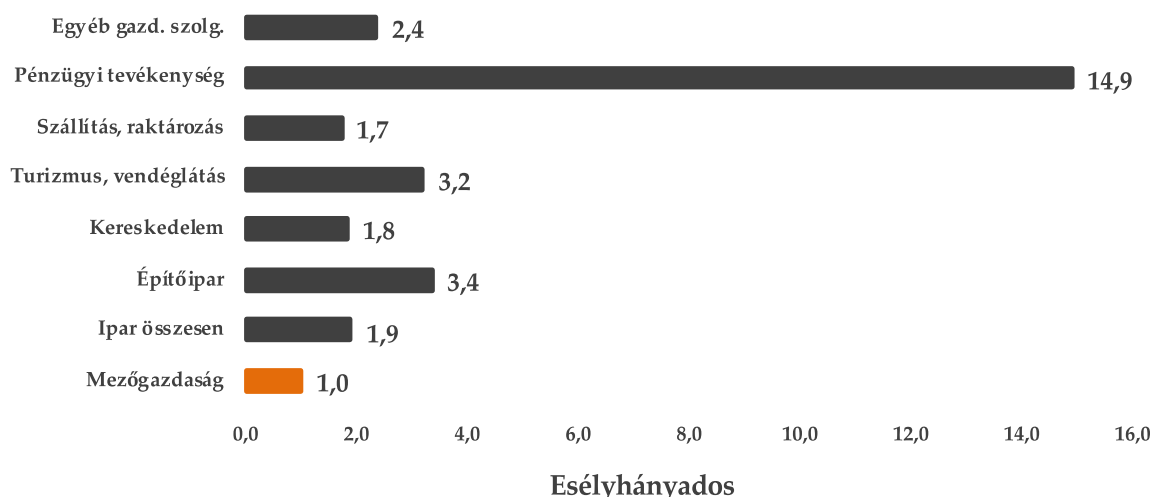
Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a létszámnövelő és létszámcsökkentő vállalatok arányának különbsége. Így a mutató –100 és +100 közötti értékeket vehet fel. –100-at akkor, ha minden cég létszámcsökkenésben és +100-at akkor, ha minden cég létszámbővülésben pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A létszámnövelő vállalatok jellegzetességei

Milyen vállalati körökre jellemző leginkább a létszámnövekedés? Mik az létszámösvülés legfőbb meghatározói? Az alábbiakban exporthányad, gazdasági tevékenység, vállalatméret és tulajdonosi háttér szerinti regressziós elemzéssel keressük a választ ezekre a kérdésekre.³⁸

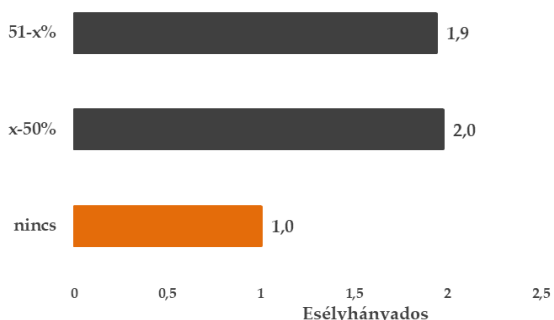
- A pénzügyi tevékenységet végző vállalatok jelentősen nagyobb eséllyel terveznek létszámnövelést a többi ágazatnál.
- A külföldi tulajdonhányad alapján a részben külföldi tulajdonú cégek nagyobb eséllyel növelik a létszámukat, mint a tisztán hazai vagy tisztán külföldi tulajdonban lévők.
- A 250 fő feletti vállalatok növelik legnagyobb eséllyel létszámukat, a vállalati mérettel pedig nő a létszámfelvételt tervezők aránya.
- Exporttevékenység alapján az exportálók nagyobb eséllyel tervezik a létszámnövelést a csak a magyar piacon értékesítő vállalati körnél.
- A dunántúli régiókban, illetve az Észak-Alföldön működő cégek nagyobb valószínűséggel növelik a létszámukat, mint a többi régióban működő vállalat.

3.1.3. ábra: A létszám-növekedési várakozások összetevői

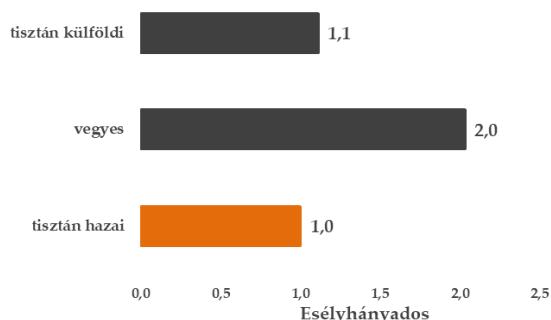

³⁸ A logisztikus regressziós elemzés eredmény változója a létszámnövekedésre vonatkozó előrejelzés fennállása volt. A modell paraméterei az M3.2. táblázatban kerülnek bemutatásra.

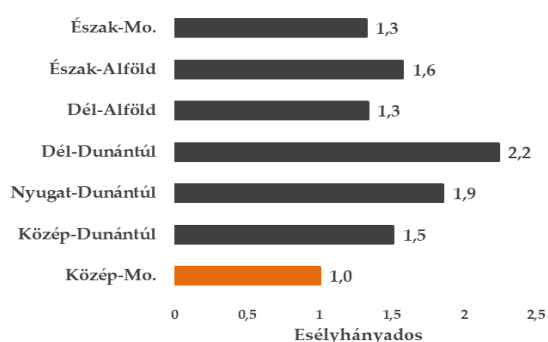
Exporttevékenység szerint

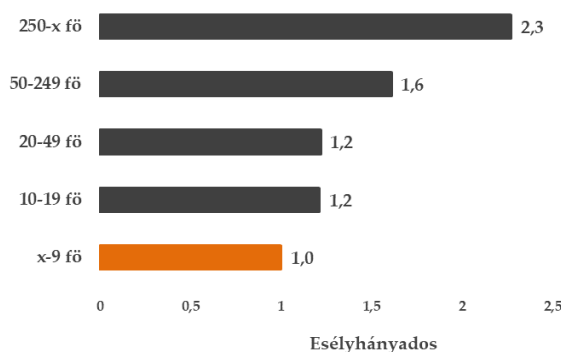
Tulajdonosi háttér szerint

Földrajzi elhelyezkedés szerint

Vállalati létszám szerint

Forrás: PM, GVI: Rövístávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre (n=4232)

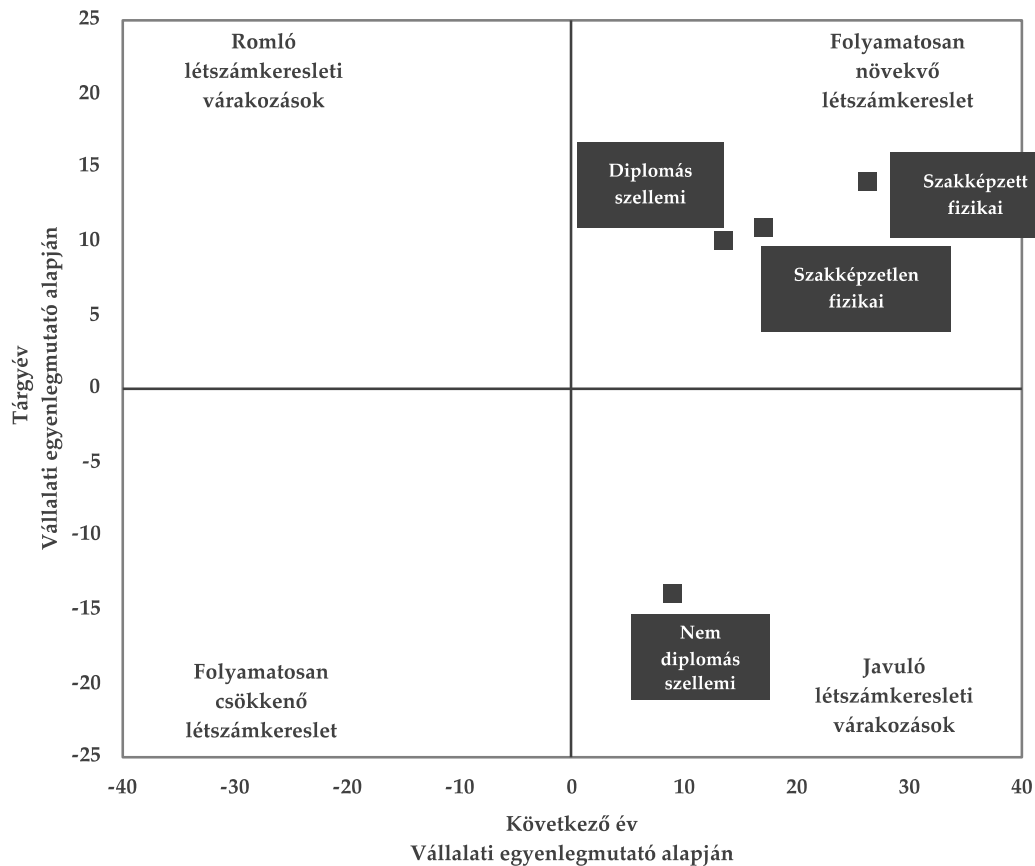
A modelltől: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. Az ábrákon esélyhányadosok értékei láthatóak, amik kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk optimista várakozásokat megfogalmazó vállalatokat. A modellben referencia csoportnak a sárgával kiemelt jellegzetesség tekinthető.

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban az optimizmus nem tér el a referencia csoporttól.

A foglalkoztatási egyenlegmutatók szerint a szakképzett és a szakképzetlen fizikai, illetve a diplomás szellemi munkakörök is folyamatosan bővülő létszámkereslettel jellemezhetőek – ezen csoportokban 2018-ban is több vállalat bővítette létszámát, mint amennyi csökkentette, illetve ez igaz a 2019-es évre vonatkozó várakozásokra is. A tárgyévi és a következő évi növekedés mértéke azonban eltérő az egyes csoportokban. A szakképzett és szakképzetlen fizikai munkakörök esetében nagyobb mértékű növekedésre számítanak a cégek, mint a diplomás szellemi foglalkoztatottak esetében. A nem diplomás szellemi foglalkoztatottak 2019-ben várhatóan létszámnövekedéssel szembesülhetnek – az egyenlegmutató értéke jelentős létszámcsökkenést mutat a tárgyévben, viszont létszámnövekedést prognosztizál a következő évre.

3.1.4. ábra: Munkaerő-kereslet foglalkoztatási csoportonként 2018-2019

Egyenlegmutató	Szakképzetlen fizikai	Szakképzett fizikai	Nem diplomás szellemi	Diplomás szellemi
	pont	pont	pont	pont
Tárgyév	10,8	13,9	-14,1	9,8
Várakozások	17	26,3	9,1	13,6

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

Magyarázat: Az ábra két tengelye az általános a foglalkoztatási egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Folyamatosan növekvő létszámkereslet”, amikor többségben vannak, mind a 2018-ban, mind a 2019-ben létszámukat bővítő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások kedvezőtlenek, azaz mindkét évben létszámcsökkenésre lehet számítani. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli létszámfelvételi optimizmus mértékét fejezi ki.

3.2. Létszámvárakozások 2019-re

Az alábbiakban először bemutatjuk a foglalkoztatást prognosztizáló GVI modell néhány alapvetését, ami részletesen az M1. mellékletben tekinthető át, majd ezt követően ismertetjük a előrejelzésünket a 2019. évre.

Röviden a létszámvárakozások becsléséről

Általános tapasztalatnak tekinthető, hogy a vállalati várakozások, nyers formájukban nem nyújtanak pontos képet a várható létszámváltozásokról, ezért értelmezésükhöz felmerül a statisztikai korrekció igénye.

3.2.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

	A várakozás megfogalmazásnak éve						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vállalatok száma (darab)	1918	1943	1932	1977	2003	2313	1911
Vállalati várakozás (fő)	264827	273250	254324	247234	299712	313650	305371
Tény (fő)	261787	267982	252075	247143	293435	310202	303604
Várakozás és tény különbség (%)	-1,2	-1,9	-0,9	0,0	-2,1	-1,1	-0,6

Forrás: NGM-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés (2011-2017) – speciális minta

A vállalatok által megfogalmazott éves létszámvárakozásokat tehát „nyers” formában nem szabad tényként értelmezni, a tapasztalatok szerint ezeket különböző statisztikai módszerekkel korrigálni szükséges. A korrekció fontossága három alapvető állítással támasztható alá:

- A vállalatok általában túlzóan optimistán tekintenek a jövőbe, jellemzően nagyobb mértékű létszámfelvétellel vagy kisebb mértékű elbocsátással kalkulálnak, mint ami bekövetkezik.
- A vállalatok a belső szerkezetük vagy a külső üzleti környezetük okán különbözőek. Vannak olyan szegmensek, ahol könnyebb, és vannak olyanok, ahol nehezebb pontos éves létszám-előrejelzéseket megfogalmazni.
- A vállalatok számára eltérő jelentőséggel bír az üzleti és ezen belül a létszámtervezés. Így vannak olyan vállalati szegmensek, ahol jelentős energiát fektetnek a tervezésbe, ezért pontosabb előrejelzésekkel rendelkeznek, máshol inkább pillanatnyi intuíciók alapján fogalmazzák meg a jövőre vonatkozó várakozásaikat.

A MKIK GVI modelljének célja a PM-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés nagymintás vállalati adatfelvételben megfogalmazott létszámváltozással kapcsolatos várakozások korábbi évek tapasztalataival való korrigálása. Célunk tehát egy olyan korrekciós becslő modell megalkotása, ahol:

$$|T_{t+1} - V_{t,t+1}| < |T_{t+1} - V_{t,t+1} - K| \quad (1)$$

T_{t+1} : $t+1$ időpontban ismert létszám

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

K : Korrekciós tényező

Értelemszerűen egy ilyen jellegű modellezés nem kalkulál váratlan gazdasági eseményekkel, mint:

- Zöldmezős beruházások („entry”)
- Vállalati kivonulások („exit”)

A becslésre alkalmazott modell az alábbi képlettel írható le.

A modell egyenlete és együtthatói:

$$E(K_t | V_{i,t}, SZJ_{i,t}) = \beta_0 + \sum_{v=1}^j \beta_v VJ_{v,t} + \sum_{v=j+2}^{j+k} \beta_v SZJ_{v,t} + \sum_{v=j+k+1}^{j+k+l} \beta_v I_{v,t} \quad (2)$$

ahol VJ_i a várakozások jellemzői:

Becslés iránya

Becslés mértéke

SZJ_i pedig a vállalati jellemzők:

Gazdasági ág

Export

Környezet

Létszám

Tulajdonosi háttér

Fizikai arány

Beruházás

I_i pedig az előző csoportokon belüli vagy azok közötti interakciók:

Becslés iránya * Becslés mértéke

Környezet * Becslés mértéke

Beruházás * Fizikai arány

Környezet * Fizikai arány

t pedig az idő, aminek a becslés során felhasznált értékei: 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017

A modell alapján számított korrekciós tényező figyelembevételével a következő képlet alapján számoljuk a várható a következő évi létszámot.

$$E(V_{t+1|x}) = ((K/100)*100)*V_{t,t+1} + V_{t,t+1} \quad (3)$$

ahol x az összes felhasznált információ és feltételezés

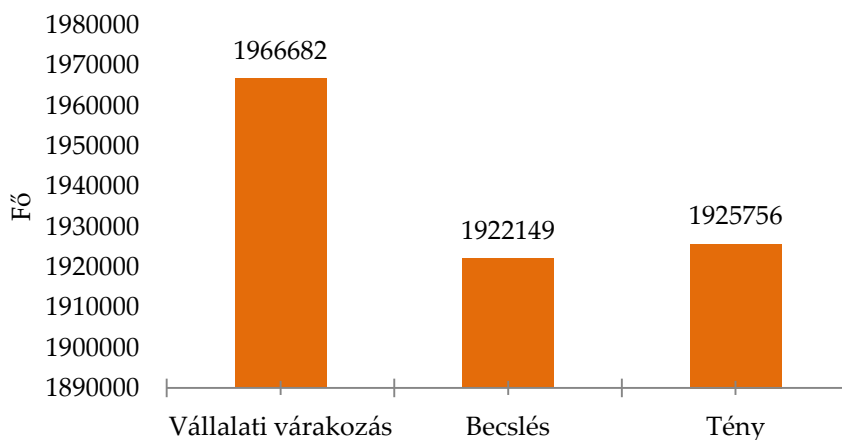
K : Korrekciós tényező

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

A korrigált becslések pontosabb képet adtak a várható létszámfolyamatokról, mint a nyers vállalati várakozások. Mind a hét vizsgált év adatait figyelembe véve elmondható, hogy a nyers várakozások és tények között 2,1 százalékpontos, a

becslések és tények között pedig kevesebb, mint 0,1 százalékpontos különbség tapasztalható.

3.2.1. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2011-2017

*Forrás: NGM-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés (2011-2017) – speciális minta
N=13.951*

Megjegyzés: a „Vállalati várakozás” oszlop szemlélteti a 2011 és 2017 között a vállalatok által a következő évre megfogalmazott összes létszámelőrejelzés összegét, míg a „Becslés” oszlop mutatja az MKIK GVI által alkalmazott korrekcióval (ennek részleteit lásd az 1. mellékletben) kiigazított előrejelzések összegét. A „Tény” oszlop a végül, a következő évben ténylegesen felmért létszámadatokat összegét ábrázolja a vizsgált hét évre vonatkozóan – ezen oszlop értékéhez hivatott a vállalati várakozásokat az MKIK GVI korrekciója minél „közelebb” hozni.

Elmondható továbbá, hogy a tények és becslések közötti különbség 2014-et és 2017-et kivéve minden vizsgált évben kisebb, mint a tények és vállalati várakozások közötti különbség. Ilyen értelemben tehát a korrekciós becslés eredményesnek tekinthető, hiszen képes „közelebb” hozni a tényeket és várakozásokat.

3.2.2. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

	A várakozás megfogalmazásának éve						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Elemzés (darab)	1918	1943	1932	1977	2003	2313	1911
Vállalati várakozás (fő)	264827	273250	254324	247234	299712	313650	305371
Tény (fő)	261787	267982	252075	247143	293435	310202	303604
Várakozás és tény különbség (%)	-1,2	-1,9	-0,9	0,0	-2,1	-1,1	-0,6
Becsült létszám (fő)	261392	269501	251229	245878	292884	310300	301427
Várakozás és becslés különbsége (%)	-1,31	-1,38	-1,22	-0,55	-2,28	-1,07	-1,29
Tény és becslés különbsége (%)	-0,15	0,57	-0,34	-0,51	-0,19	0,03	-0,7

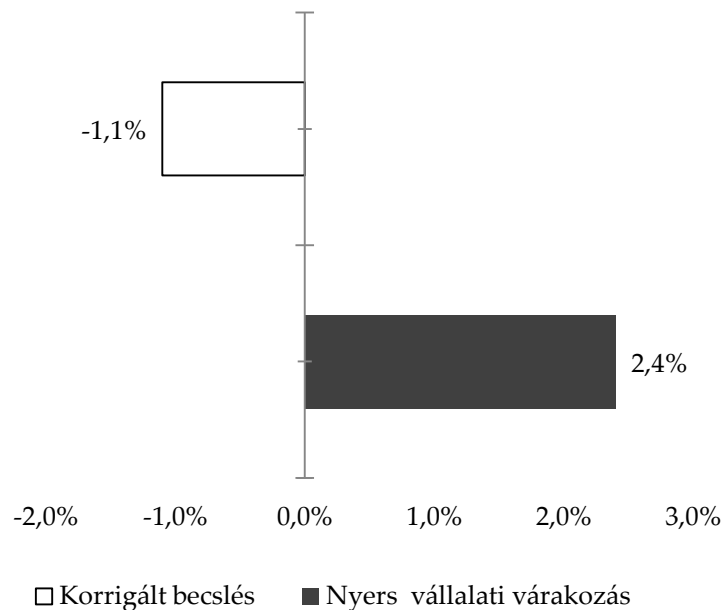
Forrás: NGM-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés (2011-2017) – speciális minta

Előrejelzés

Az általában túlzott optimizmust kifejező vállalatok válasza alapján 2,4 százalékpontos növekedés várható a foglalkoztatásban, míg a GVI korrekciójával végzett becslés arra utal, hogy a cégek nem fogják tudni tovább bővíteni a foglalkoztatottak számát. Az ellentmondásosnak tűnő helyzet háttérében vélhetően a mélyülő toborzási nehézségek állnak, aminek következtében hiába fogalmazznak meg a cégek a kedvező üzleti környezet hatására bizakodó foglalkoztatási terveket, azokat végül nem tudják megvalósítani.

Összességében tehát a jellemzően túlzóan optimista nyers vállalati várakozásokat és a tényadatokat általában sokkal jobban közelítő, de többnyire némileg alulbecslő korrigált mutatót figyelembe véve a stagnáló tendencia valószínűsíthető. Mindez egybevág több elemző és a Pénzügyminisztérium álláspontjával³⁹ is, mi szerint a jelenlegi munkaerőpiaci struktúra fennmaradása mellett a foglalkoztatottak száma már aligha növelhető.

3.2.2. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2019-ben

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre (n=1957)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

³⁹ <http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/hirek/uj-tipusu-intezkedesekkel-novelhető-tovább-a-foglalkoztatás>

A korrigált becslés szerint kizárólag az ipar területén várható a foglalkoztatás bővülése, miközben a nyers vállalati előrejelzések szerint a mezőgazdaság kivételével minden ágazatban létszámnövekedés lesz a következő évben. A már említett létszám bővítési korlátok várhatóan az építőipari és a kereskedelmi vállalatoknál mutatkoznak majd meg a leginkább a kiigazított prognózis eredményeit figyelembe véve.

3.2.3. tábla: A foglalkoztatás várható változása 2019-ben – gazdasági ágak szerint

	Nyers vállalati várakozások	Korrigált becslés
Mezőgazdaság	-0,2% pont	-5,4% pont
Ipar	2,8% pont	0,6% pont
Építőipar	2,6% pont	-14,2% pont
Kereskedelem	1,2% pont	-8,2% pont
Gazdasági szolgáltatás	0,8% pont	-2,2% pont
Versenyszféra egésze	2,4% pont	-1,1% pont

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre (n=1957)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

A korrigált előrejelzésünk szerint a döntően exportra dolgozó vállalati körben még némi létszámnövekedést valószínűsítünk 2019-ben.

3.2.4. tábla: A foglalkoztatás várható változása 2019-ben – exporttevékenység szerint

	Nyers vállalati várakozások	Korrigált becslés
Döntően nem exportra dolgozó	2,0% pont	-2,0% pont
Döntően exportra dolgozó	3,1% pont	0,7% pont
Versenyszféra egésze	2,4% pont	-1,1% pont

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre (n=1957)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

4. A foglalkoztatás jellemzői

Ebben a fejezetben bemutatjuk a vállalkozások által alkalmazott munkaerő egyes típusaira jellemző tendenciákat. Ezek az alcsoportok sokszor jelentősen eltérő jellemzőkkel bírnak, mint a teljes hazai munkaerő-állomány általában. Az alcsoportok elkülönített vizsgálata nem csak a munkaerőpiaci folyamatok alaposabb megértéséhez szükséges, hanem azért is, mert ezek a csoportok jelentősen eltérhetnek egymástól abban a tekintetben, hogy jellemzően milyen társadalmi csoportok tagjaiból állnak össze, vagy hogy mely gazdasági ágazatokba tartozó cégekhez kapcsolható inkább az adott foglalkoztatási forma. Így egy-egy foglalkoztatási forma helyzete utal a hozzá kapcsolható cégek és munkavállalók helyzetére is, és fontos információt jelent munkaerőpiaci intézkedések megalapozásához.

Az első alfejezet a nem teljes munkaidőben alkalmazottakkal foglalkozik, a második a határozott időre szóló szerződéssel foglalkoztatottakkal, a harmadik a vállalatok által foglalkoztatott külföldi állampolgárságú munkavállalókkal. A negyedik alfejezetben megvizsgáljuk, hogy hogyan alakult a pályakezdők foglalkoztatása. Az ötödik alfejezet az egyszerűsített foglalkoztatást, a hatodik pedig a kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatokat járja körül.

Mind a hat alfejezetben bemutatjuk, hogy az elmúlt években hogyan változott a vállalatok aránya, amelyek egy adott munkaerőpiaci csoport képviselőit alkalmazták, vagy a következő évben alkalmazni tervezik. Ezután bemutatjuk az adott foglalkoztatási formát jellemző területi egyenlőtlenségeket megyei bontásban.

Főbb megállapítások

A részmunkaidős alkalmazottat foglalkoztató vállalatok aránya 2018-ban nőtt előző évhez képest: 66 százalék volt e cégek aránya. A részmunkaidős foglalkoztatást tervező cégek aránya szintén nőtt. A legmagasabb értékeket Bács-Kiskun, Veszprém és Győr-Moson-Sopron megyében figyelhetjük meg, míg a legkisebb arányban Budapesten és Pest megyében terveznek jövőre részmunkaidős alkalmazottat foglalkoztatni.

A határozott időre szóló foglalkoztatást alkalmazó vállalatok aránya kis mértékben nőtt a tavalyi évhez viszonyítva: míg 2017-ben a cégek 24 százaléka foglalkoztatott határozott időre szóló szerződéssel munkavállalót, 2018-ban ez az arány 25 százalék. 2019-re a cégek 23 százaléka tervez ilyen foglalkoztatást, a legnagyobb arányban Jász-Nagykun-Szolnok, Borsod-Abaúj-Zemplén és Somogy megyében. A határozott időre szóló foglalkoztatást tervező vállalatok aránya az előző évekhez hasonlóan Budapesten a legalacsonyabb.

A külföldieket alkalmazó vállalatok arányának 2009 óta tapasztalható csökkenése 2018-ban megállt, a tavalyi 20 százalékos arányhoz képest idén 2 százalékponttal nőtt a külföldieket foglalkoztató vállalatok aránya. Ez a szám várhatóan tovább fog nőni: 2019-ben ugyanis a vállalatoknak 21 százaléka tervez külföldi munkaerőt alkalmazni.

E cégek aránya kiemelkedően magas, 60 százalék körüli, Komárom-Esztergom megyében, míg a legalacsonyabb Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Tolna megyében.

A pályakezdőket alkalmazó vállalatok arányának csökkenése szintén megállt. Míg 2017-ben a cégek 41 százaléka foglalkoztatott pályakezdőket, 2018-ban 43 százalékuk. A jövőre vonatkozóan hasonlóan alakult azon cégek aránya, akik pályakezdőt alkalmazását tervezik, mint 2017-ben: a cégek 37 százaléka jelezte, hogy pályakezdőt foglalkoztatna a következő évben. Ez utóbbi arány a tavalyi évhez hasonlóan Győr-Moson-Sopron, Nógrád és Komárom-Esztergom megyében a legmagasabb, és Budapesten illetve Pest megyében a legalacsonyabb.

Az egyszerűsített foglalkoztatással munkavállalót alkalmazó cégek aránya magasabb volt, mint a tavalyi évben: az ilyen cégek aránya 2018-ban 17 százalék, míg 2017-ben 15 százalék volt. A következő évre ilyen módon foglalkoztatni tervező vállalatok aránya szintén kis mértékben nőtt, a tavalyi 14 százalékos szint után 2018-ban 15 százalék volt. A legmagasabb arányokat Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád, Békés és Hajdú-Bihar megyében figyelhetjük meg, míg a legalacsonyabb arányokat Budapesten, Pest megyében és Vas megyében találjuk

A kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya kis mértékben nőtt a tavalyi évhez viszonyítva: 2018-ban 14 százalék volt az ilyen cégek aránya, míg egy évvel korábban 12 százalék. Jövőre a cégek hasonló aránya - 11 százaléka – tervez ilyen módon foglalkoztatni munkavállalókat, mint az előző évben.. Ez utóbbi arány kiemelkedően magas Komárom-Esztergom megyében (48%), és kiemelkedően alacsony Budapesten (5%), Heves megyében (6%) és Borsod-Abaúj-Zemplén (7%) megyében.

4.1. Nem teljes munkaidős foglalkoztatás

A nem teljes munkaidőben való foglalkoztatás elterjedtsége Magyarországon 2006 és 2012 között enyhe mértékben, de folyamatosan növekedett az Eurostat adatai szerint, azonban 2013-ban megfordult ez a tendencia⁴⁰. 2015-ben az alkalmazottak 5,7 százalékát foglalkoztatták ilyen formában, ami az Európai Unió 28 tagállama között a harmadik legalacsonyabb érték volt (Bulgária és Csehország után). 2016-ra ez az arány tovább csökkent, a foglalkoztattak 4,8 százalékát foglalkoztatták nem teljes munkaidőben. 2017-ben tovább csökkent a részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya, a tavalyi évben a magyar munkavállalók 4,3 százalékát foglalkoztatták így, ami továbbra is Bulgária után a legalacsonyabb arányt jelenti a EU tagállamai között.

A Prognózis felvétel korábbi éveinek eredményei alapján megállapítható, hogy a nagyobb vállalatok körében gyakoribb a részmunkaidősök foglalkoztatása, valamint gazdasági ágak szerint a mezőgazdaság, a vendéglátás és turizmus valamint a

⁴⁰ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_eppga&lang=en

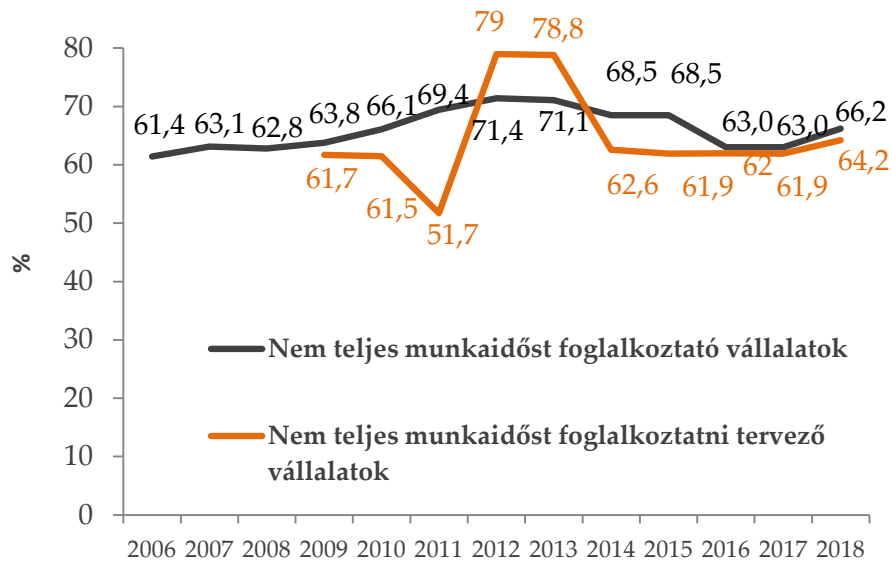

pénzügy területén működő vállalatokra jellemző leginkább, hogy nem teljes munkaidőben foglalkoztatott alkalmazottaik is vannak, legkevésbé pedig az építőiparra.

2014-ben fordult elő először a felvétel története alatt, hogy csökkent azon vállalatok aránya, amelyek foglalkoztatnak részmunkaidős alkalmazottat: akkor 2013-hoz képest több, mint 2 százalékponttal csökkent e vállalatok aránya. 2015-ben a csökkenés nem folytatódott, az arány 69 százalékon állt, 2016-ban azonban jelentősnek mondható csökkenés figyelhető meg, a részmunkaidős alkalmazottal rendelkező cégek aránya 63 százalék volt. 2017-ben ez az arány hasonlóan alakult, mint az előző évben, szintén a cégek 63 százaléka foglalkoztat részmunkaidőben. 2018-ban a részmunkaidős foglalkoztatottak arányának növekedése figyelhető meg, a nem teljes munkaidős foglalkoztatást alkalmazó cégek aránya 66 százalék.

A részmunkaidős foglalkoztatást tervező cégek aránya szintén növekedést mutat. Míg az utóbbi három évben a megkérdezett cégeknek 62 százaléka tervezte részmunkaidőben dolgozó alkalmazottak foglalkoztatását, 2018-ban 64 százalékuk számolt be erről. Az arány 2012-2013-as drasztikus, 80 százalékos szint közelébe történő emelkedése azonban átmenetinek bizonyult, a részmunkaidős foglalkoztatást tervező vállalatok aránya az ideiglenes mértékű növekedés ellenére 2014 óta stabilnak mondható.

4.1.1. ábra: A nem teljes munkaidős foglalkoztatást leíró mutatók

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nem teljes munkaidős foglalkoztató vállalatok aránya – tárgyév (%)	63,1	62,8	63,8	66,1	69,4	71,4	71,1	68,5	68,5	63,0	63,0	66,2
Esetszám (n)	7247	7245	7151	7109	7130	6755	7006	6960	6931	6623	6700	6697
Nem teljes munkaidős alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)			61,7	61,5	51,7	79,0	78,5	62,6	61,9	62,0	61,9	64,2
Esetszám (n)			7151	7054	8856	5125	5375	6942	6924	6621	6696	6632

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott részmunkaidős alkalmazottat. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

Budapesten kiemelkedően alacsony (49%) azon vállalatok aránya, amelyek terveznek részmunkaidős foglalkoztatást 2018-ban; a fővárost Pest megye (61%), Szabolcs-Szatmár-Bereg (65%), valamint Fejér (69%) megye követi. A kiemelkedően magas értékeket Bács-Kiskun (82%), Veszprém (80%), Győr-Moson-Sopron (79%) és Baranya (79%) megyében. Általánosságban látható, hogy a fentebb felsorolt kiugróbb adatokat (főleg Budapestet) leszámítva nincs nagy területi szórás az arányt illetően: az ország megyéinek többségében a részmunkaidősben foglalkoztatni tervező vállalatok aránya 70-80 százalék körül alakul.

4.1.2. táblázat: A jövőbeli nem teljes munkaidős foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1078	49,0%
Baranya	224	78,5%
Bács-Kiskun	316	81,8%
Békés	193	76,3%
Borsod-Abaúj-Zemplén	369	75,8%
Csongrád	283	77,2%
Fejér	371	68,9%
Győr-Moson-Sopron	376	79,4%
Hajdú-Bihar	335	75,2%
Heves	202	73,4%
Komárom-Esztergom	273	77,0%
Nógrád	149	72,0%
Pest	694	61,1%
Somogy	216	77,1%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	257	64,5%
Jász-Nagykun-Szolnok	274	73,5%
Tolna	152	78,3%
Vas	242	74,3%
Veszprém	271	79,8%
Zala	212	77,3%

Forrás: PM, GVI: Rövistávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2019-ben a vállalatok hány százaléka tervez részmunkaidős alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2019. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

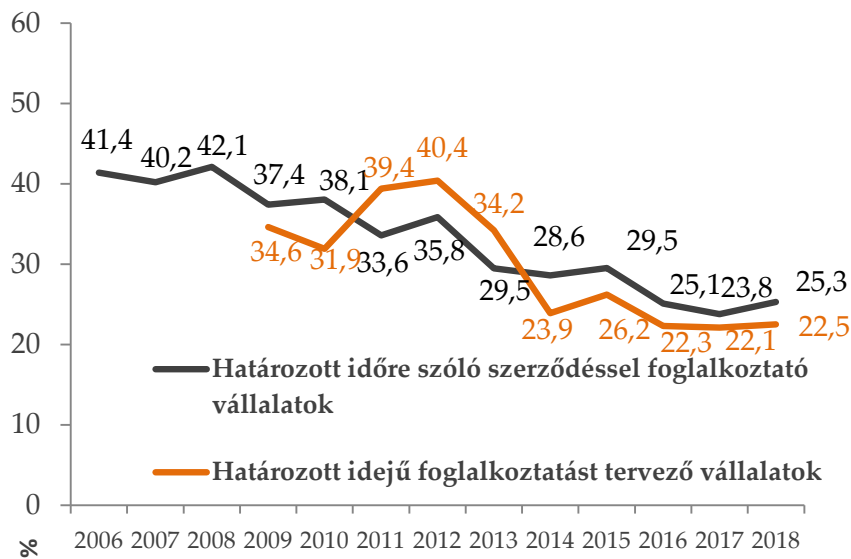

4.2. Határozott idejű foglalkoztatás

Az eddigi évek tapasztalatai alapján elmondható, hogy a határozott idejű foglalkoztatás ágazatok szerint leginkább az ipar, a vendéglátás, a mezőgazdaság és az építőipar területén gyakori, míg a pénzügyi területen működő cégek körében ritka. Földrajzi szempontból az észak-alföldi és dél-alföldi cégek körében tekinthető leggyakoribbnak a határozott idejű foglalkoztatás, és a cégek méretével is együtt nő annak valószínűsége, hogy foglalkoztatnak határozott időre szóló szerződéssel munkavállalót.

A határozott időre szóló szerződéssel munkavállalót foglalkoztató vállalatok aránya a 2013 óta 29 százalékos körüli stagnálás után 2016-ban 25 százalékra, 2017-ben pedig 24 százalékra csökkent. 2018-ban a határozott időre szóló szerződéssel foglalkoztató vállalatok aránya kis mértékben növekedett, 2016 után újra 25 százalék körül alakult. foglalkoztatott határozott időre szóló szerződéssel. A következő évben határozott idejű foglalkoztatást tervező vállalatok aránya szintén hasonlóan alakult, mint 2017-ben, a vállalatok 23 százaléka tervez ilyen módon foglalkoztatni.

4.2.1. ábra: A határozott idejű foglalkoztatást leíró mutatók

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Határozott időre szóló szerződéssel foglalkoztató vállalatok aránya – tárgyév (%)	40,2	42,1	37,4	38,1	33,6	35,8	29,5	28,6	29,5	25,1	23,8	25,3
Esetszám (n)	7247	7245	7151	7107	7128	6744	6988	6866	6046	6555	6597	6569
Határozott idejű foglalkoztatást tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)			34,6	31,9	39,4	40,4	34,2	23,9	26,2	22,3	22,1	22,5
Esetszám (n)			7151	7048	4429	4625	4665	6845	6823	6548	6593	6533

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott határozott időre szóló szerződéssel alkalmazottat. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A 2018-ban határozott időre szóló foglalkoztatást tervező vállalatok aránya Jász-Nagykun-Szolnok (45%), Borsod-Abaúj-Zemplén (42%) és Somogy (41%) megyében a legmagasabb. Az arány Budapesten kiugróan alacsonynak mondható (9%), ezt Tolna (17%), Fejér (19%) és Baranya (19%) megye követi.

4.2.2. táblázat: A jövőbeli határozott idejű foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1076	9,2%
Baranya	224	19,3%
Bács-Kiskun	298	33,5%
Békés	191	37,6%
Borsod-Abaúj-Zemplén	368	41,9%
Csongrád	273	37,9%
Fejér	366	19,1%
Győr-Moson-Sopron	364	33,8%
Hajdú-Bihar	334	31,5%
Heves	203	28,7%
Komárom-Esztergom	230	32,7%
Nógrád	149	19,5%
Pest	684	20,7%
Somogy	216	41,4%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	255	34,5%
Jász-Nagykun-Szolnok	271	44,7%
Tolna	152	16,5%
Vas	239	27,6%
Veszprém	265	39,0%
Zala	212	32,5%

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2019-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2019-ben a vállalatok hány százaléka tervez határozott időre szóló szerződéssel alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2019. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.3. Külföldiek foglalkoztatása

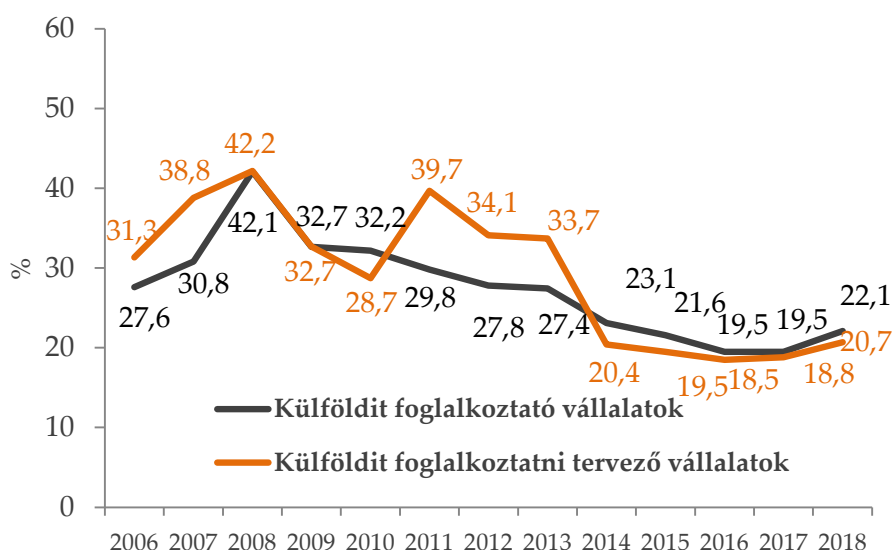
Ebben a fejezetben megvizsgáljuk, hogy hogyan változtak az elmúlt években a vállalatok szokásai külföldiek foglalkoztatásának tekintetében, majd a vállalatok jövőbeli foglalkoztatási terveit elemezzük.

A korábbi felvételek tapasztalatai alapján az ágazatok közül a vendéglátás és ipar területén működő cégek esetében a leginkább valószínű, hogy külföldi munkaerőt foglalkoztatnak, tulajdoni viszonyok tekintetében pedig a (részben) külföldi tulajdonban állókra igaz ugyanez.

2008-tól kezdődően Magyarországon csökkent a külföldi munkavállalót foglalkoztató vállalatok aránya. 2016-ban és 2017-ben a külföldi munkavállalót foglalkoztató vállalatok arányának stagnálását tapasztaltuk (20 százalék körül alakult az arányuk), 2018-ban azonban kis mértékben nőtt az ilyen cégek aránya, a vállalatok 22%-a foglalkoztat külföldi munkavállalót.

Az egy évvel későbbi időpontra vonatkozó, tervezett foglalkoztatás tendenciái hektikusabban alakulnak: 2008-ban itt is csökkenésbe váltott az addigi növekedés, azonban ebben az esetben 2011-ben megugrott a külföldiek foglalkoztatását tervező hazai vállalatok aránya. Azóta, 2012-től kezdődően újra csökken e cégek aránya; a 2014-es erős visszaesést (34-ről 20 százalékra) stagnálás követte (2015-ben is 20 százalékot mértünk), majd 2016-ban újra enyhe csökkenés (19 százalékra) figyelhető meg. 2017-ben a külföldiek foglalkoztatását tervező cégek aránya nem változott, 19 százalék volt, míg 2018-ban újra kis mértékű növekedés tapasztalható, a cégek 21%-a tervezi, hogy külföldieket fog foglalkoztatni a következő évben.

4.3.1. ábra Külföldiek foglalkoztatását leíró mutatók

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Külföldieket alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	30,8	42,1	32,7	32,2	29,8	27,8	27,4	23,1	21,6	19,5	19,5	22,1
Esetszám (n)	7247	7245	7151	7106	7131	6752	7006	6853	6799	6566	6594	6621
Külföldieket alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	38,8	42,2	28,7	28,7	39,7	34,1	33,7	20,4	19,5	18,5	18,8	20,7
Esetszám (n)	6913	7046	7151	7051	4168	4531	4571	6843	6796	6566	6594	6581

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott külföldi munkaerőt. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

Komárom-Esztergom megye kiemelkedik a külföldiek foglalkoztatását tervező vállalatok arányának tekintetében: ebben a megyében 60 százalék az ilyen cégek aránya; ez után Győr-Moson-Sopron (40%) és Nógrád (35%) megye következik. A külföldieket foglalkoztatni tervező cégek aránya Hajdú-Bihar (10%), Szabolcs-Szatmár-Bereg (13%) és Tolna (14%) megyében a legalacsonyabb.

4.3.2. táblázat: A külföldiek jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1077	16,3%
Baranya	223	17,9%
Bács-Kiskun	298	21,4%
Békés	190	17,1%
Borsod-Abaúj-Zemplén	368	18,1%
Csongrád	270	26,9%
Fejér	367	26,1%
Győr-Moson-Sopron	364	39,6%
Hajdú-Bihar	333	9,9%
Heves	203	16,8%
Komárom-Esztergom	250	60,4%
Nógrád	149	35,4%
Pest	686	17,8%
Somogy	216	16,6%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	255	13,3%
Jász-Nagykun-Szolnok	271	25,7%
Tolna	152	14,2%
Vas	241	16,6%
Veszprém	265	34,9%
Zala	212	17,8%

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2019-ben a vállalatok hány százaléka tervez külföldi alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2019. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalékadatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.4. Pályakezdők foglalkoztatása

A pályakezdőket alkalmazó vállalatok aránya az utóbbi évek csökkenése után 2018-ban kis mértékben – 1 százalékponttal – növekedett, 43 százalékos volt.

A pályakezdők foglalkoztatását tervező vállalatok aránya a 2014-es erős visszaesés óta 36 és 40 százalékos között ingadozik. 2018-ban az ilyen vállalatok aránya nem változott tavalyhoz képest, 37 százalékos volt.

4.4.1. ábra Pályakezdők foglalkoztatását leíró mutatók

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pályakezdőket alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	56,3	54,1	44,9	45,4	44,4	44,5	42,9	42,1	46,1	43,2	40,8	42,6
Esetszám (n)	7225	7214	7151	7106	7132	6751	7006	6892	6857	6592	6658	6630
Pályakezdőket alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	44,4	35,6	36,2	37,1	52,1	46,5	52,3	35,8	38,3	39,6	37,0	36,9
Esetszám (n)	6176	6254	7151	7050	4370	4629	4714	6871	6840	6588	6647	6576

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott pályakezdőt. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A pályakezdőket jövőre foglalkoztatni tervező cégek aránya 2018-ban Győr-Moson-Sopron (61%), Nógrád (60%) és Komárom-Esztergom (58%) megyében a legmagasabb. A legalacsonyabb arányokat ezzel szemben Budapesten (25%) és Pest megyében (28%) figyelhetjük meg.

4.4.2. ábra: Pályakezdők jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1079	25,1%
Baranya	224	44,4%
Bács-Kiskun	304	51,9%
Békés	193	45,8%
Borsod-Abaúj-Zemplén	368	49,4%
Csongrád	276	51,6%
Fejér	375	37,5%
Győr-Moson-Sopron	370	60,9%
Hajdú-Bihar	333	41,8%
Heves	204	46,2%
Komárom-Esztergom	253	58,3%
Nógrád	150	60,2%
Pest	685	27,8%
Somogy	216	43,4%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	256	35,5%
Jász-Nagykun-Szolnok	271	45,5%
Tolna	152	55,8%
Vas	241	40,9%
Veszprém	266	53,2%
Zala	212	40,5%

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2019-ben a vállalatok hány százaléka tervez pályakezdőt foglalkoztatni. A vállalatok 2019. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

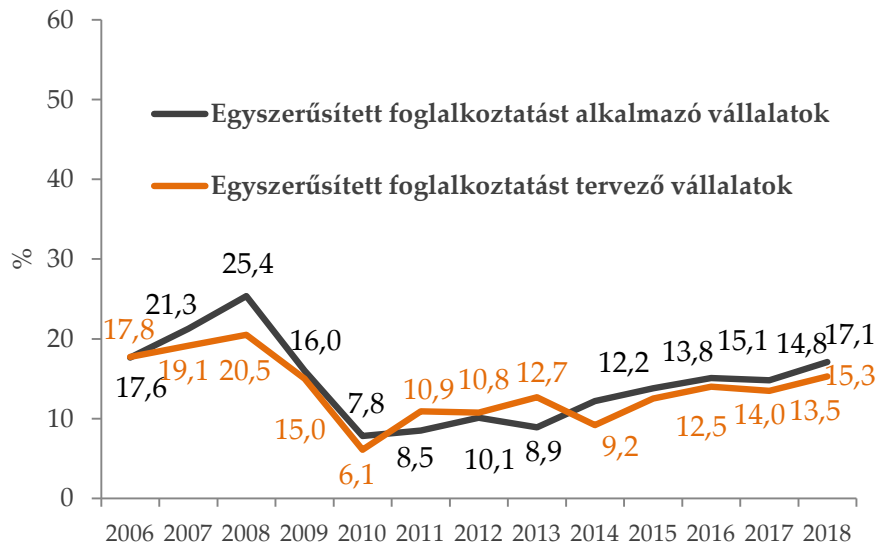
4.5. Egyszerűsített foglalkoztatás

Ebben a fejezetben a korábbi alkalmi munkavállalói könyves foglalkoztatás – 2010. április 1-jétől: egyszerűsített foglalkoztatás – jellemzőit vizsgáljuk meg. Miután áttekintettük, hogy az elmúlt években hogyan változott az egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazó cégek aránya Magyarországon, bemutatjuk, hogy milyen területi egyenlőtlenségek figyelhetők meg e vállalatok között.

Az alkalmi munkavállalói könyves munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya 2008 és 2010 között erőteljesen visszaesett, majd enyhe ütemben újra növekedni kezdett. 2013-ban ebben a tendenciában változás történt, azonban ez a csökkenés nem vált tartóssá: 2014-ben 12 százalékra nőtt az egyszerűsített foglalkoztatással munkavállalót alkalmazó cégek aránya a 2013-as 9 százalékos értékhez képest, a növekedés pedig a következő években is folytatódott. 2018-ban az egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazó cégek aránya tovább nőtt, 17 százalék volt, ami 2 százalékpontos növekedést jelent az előző évhez viszonyítva.

Kis mértékben nőtt az egyszerűsített foglalkoztatást tervező cégek aránya is. Míg 2017-ben az ilyen cégek aránya 14 százalék volt, 2018-ban a vállalatok 15 százaléka tervezi, hogy jövőre ezt a foglalkoztatási formát alkalmazza.

4.5.1. ábra Az egyszerűsített foglalkoztatását leíró mutatók

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	21,3	25,4	16,0	7,8	8,5	10,1	8,9	12,2	13,8	15,1	14,8	17,1
Esetszám (n)	7247	7245	7151	7103	7128	6729	6999	6804	6770	6522	6515	6542
Egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	19,1	20,5	15,0	6,1	10,9	10,8	12,7	9,2	12,5	14,0	13,5	15,3
Esetszám (n)	6525	6649	7151	7051	3976	4194	4187	6786	6766	6517	6512	6510

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka alkalmazta az egyszerűsített foglalkoztatást. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A 2017-ben az egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazni tervező vállalatok aránya Vas megyében (11%) Budapesten (12%) és Pest (12%) megyében a legalacsonyabb. A legmagasabb arányokat Jász-Nagykun-Szolnok (24 %), Csongrád (23%), Békés (23%) és Hajdú-Bihar (23%) megyében figyelhetjük meg.

4.5.2. ábra: A jövőbeli egyszerűsített foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1076	11,9%
Baranya	222	17,3%
Bács-Kiskun	297	17,5%
Békés	191	23,1%
Borsod-Abaúj-Zemplén	368	22,2%
Csongrád	275	23,4%
Fejér	369	17,5%
Győr-Moson-Sopron	361	13,8%
Hajdú-Bihar	332	22,5%
Heves	199	19,0%
Komárom-Esztergom	225	19,5%
Nógrád	149	17,1%
Pest	684	12,2%
Somogy	216	15,3%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	256	21,7%
Jász-Nagykun-Szolnok	271	24,1%
Tolna	153	20,8%
Vas	239	10,8%
Veszprém	263	12,7%
Zala	212	19,5%

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2019-ben a vállalatok hány százaléka tervez egyszerűsített módon foglalkoztatni. A vállalatok 2019. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalékadatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

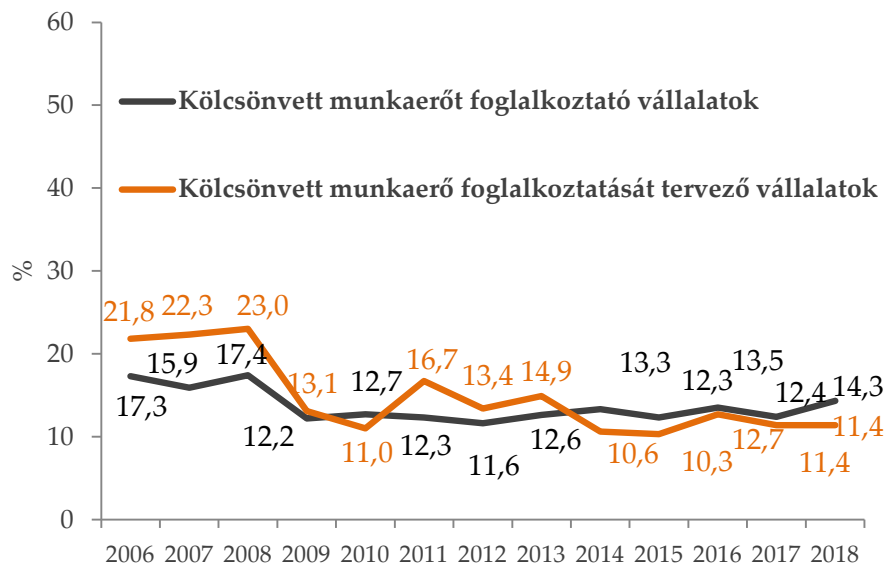
4.6. Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása

A munkaerő-kölcsönzés mint foglalkoztatási forma egyik legfőbb jellemzője, hogy segít a vállalatoknak rugalmasan reagálni a termékeik keresletét befolyásoló folyamatokra. Ebben a fejezetben a vállalatok munkaerő-kölcsönzési tendenciáit és területi egyenlőtlenségeit vizsgáljuk.

A korábbi tapasztalatok szerint a munkaerő-kölcsönzés a nagyobb létszámú, (részben) külföldi tulajdonban levő, exportáló cégekre jellemző inkább. Ágazatok szempontjából az ipari cégek esetében a leginkább elterjedt ez a foglalkoztatási forma. A kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya 2008 és 2012 között folyamatosan egyre alacsonyabb lett, majd 2013-ban változott ez a tendencia, stagnálni kezdett. 2016-ban a kölcsönvett munkaerőt alkalmazó cégek aránya kis mértékben nőtt, 14 százalék volt, 2017-ben azonban újra csökkenés figyelhető meg, az ilyen cégek aránya 12 százalékra csökkent. 2018-ban a kölcsönvett munkaerőt foglalkoztató cégek aránya a 2016-os arányhoz hasonlóan alakult, 14% volt, azaz nőtt az előző évhez viszonyítva.

A jövőre vonatkozó tervek tekintetében stagnálás figyelhető meg: 2017-hez hasonlóan idén is 11 százalék volt azon cégek aránya, amelyek kölcsönvett munkaerő alkalmazását tervezik a következő évben.

4.6.1. ábra Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatását leíró mutatók

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	15,9	17,4	12,2	12,7	12,3	11,6	12,6	13,3	12,3	13,5	12,4	14,3
Esetszám (n)	7247	7245	7151	7105	7128	6730	6997	6810	6772	6555	6565	6588
Kölcsönvett munkaerőt alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	22,3	23,0	13,1	11,0	16,7	13,4	14,9	10,6	10,3	12,7	11,4	11,4
Esetszám (n)	7063	7060	7151	7053	3963	4200	4174	6795	6771	6552	6559	6549

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott kölcsönvett munkaerőt. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A munkaerő-kölcsönzésre vonatkozó jövőbeli tervek tekintetében azt figyelhetjük meg, hogy – az utóbbi évekhez hasonlóan – Komárom-Esztergom megyében kiemelkedően magas (48%) a 2019-ben kölcsönvett munkaerőt alkalmazni tervező vállalatok aránya, ezt lemaradással követi Jász-Nagykun-Szolnok (31%), Vas (23%) és Veszprém (22%) megye. A legalacsonyabb arányt Budapesten (5%), Heves (6%) és Borsod-Abaúj-Zemplén (7%) megyében figyelhetjük meg.

4.6.2. ábra: Kölcsönvett munkaerő jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	1077	4,7%
Baranya	223	10,4%
Bács-Kiskun	295	13,6%
Békés	190	15,4%
Borsod-Abaúj-Zemplén	368	6,5%
Csongrád	276	14,7%
Fejér	367	15,6%
Győr-Moson-Sopron	363	9,5%
Hajdú-Bihar	331	11,7%
Heves	200	6,3%
Komárom-Esztergom	235	47,5%
Nógrád	149	18,3%
Pest	685	9,4%
Somogy	216	21,4%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	255	12,7%
Jász-Nagykun-Szolnok	270	30,6%
Tolna	153	12,4%
Vas	239	23,2%
Veszprém	264	21,9%
Zala	211	16,3%

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy 2019-ben a vállalatok hány százaléka tervez munkaerőt kölcsönözni. A vállalatok 2019. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

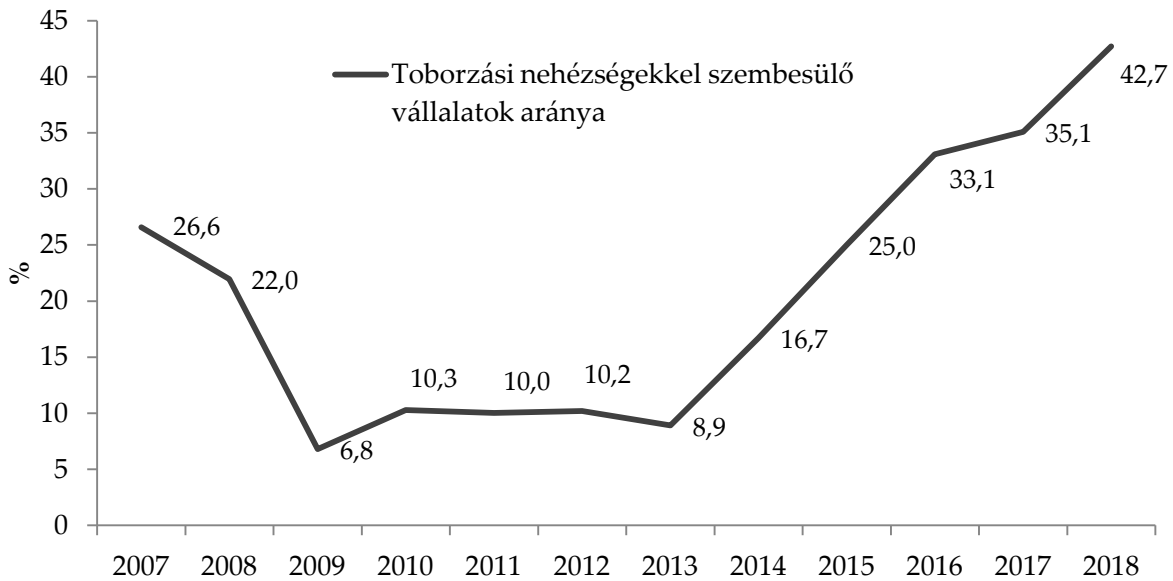
5. Toborzási nehézségek

Jelen fejezetben a vállalatok toborzási nehézségeinek gyakoriságát vizsgáljuk, megmutatva az utóbbi években a toborzási nehézséget tapasztaló vállalatok arányának változását, az egyes munkaerő típusok toborzási nehézségeinek alakulását, illetve elemezzük, hogy a toborzási nehézséggel való szembesülés esélye hogyan változik egyes kiemelt cégjellemzők által meghatározott vállalati csoportokban.

5.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

A gazdasági válság és elbocsátások hatására 2009-ben történt jelentős mértékű csökkenés után 2010-től 2013-ig lényegében stagnált a toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya. 2010 és 2012 között a vállalatok 10 százaléka értékelte problémásnak bizonyos pozíciók betöltését, 2013-ban 9 százalékkuk. 2014-től kezdve azonban jelentős mértékű növekedést tapasztaltunk a toborzási nehézségekkel küzdő vállalatok arányában. 2014-ben a vállalatok 17 százaléka számolt be toborzási nehézségekről. Ez utóbbi trend 2015-ben is folytatódott, 2016-ban pedig már a vállalatok egyharmada tapasztalt nehézségeket ezen a téren. 2017-ben az előző évhez képest ez az arány ugyan kisebb mértékben, de tovább emelkedett, a vállalatok 35 százaléka küzdött toborzási nehézségekkel. 2018-ban további jelentős növekedés figyelhető meg, a vállalatok 43 százaléka számolt be arról, hogy a cégnél tartósan betöltetlen álláshelyek vannak, azaz az ilyen cégek aránya 8 százalékponttal nőtt 2017-hez viszonyítva.

5.1.1. ábra Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása

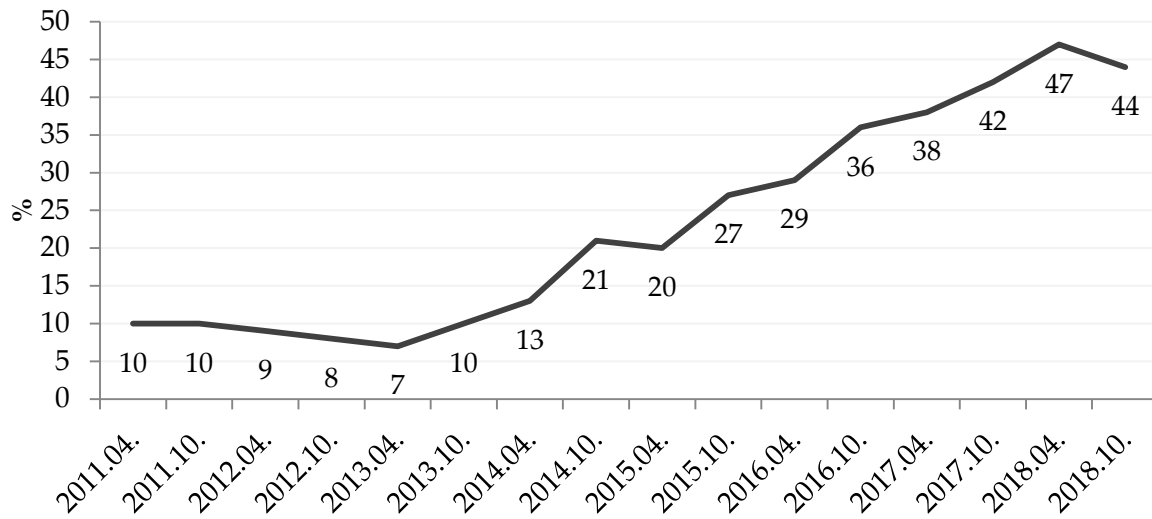
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Toborzási nehézségekkel szembesülő vállalatok aránya – tárgyév (%)	22,0	6,8	10,3	10,0	10,2	8,9	16,7	25,0	33,1	35,1	42,7
Esetszám (n)	4394	4134	4134	3979	4025	4228	4252	4225	4215	4171	4672

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka érzékelt nehézséget egyes pozíciók betöltésében. Az adatok a 10 fő feletti vállalkozásokra vonatkoznak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

A GVI Féléves Konjunktúrafelvételének eredményei szintén azt támasztják alá, hogy 2014 óta jelentősen nőtt a toborzási nehézségekkel küzdő vállalatok aránya. A felvétel eredményei szerint 2014 októberére ugrott meg a munkaerőhiányt vagy szakemberhiányt érzékelő cégek hányada, amikor 13 százalékról 21 százalékra emelkedett arányuk. Majd a következő félévben stagnálás volt tapasztalható (20%), azonban 2015 októberétől kezdve ismét növekedésnek indult a toborzási nehézséggel küzdő cégek aránya. Így 2016 októberére már a vállalkozások 36%-a számolt be ilyen problémáról, 2017 áprilisára pedig 38%-ra nőtt ez az arány, októberben pedig rekord magasan, 42%-on állt. A munkaerőhiányt érzékelő cégek száma 2018-ra tovább nőtt, az eddigi legmagasabb arányt 2018. áprilisában mértük, amikor a cégek 47 százaléka számolt be toborzási nehézségekről. 2018. októberében az előző félévhez viszonyítva kis mértékű csökkenés tapasztalható, ugyanakkor a vállalatok 44 százaléka továbbra is munkaerő- vagy szakember-hiánnyal küzd.

5.1.2. ábra Munkaerőhiányt / szakember-hiányt érzékelő cégek arányának alakulása a GVI Féléves Konjunktúrafelvételének eredményei szerint

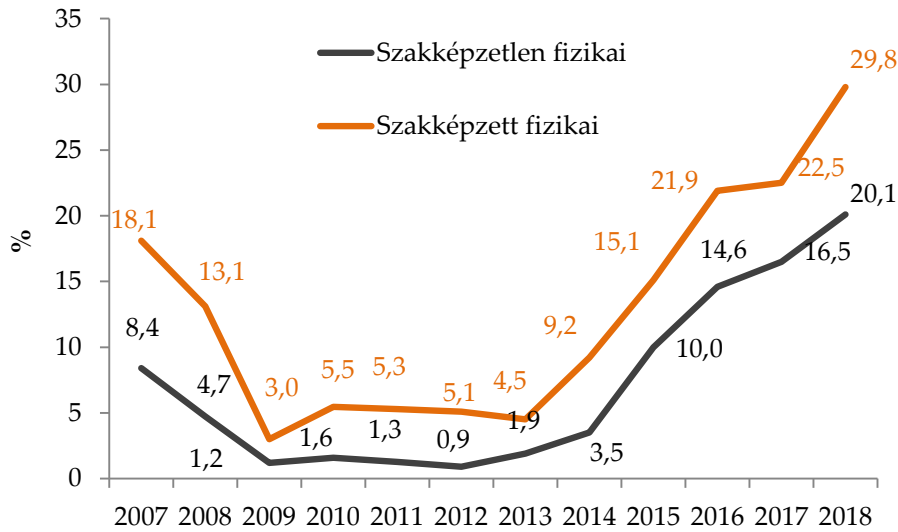

Forrás: GVI Féléves Konjunktúra-felvétel

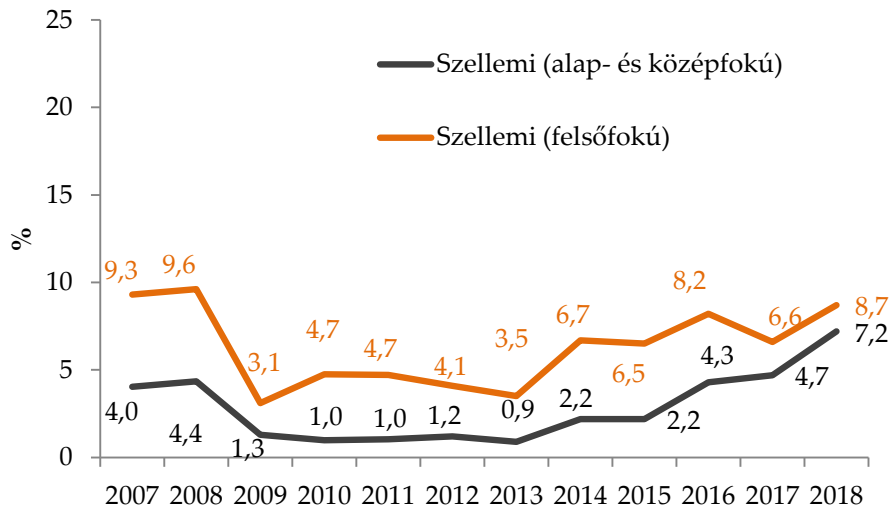
2010 és 2013 között a gazdasági válság hatására minden vizsgált foglalkozási csoportot tekintve csökkent a toborzási nehézségeket észlelő vállalatok aránya. 2014-ben ezzel szemben már minden foglalkozási csoport esetében körülbelül megkétszereződött a toborzási problémát észlelő vállalatok aránya. 2015-ben a fizikai munkakörök esetében növekedés, míg a szellemi munkakörök esetében stagnálás volt tapasztalható. 2016-ban mind a fizikai, mind a szellemi munkakörök betöltésénél az előző évekhez képest több vállalat tapasztalt nehézségeket. Az előző évekhez hasonlóan 2018-ban is a legnagyobb arányban a szakképzett fizikai (30%), legkisebb arányban pedig az alap- és középfokú végzettséget igénylő szellemi munkakörök (7%) betöltésekor szembesültek toborzási problémákkal a cégek.

Megfigyelhető, hogy mind a fizikai, mind a szellemi munkaköröknél a magasabb képzettséget igénylő pozíciók esetében magasabb a toborzási nehézségekkel küzdő vállalatok aránya. Míg a szellemi munkakörök betöltésénél az ezzel szembesülő cégek aránya 2017-ben a felsőfokú képzettséget igénylő munkakörök esetében csökkent (7% körül alakult), 2018-ban újra növekedés figyelhető meg, a vállalatok 9 százaléka számolt be toborzási nehézségekről. Az alap- és középfokú szellemi munkakörök esetében szintén jelentősen nőtt a toborzási nehézségekkel küzdő cégek aránya, a tavaly tapasztalt 5 százalékos arány után 2018-ban 7 százalékuk jelezte, hogy tartósan betöltetlen álláshelyekkel rendelkezik a cég. A fizikai munkakörök esetében mind a szakképzetlen (20%), mind a szakképzett munkaerőt (30%) igénylő pozíciók betöltésénél egyre több cég tapasztal toborzási nehézségeket, a növekedés pedig különösen jelentős a szakképzett fizikai munkakörök esetében, ahol 2018-ban már a cégek harmada küzd toborzási nehézségekkel.

5.1.3. ábra Toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya munkaköri csoportok szerint
Fizikai munkakörök

Szellemi munkakörök

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Szakképzetlen fizikai (%)	8,4	4,7	1,2	1,6	1,3	0,9	1,9	3,5	10,0	14,6	16,5	20,1
Szakképzett fizikai (%)	18,1	13,1	3,0	5,5	5,3	5,1	4,5	9,2	15,1	21,9	22,5	29,8
Szellemi (alap- és középfokú) (%)	4,0	4,4	1,3	1,0	1,0	1,2	0,9	2,2	2,2	4,3	4,7	7,2
Szellemi (felsőfokú) (%)	9,3	9,6	3,1	4,7	4,7	4,1	3,5	6,7	6,5	8,2	6,6	8,7
Esetszám (n)	3993	4394	4134	4134	4256	4272	4372	4381	4402	4363	4347	4860

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek a toborzási nehézséggel szembesülő vállalatok százalékos aránya a foglalkozási csoportok szerint. Az adatok a 10 fő feletti vállalkozásokra vonatkoznak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

Példa: 2018-ban a vállalatok 29,8 százaléka jelzett toborzási problémát, amikor szakképzett fizikai munkakörbe keresett jelölteket.

5.2. A toborzási nehézség elemi összetevői

Különböző vállalati körök nem egyforma valószínűséggel találkoznak toborzási nehézségekkel működésük során. Az alábbiakban export, gazdasági tevékenység, vállalatméret és tulajdonosi háttér szerinti regressziós elemzéssel határozzuk meg, hogy mely jellemzők növelik ennek esélyét.⁴¹

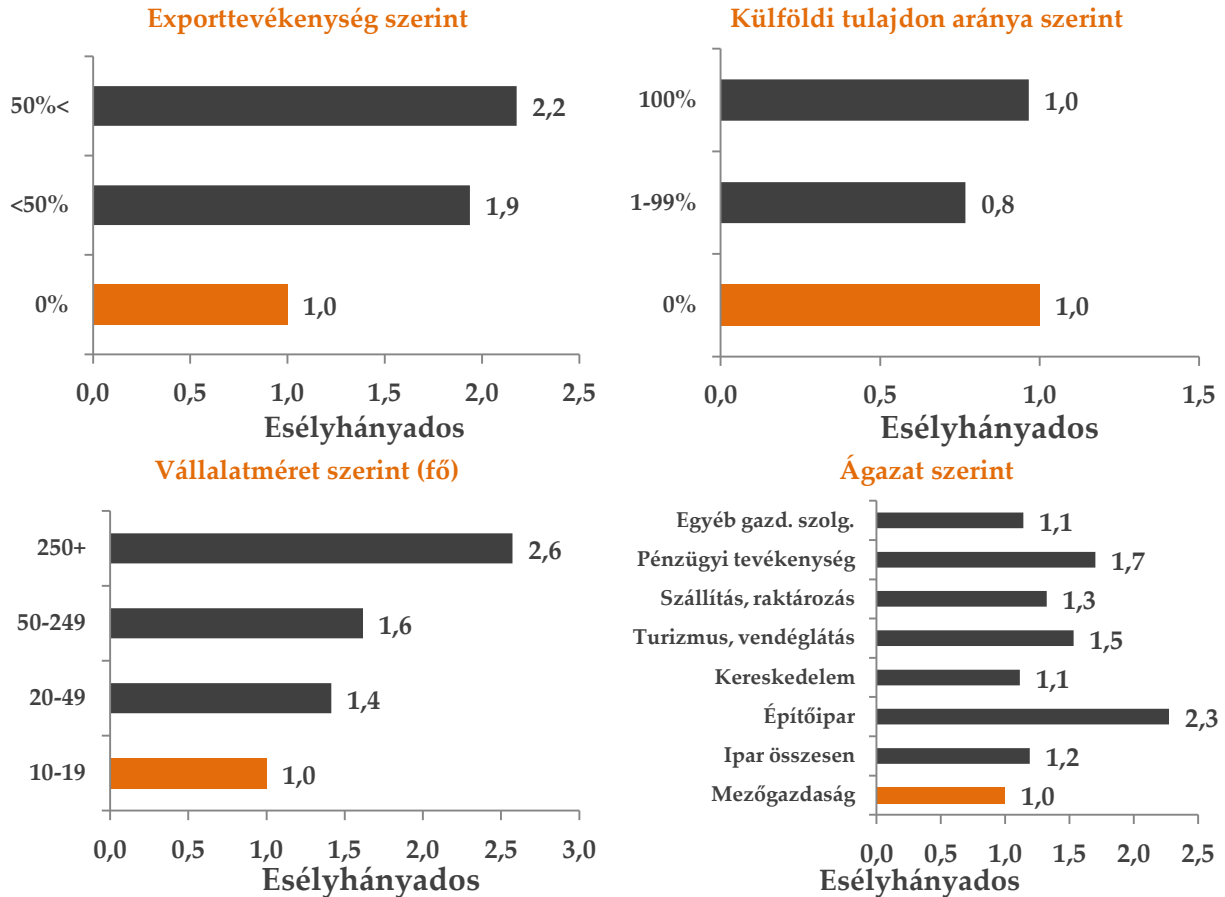
Az exportáló és a létszám tekintetében nagyobb méretű vállalatok nagyobb valószínűséggel tapasztalnak toborzási nehézséget, mint a kisebb és csak a hazai piacra termelő cégek. Az exportáló cégek kétszer nagyobb valószínűséggel találkoznak ezzel a problémával, mint a nem exportáló vállalkozások, a létszám növekedésével pedig nő a toborzási nehézség valószínűsége. A 250 feletti vállalkozásoknál már több, mint két és félszer nagyobb annak a valószínűsége, hogy a cég toborzási nehézségekkel küzd, mint a 10-19 fős vállalkozások esetében.

A részben külföldi tulajdonban lévő vállalatok valamelyest kisebb valószínűséggel tapasztalnak toborzási problémákat a tisztán külföldi tulajdonúak azonban hasonló valószínűséggel szembesülnek toborzási nehézségekkel, mint a tisztán hazai vállalkozások. Az építőipari vállalatok több, mint kétszer, a turizmus és vendéglátás, valamint a pénzügyi tevékenységek területén működő vállalatok pedig több mint, másfélszer nagyobb valószínűséggel találkoznak toborzási nehézséggel, mint a referenciacsoportnak tekintett mezőgazdasági vállalatok. Az ipar, a szállítás és raktározás, a kereskedelem és az egyéb gazdasági szolgáltatások területén, bár kisebb mértékben, szintén nagyobb a valószínűsége a toborzási nehézségek megjelenésének, mint a mezőgazdaság területén.

---

⁴¹ A logisztikus regressziós elemzés eredmény változója a toborzási nehézségek fennállása volt. A modell paraméterei az M3.3. táblázatban kerülnek bemutatásra.

5.2.1. ábra A toborzási nehézség elemi összetevői

Forrás: PM, GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés a 2019-es évre (n=4860)

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk toborzási nehézséggel találkozó vállalatokat

Referenciacsoport: Referencia csoport: a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mikro mezőgazdasági vállalkozások

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok.

Ábraértelmezés: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál több toborzási nehézséggel találkozik a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban a toborzási nehézségek nem térnek el a referencia csoportban tapasztalhatóktól.

1. Melléklet: Az előrejelzés módszertana

M1.1. A kérdőíves vállalati létszám-előrejelzésekkel kapcsolatos dilemmák

Általános tapasztalatnak tekinthető, hogy a vállalati várakozások, nyers formájukban nem nyújtanak pontos képet a várható létszámváltozásokról, ezért értelmezésükhöz felmerül valamiféle statisztikai korrekció igénye.

A vizsgált évek közül a 2015-ben megfogalmazott várakozások voltak leginkább túlzóak – ekkor a vizsgálatba bevont vállalatok 2,1 százalékponttal nagyobb létszámot valószínűsítettek a következő évre, mint amekkora megvalósult a 2016. év folyamán. A másik végletnek a 2014-es év tekinthető, ekkor a vállalati várakozások pontosnak bizonyultak, szinte pont ugyanannyi lett a vizsgált „vállalati pool” összlétszáma, mint ahogyan azt egy évvel korábban valószínűsítették.

M1.1.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

	A várakozás megfogalmazásának éve						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vállalatok száma (darab)	1918	1943	1932	1977	2003	2313	1911
Vállalati várakozás (fő)	264827	273250	254324	247234	299712	313650	305371
Tény (fő)	261787	267982	252075	247143	293435	310202	303604
Várakozás és tény különbség (%)	-1,2	-1,9	-0,9	0,0	-2,1	-1,1	-0,6

Forrás: PM, GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés (2011-2017) – speciális minta

A vállalatok által megfogalmazott éves létszámvárakozásokat tehát „nyers” formában nem szabad tényként értelmezni, a tapasztalatok szerint ezeket különböző statisztikai módszerekkel korrigálni szükséges. A korrekció fontossága három alapvető állítással támasztható alá:

- A vállalatok általában túlzóan optimistán tekintenek a jövőbe, jellemzően nagyobb mértékű létszámfelvétellel vagy kisebb mértékű elbocsátással kalkulálnak, mint ami bekövetkezik.
- A vállalatok a belső szerkezetük vagy a külső üzleti környezetük okán különbözőek. Vannak olyan szegmensek, ahol könnyebb és vannak olyanok, ahol nehezebb pontos éves létszám-előrejelzéseket megfogalmazni.
- A vállalatok számára eltérő jelentőséggel bír az üzleti és ezen belül a létszámtervezés. Így vannak olyan vállalati szegmensek, ahol jelentős energiát fektetnek a tervezésbe, ezért pontosabb előrejelzésekkel rendelkeznek, máshol inkább pillanatnyi intuíciók alapján fogalmazzák meg a jövőre vonatkozó várakozásaikat.⁴²

⁴² Lásd az MTA KRTK KTI elemzésének idevágó eredményeit:
<http://elorejelzes.mtakti.hu/downloaddoc.php?docid=53&mode=articles>

Ugyanakkor hangsúlyoznunk kell, hogy olyan extrém külső körülmények hatásait, mint például a súlyosbodó toborzási nehézségek, csak korlátozottan tudjuk a korrekció során figyelembe venni.

Több olyan összetett magyarázómodell is ismert, ami a létszám-gazdálkodási várakozások megvalósulását, pontosságát vizsgálta. Egy a szubjektív megítélésen⁴³ alapuló modell eredményei szerint a megbízható létszámtervezés⁴⁴ esélye növekszik a vállalati mérettel, a szellemi alkalmazottak arányával, illetve megállapítja, hogy a rossz üzleti helyzetben lévő vállalatok esetében a leginkább bizonytalan a létszámtervezés. Írásos üzleti tervezés inkább olyan vállalatoknál fordul elő, ahol a létszámtervezés nem tekinthető megbízhatónak. A látszólagos ellentmondás mögött az áll, hogy általában a nagyobb, több fizikai alkalmazottal bíró vállalatok készítenek üzleti terveket. Létszámukból és üzleti tevékenységükből fakadóan jobban ki vannak téve a gazdaság hullámzásainak, ez az érzékenység pedig kihat a létszámgazdálkodásra is. Ezen vállalati kör inkább készít, tevékenységének összehangolásához szükséges üzleti terveket, azzal a céllal, hogy a jövő bizonytalanságát csökkentse. Fontos, hogy itt semmiképpen nem szabad magyarázó tényezőként tekintetni az írásos üzleti tervek, azaz nem az írásos üzleti tervek megléte eredményezi a megbízhatatlanságot, hanem az eleve létszámtervezési problémákkal küzdő vállalatok készítenek írásos üzleti terveket.⁴⁵ Más objektív megbízhatóságon⁴⁶ alapuló modellek kiemelik, a vállalat méretét, foglalkozási homogenitását és gazdasági tevékenységét, mint jelentős magyarázó erővel bíró jellegzetességek. Megállapítják továbbá, hogy minél többféle beosztású dolgozó vesz részt a vállalati üzleti tervezésben, illetve minél régebb óta létezik egy cég annál pontosabb az előrejelzése.⁴⁷

A MKIK GVI modelljének célja a PM-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés nagymintás vállalati adatfelvételben megfogalmazott létszámváltozással kapcsolatos várakozások korábbi évek tapasztalataival való korrigálása. Célunk tehát egy olyan korrekciós becslő modell megalkotása, ahol:

---

⁴³ A szubjektív megítélés esetében a vállalati vezető véleményezi, hogy létszám-gazdálkodási terveik, elképzeléseik mennyire megbízhatóak, pontosak.

⁴⁴ A modellekben a megbízhatóságot önbevallásos kérdés alapján operacionalizálták. A megkérdezettek ötös skálán árnyalva kifejezték, hogy a mennyire tudják megbecsülni egy, három, hat és tizenkét hónap múlva a vállalati létszámot. Az aggregált index 0 és száz között vehet fel értékeket. 0 az értéke akkor, ha a megkérdezett semmilyen időtávra nem tudta megmondani a létszámot, 100 pedig akkor, ha az összes vizsgált időtávra teljes bizonyossággal tudna nyilatkozni a létszámról. Az index kialakításánál az egyes időtávokhoz köthető megbízhatósági szintek az időtáv hosszának megfelelően kerültek súlyozva aggregálásra. Megbízhatónak tekintjük egy vállalat létszámbecslését, ha a százaskálán legalább 89 pontos értéket ért el. Itt a megkérdezett vállalatok 20 százaléka tekinthető megbízható létszámtervezőnek.

⁴⁵ „Ágazati munkaerő-keresleti előrejelzés vállalati várakozások alapján” alprojekt, TÁMOP - 2.3.2-09/1 kiemelt projekt.

⁴⁶ Vállalati panelkutatás, ahol fél éves létszám létszám-gazdálkodási várakozások megvalósulását ellenőrizték.

⁴⁷ „Ágazati munkaerő-keresleti előrejelzés vállalati várakozások alapján” alprojekt, TÁMOP - 2.3.2-09/1 kiemelt projekt.

$$|T_{t+1}-V_{t,t+1}| < |T_{t+1}-V_{t,t+1}- K| \quad (1)$$

T_{t+1} : $t+1$ időpontban ismert létszám

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

K : Korrekciós tényező

Értelemszerűen egy ilyen jellegű modellezés nem kalkulál váratlan gazdasági eseményekkel, mint:

- Zöldmezős beruházások
- Vállalati kivonulások

M1.2. A modell ismertetése

Az alábbiakban a modellezésünkkel kapcsolatos alapvető információkat közöljük. Ismertetjük (1) a modellezés alapjául szolgáló adatokat, (2) a modell kimeneti változóját, (3) a modell együtthatóit, (4) a korrekció eredményeképpen előálló létszámadatok pontosságát.

Adatok

A korrekciós tényező modellezése az NGM-GVI a 2011 és a 2017 közötti Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés kérdőíves kutatások – 13.951 vállalat, 1.925.756 fő alkalmazásban álló – adatain alapszik. A modellezés alapját képező adatokból kihagytuk az extrém eseteket. Az extrém esetek kiszűrésekor az alábbi szempontokat vettük figyelembe (a „hüvelykujj-szabályokat” az eloszlások figyelembevételével állapítottuk meg):

- +/- 50 százalékpontnál jelentősebb a nyers várakozás és vállalati létszám eltérése
- +/- 50 százalékpontnál jelentősebb a tényleges létszámváltozás mértéke
- +/- 75 százalékpontnál jelentősebb a nyers várakozás és tényleges változás mértéke

M1.2.1. tábla: A minta részletezése

	Vállalatok száma	Alkalmazottak száma
2011	1918 db	259.977 fő
2012	1943 db	269.622 fő
2013	1932 db	250.226 fő
2014	1977 db	242.839 fő
2015	2003 db	291.829 fő
2016	2313 db	305.892 fő
2017	1911 db	305.371 fő

A modell kimeneti változója

A modellezés alapját a korábbi években résztvevő vállalatok információi képezik. Egy olyan adattáblát alakítottunk ki, ami egyaránt tartalmazza egy vállalat t időpontban megfogalmazott létszámvárakozását és a $t+1$ időpontban, tehát egy évvel később, a tényleges létszámot. A várakozások és tények összevetésével információhoz jutunk arról, hogy a vállalatok várakozásai mennyiben teljesülnek.

A modell tehát azt feltételezi, hogy a múltbéli létszám-várakozások és teljesülések közötti különbségek nem egyediek, hanem szisztematikusan fordulnak elő és a mintázat extrapolálható a jövőre is. Érthető okok miatt a váratlan, nagy horderejű gazdasági események hatása, a zöldmezős beruházások, illetve a váratlan egyedi bezárások, kivonulások nem képződnek le a modellben – ezekkel a modell nem számol.

Az általánosított lineáris regressziós modellben arra kerestük a választ, hogy azonosíthatóak-e olyan tényezők, amik szisztematikusan befolyásolják, illetve, ha igen, akkor milyen mértékben a létszámvárakozások teljesülését vagy éppen nem teljesülését. A regressziós modellben (becslés) függő változónak egy olyan mérőszámot tekintettünk, ami százalékos formában kifejezi a várakozás és tény közötti eltérést:

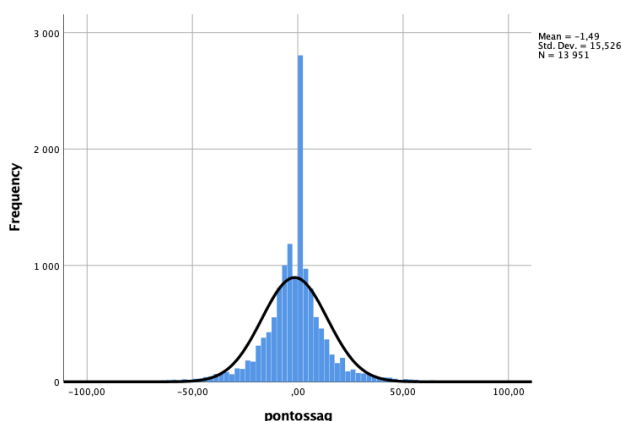
$$(T_{t+1} - V_{t,t+1}) / V_{t,t+1} * 100 \quad (2)$$

T_{t+1} : $t+1$ időpontban ismert létszám

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

Az ilyen módon kialakított kimeneti változó eloszlása nagyon hasonlít a haranggörbére, de sajnálatos módon mégsem normális eloszlású, amiért leginkább a magas pozitív Kurtosis (csúcsosság) érték (3,734) lehet a felelős.

M1.2.2. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása

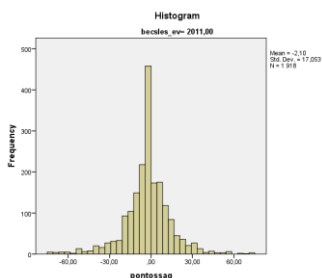
Kolmogorov-Smirnov t.	Nem normális
Skewness	-0,053
Kurtosis	3,734

Az alábbiakban látható, hogy a normális eloszlás évenként hasonló módon sérül.

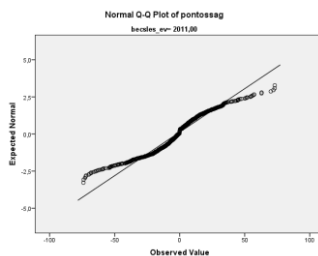
M1.2.3. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása évenként

2012-re
vonatkozó
várakozások

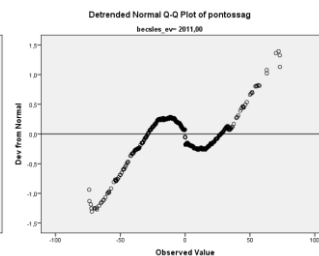
Hisztogram

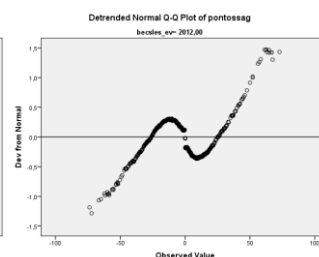
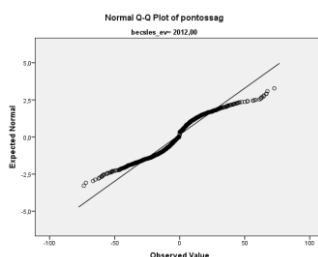
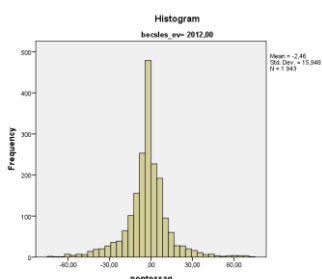
Normál Q-Q grafikon

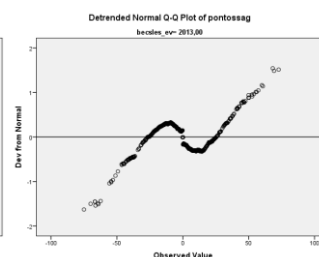
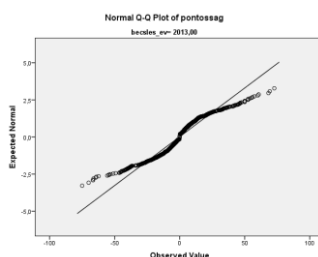
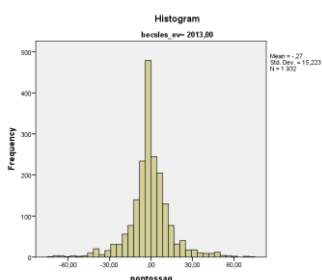
Q-Q grafikon (Detrended)

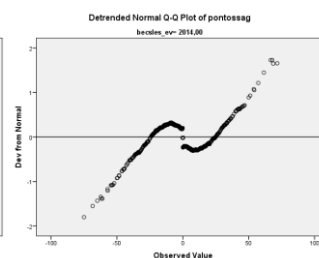
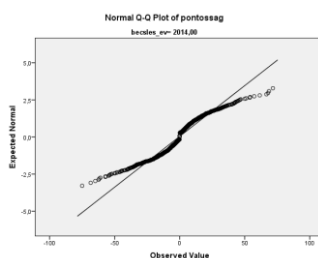
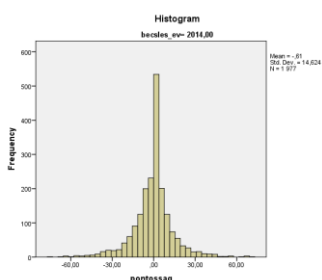
2013-ra
vonatkozó
várakozások

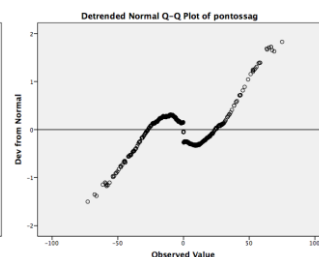
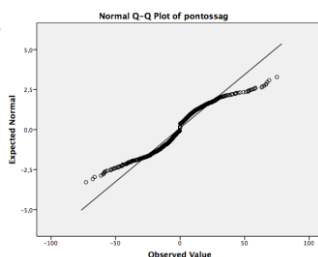
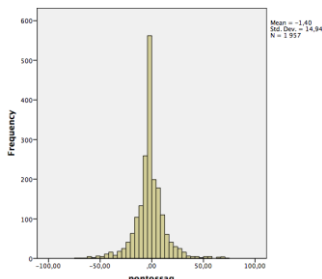
2014-re
vonatkozó
várakozások

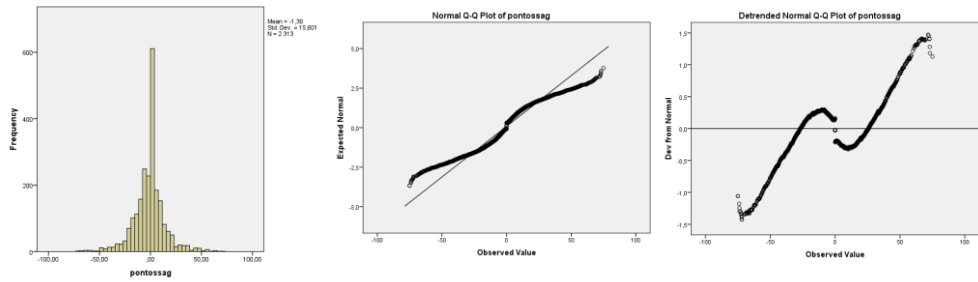
2015-re
vonatkozó
várakozások

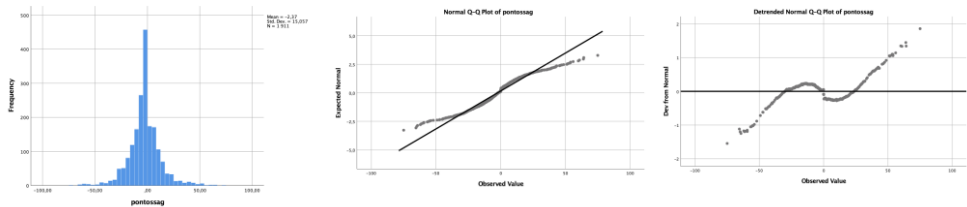
2016-ra
vonatkozó
várakozások

2017-re vonatkozó várakozások

2018-ra vonatkozó várakozások

Forrás: NGM-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés

Ábrák:

1. ábra: A modell kiemeneti változójának histogramja
2. ábra: A modell kiemeneti változójának Normál Q-Q grafikonja
http://en.wikipedia.org/wiki/Q%E2%80%93Q_plot (letölt: 2013.11.11)
3. ábra: A modell kiemeneti változójának Q-Q (Detrended) grafikon
http://faculty.ksu.edu.sa/hisham/Documents/Students/a_PHCL/Testing_Normality.pdf (letölt: 2013.11.11)

A modell magyarázó együtthatói

Az általánosított lineáris modell figyelembe veszi a vállalat jellemzőit, illetve létszámváltozással kapcsolatos várakozások jellegzetességeit és azok kontextusát. A modellben használt változók listáját az alábbi táblázatban részleteztük.

M1.2.4. tábla: A modell bemeneti változói

Csoport	Változó	Elnevezés	Kódolás
Alapvető vállalati jellemzők	Vállalati létszám	LETSZAM_	folytonos
	Tulajdonosi háttér	FO_	1 = 100% külföldi, 0 = NEM
	Exporttevékenység	XHO_	1 = döntően export, 0 = NEM
	Fizikai munkakörök aránya	FIZ_ARANY	folytonos
	Földrajzi elhelyezkedés (régió)	RE_T	1=K.-Magy., 2=K.-Dunántúl, 3=Ny.-Dun., 4=D.-Dun., 5=D-Alf., 6=É.-Alf., 7=É.-Magy.
A létszámvárakozások kontextusa	Tervezett beruházások	BERUHAZ	1 = kapacitásnövelő, 2 = innovatív, 3 = egyik sem
	Üzleti klíma	KORNYEZET	1 = rossz, 2 = javul, 3 = stagnál
A létszámvárakozások jellemzői	A létszámvárakozások mértéke	MERTEK_ABS	Folytonos
	A várakozások iránya	B_IRANYA	1 = csökkenés 2 = növekedés, 3 = stagnálás

A modellt gazdasági ág és létszám-kategória szerint kialakított részmintákon becsültük; öt gazdasági ág (mezőgazdaság, ipar, építőipar, kereskedelem és szolgáltatások), valamint három létszám-kategória (10-49 fő, 50-249 fő, 250+ fő) szerint összesen 15 almintán. Ezt technikailag a csoportokat jelölő interakciós tagok alkalmazásával oldottuk meg. A modell illeszkedésének néhány mérőszáma az alábbi táblában látható:

M1.2.5. tábla: A modell illeszkedésének néhány alapvető mérőszáma

	Mutató értéke	Szabadságfok	Mutató értéke/szabadságfok
Deviance	2224389	13162	169,001
Scaled Deviance	13441	13162	
Pearson Chi-Square	2224389	13162	169,001
Scaled Pearson Chi-Square	13441	13162	
Log Likelihooda	-53406,5		
Akaike's Information Criterion	107373		
Finite Sample Corrected AIC (AICC)	107385		
Bayesian Information Criterion	109474,7		
Consistent AIC (CAIC)	109754,7		

M1.2.6. tábla: A modell együtthatói

Parameter	B	Std. Error	95% Wald Confidence Interval		Hypothesis Test		
			Lower	Upper	Wald Chi-Square	df	Sig.
(Intercept)	5,523	12,7643	-19,494	30,541	0,187	1	0,665
[fo_=.00] * [csop_ =11,00]	-1,82	23,7283	-48,327	44,687	0,006	1	0,939
[fo_=.00] * [csop_ =12,00]	59,14	17,2905	25,251	93,029	11,699	1	0,001
[fo_=.00] * [csop_ =13,00]	19,987	20,8566	-20,891	60,865	0,918	1	0,338
[fo_=.00] * [csop_ =14,00]	9,327	27,0202	-43,631	62,286	0,119	1	0,73
[fo_=.00] * [csop_ =15,00]	38,285	13,7769	11,283	65,287	7,722	1	0,005
[fo_=.00] * [csop_ =21,00]	82,655	40,7681	2,751	162,559	4,11	1	0,043
[fo_=.00] * [csop_ =22,00]	62,04	23,0248	16,912	107,168	7,26	1	0,007
[fo_=.00] * [csop_ =23,00]	8,787	29,9667	-49,947	67,521	0,086	1	0,769
[fo_=.00] * [csop_ =24,00]	18,195	53,2375	-86,149	122,538	0,117	1	0,733
[fo_=.00] * [csop_ =25,00]	22,074	14,6458	-6,631	50,78	2,272	1	0,132
[fo_=.00] * [csop_ =31,00]	-10,661	72,6648	-153,081	131,76	0,022	1	0,883
[fo_=.00] * [csop_ =32,00]	101,07	126,7995	-147,453	349,592	0,635	1	0,425
[fo_=.00] * [csop_ =33,00]	48,224	279,1321	-498,865	595,313	0,03	1	0,863
[fo_=.00] * [csop_ =34,00]	-8,163	48,5721	-103,363	87,036	0,028	1	0,867
[fo_=.00] * [csop_ =35,00]	0,017	0,8537	-1,656	1,691	0	1	0,984
[fo_=1,00] * [csop_ =11,00]	-3,274	24,6294	-51,546	44,999	0,018	1	0,894
[fo_=1,00] * [csop_ =12,00]	60,272	17,4357	26,099	94,446	11,95	1	0,001
[fo_=1,00] * [csop_ =13,00]	23,521	21,2121	-18,054	65,096	1,23	1	0,267
[fo_=1,00] * [csop_ =14,00]	6,497	27,8803	-48,148	61,141	0,054	1	0,816
[fo_=1,00] * [csop_ =15,00]	43,069	13,7933	16,034	70,103	9,749	1	0,002
[fo_=1,00] * [csop_ =21,00]	83,749	41,1806	3,037	164,462	4,136	1	0,042
[fo_=1,00] * [csop_ =22,00]	60,502	23,119	15,19	105,815	6,849	1	0,009
[fo_=1,00] * [csop_ =23,00]	7,678	30,044	-51,208	66,563	0,065	1	0,798
[fo_=1,00] * [csop_ =24,00]	23,704	53,5075	-81,169	128,577	0,196	1	0,658
[fo_=1,00] * [csop_ =25,00]	24,298	14,6582	-4,431	53,028	2,748	1	0,097
[fo_=1,00] * [csop_ =32,00]	100,089	127,188	-149,195	349,373	0,619	1	0,431
[fo_=1,00] * [csop_ =33,00]	138,578	198,4733	-250,423	527,578	0,488	1	0,485
[fo_=1,00] * [csop_ =34,00]	-7,824	49,3803	-104,608	88,96	0,025	1	0,874
[fo_=1,00] * [csop_ =35,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=.00] * [csop_ =11,00]	0,118	2,3814	-4,549	4,785	0,002	1	0,96
[xho_=.00] * [csop_ =12,00]	-1,69	1,9682	-5,548	2,168	0,737	1	0,391
[xho_=.00] * [csop_ =13,00]	-1,017	2,5176	-5,951	3,918	0,163	1	0,686
[xho_=.00] * [csop_ =14,00]	-2,289	2,1423	-6,488	1,91	1,142	1	0,285
[xho_=.00] * [csop_ =15,00]	0,359	0,5761	-0,77	1,488	0,388	1	0,533
[xho_=.00] * [csop_ =21,00]	0,386	2,1122	-3,754	4,526	0,033	1	0,855
[xho_=.00] * [csop_ =22,00]	-2,865	2,4178	-7,603	1,874	1,404	1	0,236
[xho_=.00] * [csop_ =23,00]	-2,749	3,6668	-9,936	4,437	0,562	1	0,453
[xho_=.00] * [csop_ =24,00]	1,4	2,3024	-3,112	5,913	0,37	1	0,543
[xho_=.00] * [csop_ =25,00]	3,158	0,4968	2,184	4,132	40,409	1	0
[xho_=.00] * [csop_ =31,00]	5,433	6,3549	-7,022	17,889	0,731	1	0,393
[xho_=.00] * [csop_ =32,00]	-9,27	4,3709	-17,837	-0,704	4,498	1	0,034
[xho_=.00] * [csop_ =33,00]	50,398	207,549	-356,391	457,187	0,059	1	0,808

[xho_=0,00] * [csop_=34,00]	-5,63	3,9771	-13,425	2,165	2,004	1	0,157
[xho_=0,00] * [csop_=35,00]	1,991	0,8736	0,279	3,703	5,196	1	0,023
[xho_=1,00] * [csop_=11,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=12,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=13,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=14,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=15,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=21,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=22,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=23,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=24,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=25,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=31,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=32,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=33,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=34,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[xho_=1,00] * [csop_=35,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=1,00] * [csop_=11,00]	7,083	6,6826	-6,015	20,18	1,123	1	0,289
[beruhaz=1,00] * [csop_=12,00]	3,043	1,7294	-0,347	6,432	3,095	1	0,079
[beruhaz=1,00] * [csop_=13,00]	-11,584	5,8475	-23,045	-0,123	3,925	1	0,048
[beruhaz=1,00] * [csop_=14,00]	16,128	8,985	-1,482	33,738	3,222	1	0,073
[beruhaz=1,00] * [csop_=15,00]	1,657	1,603	-1,485	4,798	1,068	1	0,301
[beruhaz=1,00] * [csop_=21,00]	-4,7	12,3069	-28,821	19,422	0,146	1	0,703
[beruhaz=1,00] * [csop_=22,00]	3,614	2,6067	-1,495	8,723	1,922	1	0,166
[beruhaz=1,00] * [csop_=23,00]	-10,543	9,9369	-30,019	8,933	1,126	1	0,289
[beruhaz=1,00] * [csop_=24,00]	-25,653	11,6402	-48,468	-2,839	4,857	1	0,028
[beruhaz=1,00] * [csop_=25,00]	-3,991	2,1203	-8,147	0,165	3,543	1	0,06
[beruhaz=1,00] * [csop_=31,00]	78,363	114,0236	-145,119	301,845	0,472	1	0,492
[beruhaz=1,00] * [csop_=32,00]	-2,729	6,0645	-14,615	9,158	0,202	1	0,653
[beruhaz=1,00] * [csop_=33,00]	68,155	43,1128	-16,345	152,654	2,499	1	0,114
[beruhaz=1,00] * [csop_=34,00]	-3,234	25,988	-54,17	47,701	0,015	1	0,901
[beruhaz=1,00] * [csop_=35,00]	-4,303	5,7606	-15,594	6,988	0,558	1	0,455
[beruhaz=2,00] * [csop_=11,00]	9,5	8,0921	-6,36	25,36	1,378	1	0,24
[beruhaz=2,00] * [csop_=12,00]	4,379	2,0614	0,339	8,419	4,512	1	0,034
[beruhaz=2,00] * [csop_=13,00]	-16,148	7,4026	-30,657	-1,639	4,758	1	0,029
[beruhaz=2,00] * [csop_=14,00]	18,906	9,6145	0,062	37,75	3,867	1	0,049
[beruhaz=2,00] * [csop_=15,00]	3,951	1,851	0,323	7,579	4,557	1	0,033
[beruhaz=2,00] * [csop_=21,00]	-3,617	12,655	-28,42	21,186	0,082	1	0,775
[beruhaz=2,00] * [csop_=22,00]	12,193	2,973	6,366	18,02	16,82	1	0
[beruhaz=2,00] * [csop_=23,00]	6,066	11,3524	-16,185	28,316	0,285	1	0,593
[beruhaz=2,00] * [csop_=24,00]	-1,757	11,9116	-25,103	21,59	0,022	1	0,883
[beruhaz=2,00] * [csop_=25,00]	0,804	2,4127	-3,925	5,532	0,111	1	0,739
[beruhaz=2,00] * [csop_=31,00]	109,116	114,3748	-115,054	333,287	0,91	1	0,34
[beruhaz=2,00] * [csop_=32,00]	-4,535	7,6105	-19,451	10,381	0,355	1	0,551
[beruhaz=2,00] * [csop_=33,00]	39,801	336,1162	-618,975	698,576	0,014	1	0,906
[beruhaz=2,00] * [csop_=34,00]	-25,241	26,9124	-77,989	27,506	0,88	1	0,348
[beruhaz=2,00] * [csop_=35,00]	-2,68	5,9578	-14,357	8,997	0,202	1	0,653
[beruhaz=3,00] * [csop_=11,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=12,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=13,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=14,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=15,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.

[beruhaz=3,00] * [csop_=21,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=22,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=23,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=24,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=25,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=31,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=32,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=33,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=34,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=35,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=11,00]	27,482	28,4122	-28,205	83,169	0,936	1	0,333
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=12,00]	-60,74	32,5917	-124,618	3,139	3,473	1	0,062
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=13,00]	28,985	42,8665	-55,032	113,001	0,457	1	0,499
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=14,00]	-59,844	93,0037	-242,128	122,44	0,414	1	0,52
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=15,00]	-29,291	8,8427	-46,623	-11,96	10,973	1	0,001
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=21,00]	-73,292	38,028	-147,825	1,242	3,715	1	0,054
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=22,00]	-104,684	32,5554	-168,492	-40,877	10,34	1	0,001
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=23,00]	-75,137	91,787	-255,036	104,762	0,67	1	0,413
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=24,00]	64,486	159,7984	-248,713	377,685	0,163	1	0,687
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=25,00]	-4,602	11,9678	-28,059	18,854	0,148	1	0,701
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=31,00]	-34,833	87,3307	-205,998	136,332	0,159	1	0,69
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=32,00]	17,144	82,2762	-144,114	178,402	0,043	1	0,835
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=33,00]	36,147	205,1315	-365,903	438,197	0,031	1	0,86
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=34,00]	-137,054	140,6552	-412,733	138,626	0,949	1	0,33
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=35,00]	23,002	20,4132	-17,007	63,011	1,27	1	0,26
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=11,00]	-1,605	2,0794	-5,68	2,471	0,595	1	0,44
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=12,00]	0,932	1,6603	-2,322	4,187	0,315	1	0,574
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=13,00]	0,431	2,3604	-4,195	5,057	0,033	1	0,855
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=14,00]	-2,291	2,4506	-7,094	2,513	0,874	1	0,35
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=15,00]	1,533	0,631	0,296	2,769	5,901	1	0,015
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=21,00]	2,912	1,8896	-0,792	6,615	2,374	1	0,123
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=22,00]	-1,918	1,923	-5,687	1,851	0,995	1	0,319
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=23,00]	-1,617	3,2896	-8,065	4,83	0,242	1	0,623
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=24,00]	1,413	2,9531	-4,375	7,201	0,229	1	0,632
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=25,00]	0,279	0,5888	-0,876	1,433	0,224	1	0,636
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=31,00]	-2,513	3,5714	-9,513	4,487	0,495	1	0,482
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=32,00]	2,202	4,7685	-7,144	11,548	0,213	1	0,644
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=33,00]	26,981	14,6244	-1,683	55,644	3,404	1	0,065
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=34,00]	-5,06	3,4245	-11,771	1,652	2,183	1	0,14
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=35,00]	-0,458	0,8969	-2,216	1,299	0,261	1	0,609
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=11,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=12,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=13,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=14,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=15,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=21,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=22,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=23,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=24,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=25,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=31,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=32,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.

[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=33,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=34,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=35,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=11,00]	-2,021	25,7053	-52,402	48,36	0,006	1	0,937
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=12,00]	53,552	22,817	8,832	98,273	5,509	1	0,019
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=13,00]	-37,938	36,2297	-108,947	33,071	1,097	1	0,295
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=14,00]	35,797	36,969	-36,661	108,255	0,938	1	0,333
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=15,00]	9,191	7,3955	-5,304	23,686	1,545	1	0,214
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=21,00]	-0,438	37,1793	-73,308	72,432	0	1	0,991
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=22,00]	23,98	37,4968	-49,513	97,472	0,409	1	0,522
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=23,00]	106,4	1031,347	1915,004	2127,804	0,011	1	0,918
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=24,00]	2,943	118,1164	-228,561	234,447	0,001	1	0,98
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=25,00]	27,417	11,399	5,075	49,759	5,785	1	0,016
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=31,00]	2,06	14,6028	-26,561	30,681	0,02	1	0,888
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=32,00]	-185,435	127,8371	-435,991	65,122	2,104	1	0,147
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=33,00]	43,976	226,5601	-400,074	488,025	0,038	1	0,846
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=34,00]	93,107	224,7521	-347,399	533,613	0,172	1	0,679
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=35,00]	19,395	19,5062	-18,836	57,627	0,989	1	0,32
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=11,00]	27,256	22,8707	-17,57	72,082	1,42	1	0,233
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=12,00]	3,538	13,5704	-23,06	30,135	0,068	1	0,794
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=13,00]	22,721	17,3988	-11,38	56,822	1,705	1	0,192
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=14,00]	9,431	22,6622	-34,986	53,848	0,173	1	0,677
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=15,00]	12,047	5,4639	1,338	22,756	4,861	1	0,027
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=21,00]	-50,421	31,9237	-112,99	12,148	2,495	1	0,114
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=22,00]	-25,36	21,087	-66,69	15,97	1,446	1	0,229
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=23,00]	5,704	47,9224	-88,222	99,631	0,014	1	0,905
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=24,00]	38,6	52,638	-64,568	141,769	0,538	1	0,463
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=25,00]	9,66	7,7791	-5,587	24,907	1,542	1	0,214
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=31,00]	-112,35	81,2821	-271,66	46,96	1,911	1	0,167
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=32,00]	-111,302	117,2585	-341,124	118,52	0,901	1	0,343
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=33,00]	-77,298	688,5077	1426,749	1272,152	0,013	1	0,911
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=34,00]	36,836	61,5692	-83,837	157,51	0,358	1	0,55
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=35,00]	17,127	12,7818	-7,925	42,179	1,795	1	0,18
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=11,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=12,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=13,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=14,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=15,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=21,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=22,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=23,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=24,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=25,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=31,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=32,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=33,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=34,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=35,00]	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[csop_=11,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	0,015	0,046	-0,075	0,105	0,111	1	0,739
[csop_=12,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	-0,168	0,0445	-0,256	-0,081	14,33	1	0

[csop_=13,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	-0,024	0,0606	-0,143	0,095	0,158	1	0,691
[csop_=14,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	-0,032	0,072	-0,174	0,109	0,202	1	0,653
[csop_=15,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	-0,112	0,018	-0,147	-0,077	38,74	1	0
[csop_=21,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	-0,005	0,0101	-0,025	0,015	0,247	1	0,619
[csop_=22,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	-0,018	0,0126	-0,043	0,006	2,107	1	0,147
[csop_=23,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	-0,004	0,0207	-0,044	0,037	0,029	1	0,864
[csop_=24,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	0,014	0,0194	-0,024	0,052	0,555	1	0,456
[csop_=25,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	0,003	0,0041	-0,005	0,011	0,423	1	0,515
[csop_=31,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	-0,017	0,0083	-0,033	0	4,025	1	0,045
[csop_=32,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	0,003	0,0035	-0,004	0,009	0,558	1	0,455
[csop_=33,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	-0,034	0,0273	-0,088	0,019	1,585	1	0,208
[csop_=34,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	-0,002	0,0024	-0,007	0,002	1,027	1	0,311
[csop_=35,00] * Statisztikai állományi létszám 2011	0,001	0,0005	0	0,002	2,294	1	0,13
[csop_=11,00] * fiz_arany	0,58	0,0771	0,429	0,731	56,598	1	0
[csop_=12,00] * fiz_arany	0,109	0,0272	0,056	0,163	16,15	1	0
[csop_=13,00] * fiz_arany	0,332	0,0616	0,212	0,453	29,122	1	0
[csop_=14,00] * fiz_arany	0,616	0,1046	0,411	0,821	34,631	1	0
[csop_=15,00] * fiz_arany	0,384	0,0181	0,349	0,42	449,642	1	0
[csop_=21,00] * fiz_arany	0,449	0,1647	0,127	0,772	7,443	1	0,006
[csop_=22,00] * fiz_arany	0,136	0,0405	0,057	0,215	11,31	1	0,001
[csop_=23,00] * fiz_arany	0,659	0,1199	0,424	0,894	30,189	1	0
[csop_=24,00] * fiz_arany	0,42	0,1414	0,143	0,697	8,832	1	0,003
[csop_=25,00] * fiz_arany	0,386	0,0253	0,337	0,436	232,728	1	0
[csop_=31,00] * fiz_arany	1,583	1,4488	-1,257	4,422	1,193	1	0,275
[csop_=32,00] * fiz_arany	0,104	0,1093	-0,111	0,318	0,898	1	0,343
[csop_=33,00] * fiz_arany	1,152	0,2455	0,671	1,634	22,033	1	0
[csop_=34,00] * fiz_arany	0,429	0,3188	-0,196	1,053	1,807	1	0,179
[csop_=35,00] * fiz_arany	0,409	0,0686	0,275	0,544	35,573	1	0
[csop_=11,00] * varakozas_merteke	-0,477	0,1925	-0,855	-0,1	6,154	1	0,013
[csop_=12,00] * varakozas_merteke	-0,67	0,111	-0,888	-0,453	36,431	1	0
[csop_=13,00] * varakozas_merteke	-0,501	0,1576	-0,81	-0,192	10,113	1	0,001
[csop_=14,00] * varakozas_merteke	-0,622	0,2153	-1,044	-0,2	8,345	1	0,004
[csop_=15,00] * varakozas_merteke	-0,714	0,0491	-0,81	-0,618	211,712	1	0
[csop_=21,00] * varakozas_merteke	-1,248	0,3607	-1,955	-0,542	11,982	1	0,001
[csop_=22,00] * varakozas_merteke	-0,751	0,1912	-1,126	-0,376	15,422	1	0
[csop_=23,00] * varakozas_merteke	-0,636	0,2709	-1,167	-0,105	5,517	1	0,019
[csop_=24,00] * varakozas_merteke	-0,623	0,5013	-1,606	0,359	1,546	1	0,214
[csop_=25,00] * varakozas_merteke	-0,614	0,0694	-0,75	-0,478	78,076	1	0
[csop_=31,00] * varakozas_merteke	-1,161	0,902	-2,929	0,607	1,657	1	0,198
[csop_=32,00] * varakozas_merteke	-1,123	1,2696	-3,611	1,366	0,782	1	0,376
[csop_=33,00] * varakozas_merteke	-1,841	1,8042	-5,377	1,696	1,041	1	0,308
[csop_=34,00] * varakozas_merteke	-0,221	0,3945	-0,994	0,552	0,313	1	0,576
[csop_=35,00] * varakozas_merteke	-0,388	0,1167	-0,617	-0,159	11,033	1	0,001
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=11,00] *	-0,289	0,2969	-0,871	0,293	0,945	1	0,331

varakozas_merteke							
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=12,00] * varakozas_merteke	0,614	0,35	-0,072	1,3	3,081	1	0,079
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=13,00] * varakozas_merteke	-0,287	0,4606	-1,189	0,616	0,387	1	0,534
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=14,00] * varakozas_merteke	0,631	0,993	-1,315	2,577	0,404	1	0,525
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=15,00] * varakozas_merteke	0,29	0,0961	0,102	0,479	9,126	1	0,003
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=21,00] * varakozas_merteke	0,749	0,385	-0,005	1,504	3,786	1	0,052
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=22,00] * varakozas_merteke	1,087	0,345	0,411	1,763	9,928	1	0,002
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=23,00] * varakozas_merteke	0,765	0,9679	-1,132	2,662	0,625	1	0,429
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=24,00] * varakozas_merteke	-0,67	1,6676	-3,938	2,599	0,161	1	0,688
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=25,00] * varakozas_merteke	0,054	0,1247	-0,19	0,299	0,19	1	0,663
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=31,00] * varakozas_merteke	0,419	0,8989	-1,343	2,18	0,217	1	0,641
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=32,00] * varakozas_merteke	-0,14	0,8586	-1,823	1,543	0,027	1	0,87
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=33,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=34,00] * varakozas_merteke	1,384	1,4236	-1,406	4,174	0,945	1	0,331
[reg_becsles_iranya=1,00] * [csop_=35,00] * varakozas_merteke	-0,257	0,211	-0,671	0,156	1,485	1	0,223
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=11,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=12,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=13,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=14,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=15,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=21,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=22,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=23,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=24,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=25,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=31,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=32,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=33,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=34,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=2,00] * [csop_=35,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=11,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=12,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.

[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=13,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=14,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=15,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=21,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=22,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=23,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=24,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=25,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=31,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=32,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=33,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=34,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_becsles_iranya=3,00] * [csop_=35,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=11,00] * varakozas_merteke	0,044	0,2692	-0,484	0,571	0,026	1	0,871
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=12,00] * varakozas_merteke	-0,583	0,2266	-1,027	-0,139	6,618	1	0,01
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=13,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=14,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=15,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=21,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=22,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=23,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=24,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=25,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=31,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=32,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=33,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=34,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=35,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=11,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=12,00] * varakozas_merteke	0,044	0,2692	-0,484	0,571	0,026	1	0,871
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=13,00] * varakozas_merteke	0,195	0,3528	-0,496	0,887	0,306	1	0,58
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=14,00] * varakozas_merteke	-0,163	0,3125	-0,776	0,449	0,273	1	0,601

varakozas_merteke							
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=15,00] * varakozas_merteke	-0,187	0,0728	-0,33	-0,044	6,592	1	0,01
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=21,00] * varakozas_merteke	-0,117	0,3714	-0,845	0,611	0,099	1	0,753
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=22,00] * varakozas_merteke	-0,166	0,3731	-0,897	0,566	0,197	1	0,657
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=23,00] * varakozas_merteke	-0,813	10,4519	-21,299	19,672	0,006	1	0,938
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=24,00] * varakozas_merteke	-0,286	1,1362	-2,513	1,941	0,063	1	0,801
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=25,00] * varakozas_merteke	-0,295	0,1137	-0,518	-0,073	6,75	1	0,009
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=31,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=32,00] * varakozas_merteke	1,56	1,252	-0,894	4,014	1,552	1	0,213
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=33,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=34,00] * varakozas_merteke	-0,495	2,1485	-4,706	3,716	0,053	1	0,818
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=35,00] * varakozas_merteke	0,025	0,2032	-0,374	0,423	0,015	1	0,904
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=11,00] * varakozas_merteke	-0,195	0,2366	-0,659	0,269	0,68	1	0,409
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=12,00] * varakozas_merteke	-0,021	0,1317	-0,279	0,237	0,025	1	0,875
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=13,00] * varakozas_merteke	-0,375	0,163	-0,694	-0,056	5,297	1	0,021
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=14,00] * varakozas_merteke	-0,002	0,2153	-0,424	0,42	0	1	0,994
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=15,00] * varakozas_merteke	-0,029	0,053	-0,133	0,075	0,292	1	0,589
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=21,00] * varakozas_merteke	0,585	0,3264	-0,055	1,225	3,213	1	0,073
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=22,00] * varakozas_merteke	0,261	0,2068	-0,145	0,666	1,591	1	0,207
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=23,00] * varakozas_merteke	-0,071	0,4769	-1,006	0,864	0,022	1	0,882
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=24,00] * varakozas_merteke	-0,272	0,5056	-1,263	0,719	0,289	1	0,591
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=25,00] * varakozas_merteke	0,003	0,077	-0,148	0,154	0,001	1	0,973
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=31,00] * varakozas_merteke	1,209	0,8352	-0,428	2,846	2,095	1	0,148
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=32,00] * varakozas_merteke	1,162	1,1771	-1,145	3,469	0,975	1	0,324
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=33,00] * varakozas_merteke	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=34,00] * varakozas_merteke	-0,439	0,6016	-1,618	0,74	0,533	1	0,465
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=35,00] * varakozas_merteke	-0,207	0,1269	-0,456	0,041	2,672	1	0,102
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=11,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=12,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=13,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=14,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=15,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=21,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=22,00] * fiz_arany	-0,187	0,0665	-0,317	-0,056	7,889	1	0,005
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=23,00] * fiz_arany	-0,359	0,4976	-1,334	0,617	0,519	1	0,471

[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=24,00] * fiz_arany	0,327	0,2635	-0,19	0,843	1,539	1	0,215
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=25,00] * fiz_arany	0,009	0,0402	-0,069	0,088	0,056	1	0,814
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=31,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=32,00] * fiz_arany	0,639	0,3022	0,046	1,231	4,467	1	0,035
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=33,00] * fiz_arany	-0,451	2,9068	-6,148	5,246	0,024	1	0,877
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=34,00] * fiz_arany	-0,583	0,6171	-1,792	0,627	0,892	1	0,345
[reg_kornyezet=1,00] * [csop_=35,00] * fiz_arany	-0,313	0,0901	-0,49	-0,137	12,084	1	0,001
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=11,00] * fiz_arany	-0,094	0,0816	-0,254	0,066	1,317	1	0,251
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=12,00] * fiz_arany	0	0,0279	-0,054	0,055	0	1	0,987
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=13,00] * fiz_arany	0,181	0,068	0,047	0,314	7,059	1	0,008
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=14,00] * fiz_arany	-0,074	0,0789	-0,229	0,081	0,878	1	0,349
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=15,00] * fiz_arany	-0,089	0,0187	-0,126	-0,053	22,781	1	0
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=21,00] * fiz_arany	-0,114	0,0919	-0,294	0,067	1,527	1	0,216
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=22,00] * fiz_arany	0,032	0,0377	-0,042	0,106	0,711	1	0,399
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=23,00] * fiz_arany	-0,022	0,1074	-0,232	0,189	0,04	1	0,841
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=24,00] * fiz_arany	-0,097	0,0987	-0,291	0,096	0,974	1	0,324
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=25,00] * fiz_arany	-0,095	0,0228	-0,14	-0,051	17,522	1	0
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=31,00] * fiz_arany	-0,107	0,1832	-0,467	0,252	0,344	1	0,558
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=32,00] * fiz_arany	-0,077	0,1004	-0,274	0,12	0,588	1	0,443
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=33,00] * fiz_arany	0,666	7,6631	-14,353	15,686	0,008	1	0,931
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=34,00] * fiz_arany	0,095	0,181	-0,26	0,45	0,276	1	0,599
[reg_kornyezet=2,00] * [csop_=35,00] * fiz_arany	0,058	0,0436	-0,027	0,144	1,783	1	0,182
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=11,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=12,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=13,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=14,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=15,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=21,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=22,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=23,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=24,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=25,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=31,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=32,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=33,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=34,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[reg_kornyezet=3,00] * [csop_=35,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=1,00] * [csop_=11,00] * fiz_arany	-0,099	0,0882	-0,272	0,073	1,271	1	0,26
[beruhaz=1,00] * [csop_=12,00] * fiz_arany	-0,009	0,0296	-0,067	0,049	0,099	1	0,753
[beruhaz=1,00] * [csop_=13,00] * fiz_arany	0,135	0,0694	-0,002	0,271	3,754	1	0,053
[beruhaz=1,00] * [csop_=14,00] * fiz_arany	-0,18	0,1161	-0,407	0,048	2,397	1	0,122
[beruhaz=1,00] * [csop_=15,00] * fiz_arany	-0,016	0,0203	-0,055	0,024	0,607	1	0,436
[beruhaz=1,00] * [csop_=21,00] * fiz_arany	0,068	0,1643	-0,254	0,39	0,173	1	0,678
[beruhaz=1,00] * [csop_=22,00] * fiz_arany	0,003	0,0437	-0,083	0,088	0,004	1	0,953
[beruhaz=1,00] * [csop_=23,00] * fiz_arany	0,144	0,1233	-0,098	0,386	1,366	1	0,243
[beruhaz=1,00] * [csop_=24,00] * fiz_arany	0,3	0,1462	0,013	0,586	4,198	1	0,04
[beruhaz=1,00] * [csop_=25,00] * fiz_arany	0,059	0,0272	0,006	0,113	4,713	1	0,03
[beruhaz=1,00] * [csop_=31,00] * fiz_arany	-1,008	1,4355	-3,822	1,805	0,493	1	0,482
[beruhaz=1,00] * [csop_=32,00] * fiz_arany	0,046	0,1019	-0,154	0,245	0,201	1	0,654
[beruhaz=1,00] * [csop_=33,00] * fiz_arany	-0,998	0,5361	-2,049	0,053	3,464	1	0,063
[beruhaz=1,00] * [csop_=34,00] * fiz_arany	0,055	0,3328	-0,597	0,707	0,027	1	0,869
[beruhaz=1,00] * [csop_=35,00] * fiz_arany	0,053	0,0715	-0,087	0,194	0,556	1	0,456

[beruhaz=2,00] * [csop_=11,00] * fiz_arany	-0,132	0,1057	-0,34	0,075	1,571	1	0,21
[beruhaz=2,00] * [csop_=12,00] * fiz_arany	0,017	0,0375	-0,056	0,091	0,212	1	0,645
[beruhaz=2,00] * [csop_=13,00] * fiz_arany	0,188	0,086	0,019	0,356	4,768	1	0,029
[beruhaz=2,00] * [csop_=14,00] * fiz_arany	-0,201	0,1229	-0,442	0,04	2,67	1	0,102
[beruhaz=2,00] * [csop_=15,00] * fiz_arany	-0,039	0,0236	-0,085	0,007	2,759	1	0,097
[beruhaz=2,00] * [csop_=21,00] * fiz_arany	0,057	0,1686	-0,273	0,388	0,116	1	0,734
[beruhaz=2,00] * [csop_=22,00] * fiz_arany	-0,128	0,0499	-0,226	-0,031	6,619	1	0,01
[beruhaz=2,00] * [csop_=23,00] * fiz_arany	-0,037	0,1425	-0,317	0,242	0,069	1	0,793
[beruhaz=2,00] * [csop_=24,00] * fiz_arany	0,079	0,1475	-0,21	0,368	0,288	1	0,591
[beruhaz=2,00] * [csop_=25,00] * fiz_arany	0,006	0,0306	-0,054	0,066	0,036	1	0,849
[beruhaz=2,00] * [csop_=31,00] * fiz_arany	-1,386	1,4401	-4,208	1,437	0,926	1	0,336
[beruhaz=2,00] * [csop_=32,00] * fiz_arany	0,155	0,1164	-0,073	0,384	1,782	1	0,182
[beruhaz=2,00] * [csop_=33,00] * fiz_arany	-0,927	6,4322	-13,534	11,68	0,021	1	0,885
[beruhaz=2,00] * [csop_=34,00] * fiz_arany	0,278	0,3407	-0,389	0,946	0,668	1	0,414
[beruhaz=2,00] * [csop_=35,00] * fiz_arany	0,043	0,0738	-0,101	0,188	0,344	1	0,557
[beruhaz=3,00] * [csop_=11,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=12,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=13,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=14,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=15,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=21,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=22,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=23,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=24,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=25,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=31,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=32,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=33,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=34,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
[beruhaz=3,00] * [csop_=35,00] * fiz_arany	0 ^a	.	.	.	.	.	.
(Scale)	165,493 ^b	2,0187	161,583	169,497			

Dependent Variable: pontosság

Model: (Intercept), fo_ * csop_, xho_ * csop_, beruhaz * csop_, reg_becsles_iranya * csop_, reg_kornyezet * csop_, csop_ * Statisztikai állományi létszám 2011, csop_ * fiz_arany, csop_ * varakozas_merteke, reg_becsles_iranya * csop_ * varakozas_merteke, reg_kornyezet * csop_ * varakozas_merteke, reg_kornyezet * csop_ * fiz_arany, beruhaz * csop_ * fiz_arany

a. Set to zero because this parameter is redundant.

b. Maximum likelihood estimate.

A korrekció eredményeképpen előálló létszám adatok pontossága

A modell alapján számított korrekciós tényező figyelembevételével a következő képlet alapján számoljuk a várható a következő évi létszámot.

$$E(V_{t+1|x}) = ((K/100)*100)*V_{t,t+1} + V_{t,t+1} \quad (3)$$

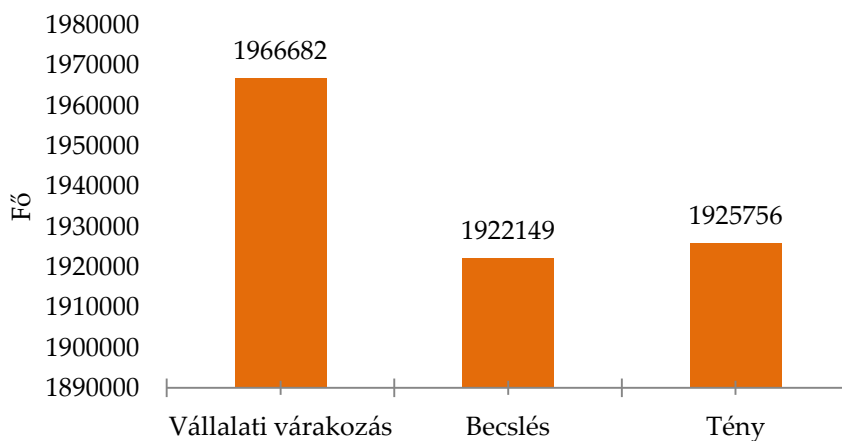
ahol x az összes felhasznált információ és feltételezés

K : Korrekciós tényező

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

A korrigált becslések pontosabb képet adtak a várható létszám folyamatokról, mint a nyers vállalati várakozások. Mind a hét vizsgált év adatait figyelembe véve elmondható, hogy amíg a nyers várakozások és tények között 2,1 százalékpontos különbség, addig a becslések és tények között kevesebb, mint 0,1 százalékpontos különbség tapasztalható.

M1.2.7. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2011-2017

Megjegyzés: a „Vállalati várakozás” oszlop szemlélteti a 2011 és 2017 között a vállalatok által a következő évre megfogalmazott összes létszámelőrejelzés összegét, míg a „Becslés” oszlop mutatja az MKIK GVI által alkalmazott korrekcióval kiigazított előrejelzések összegét. A „Tény” oszlop a végül, a következő évben ténylegesen felmért létszám adatok összegét ábrázolja a vizsgált hat évre vonatkozóan – ezen oszlop értékéhez hivatott a vállalati várakozásokat az MKIK GVI korrekciója minél „közelebb” hozni.

Elmondható továbbá, hogy a tények és becslések közötti különbség 2014-et és 2017-et kivéve minden vizsgált évben kisebb, mint a tények és vállalati várakozások közötti különbség. Ilyen értelemben tehát a korrekciós becslés eredményesnek tekinthető, hiszen képes „közelebb” hozni a tényeket és várakozásokat.

M1.2.8. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

	A várakozás megfogalmazásnak éve						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Elemzés (darab)	1918	1943	1932	1977	2003	2313	1911
Vállalati várakozás (fő)	264827	273250	254324	247234	299712	313650	305371
Tény (fő)	261787	267982	252075	247143	293435	310202	303604
Várakozás és tény különbség (%)	-1,2	-1,9	-0,9	0,0	-2,1	-1,1	-0,6
Becsült létszám (fő)	261392	269501	251229	245878	292884	310300	301427
Várakozás és becslés különbsége (%)	-1,31	-1,38	-1,22	-0,55	-2,28	-1,07	-1,29
Tény és becslés különbsége (%)	-0,15	0,57	-0,34	-0,51	-0,19	0,03	-0,7

2. Melléklet: A vállalkozások üzleti helyzete és kilátásai – elemi eloszlások

M2.1. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, tárgyév

M2.1.1. tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
10 fő alatt	30,1	56,1	13,8	32,6	55,6	11,9	19,0	60,8	20,2	13,3	59,6	27,1	9,6	52,5	37,9	7,7	53,3	39,0	5,7	48,3	46,0	3,9	48,7	47,5
10–19 fő között	27,0	60,1	13,0	26,8	59,4	13,8	21,4	59,2	19,4	12,5	61,1	26,4	10,1	59,8	30,2	6,7	61,8	31,5	3,5	56,2	40,3	2,1	49,0	49,0
20–49 fő között	18,1	65,4	16,5	19,2	64,4	16,3	14,5	64,4	21,1	7,3	63,6	29,1	8,0	57,9	34,1	5,8	55,3	38,9	3,5	55,0	41,5	3,2	50,3	46,5
50–249 fő között	14,3	61,8	23,8	13,0	60,2	26,8	10,6	63,8	25,6	6,3	55,6	38,1	5,7	53,5	40,8	3,8	47,7	48,5	3,0	50,7	46,3	1,8	46,0	52,2
250 fő felett	10,7	49,9	39,3	9,4	57,3	33,2	6,0	57,6	36,3	3,5	47,2	49,3	3,8	46,1	50,0	2,4	40,0	57,5	2,5	40,6	57,0	1,9	41,8	56,3
Minta összesen	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4	7,3	55,6	37,1	9,6	52,5	37,9	4,4	48,7	46,9	3,3	48,8	47,9	2,3	45,9	51,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

M2.1.2. tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása a cégek tulajdoni háttére szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Tisztán hazai	20,7	59,7	19,6	18,3	63,8	17,9	14,5	62,6	22,9	8,6	61,0	30,4	7,8	56,6	35,6	5,7	52,3	41,9	4,1	51,4	44,4	2,6	49,6	47,8
Vegyes	5,9	60,7	33,3	7,9	56,5	35,6	19,4	58,2	22,4	8,2	59,3	32,5	8,6	45,0	46,4	4,9	47,9	47,2	2,7	44,7	52,5	2,0	47,8	50,2
Tisztán külföldi	8,8	49,0	42,2	13,1	48,2	38,7	5,0	57,2	37,8	3,3	34,3	62,4	2,9	41,4	55,7	1,0	34,5	64,5	1,3	36,0	62,7	2,1	35,1	62,8
Minta összesen	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4	7,4	55,0	37,6	6,7	52,4	40,9	4,6	48,0	47,4	3,5	48,4	48,1	2,5	46,9	50,6

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

M2.1.3. tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	13,6	67,0	19,4	12,7	69,1	18,2	9,3	64,7	26,0	7,4	62,2	30,4	9,8	59,5	30,7	11,0	59,1	29,9	5,0	57,5	37,5	5,4	60,0	34,6
Ipar összesen	13,1	54,4	32,5	13,5	57,1	29,3	9,8	58,0	32,2	5,3	50,0	44,8	5,3	50,1	44,6	4,5	45,7	49,8	4,2	46,4	49,5	3,2	44,2	52,6
Építőipar	31,5	56,9	11,6	31,7	56,5	11,8	18,0	57,0	25,0	9,2	59,6	31,3	7,5	60,6	31,9	8,1	55,2	36,7	3,5	49,2	47,2	1,7	37,8	60,5
Kereskedelem, gépjárműjavítás	20,4	57,9	21,7	23,2	57,7	19,2	16,0	64,9	19,0	9,5	61,1	29,4	6,9	54,2	38,9	4,9	52,7	42,5	2,7	50,1	47,1	2,3	44,7	53,0
Szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás	18,0	72,0	9,9	8,4	68,2	23,4	14,5	61,6	23,9	9,3	59,8	31,0	7,7	51,6	40,7	1,3	46,7	52,0	2,3	50,1	47,5	1,0	46,8	52,1
Szállítás, raktározás	22,2	54,2	23,6	15,1	66,7	18,3	13,7	66,7	19,6	9,5	65,8	24,7	8,2	63,0	28,8	3,8	54,9	41,3	2,9	47,9	49,2	1,8	55,6	42,7
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	12,3	56,1	31,6	9,4	49,4	41,3	10,8	66,1	23,1	2,2	64,2	33,6	2,3	46,0	51,6	2,8	53,1	44,1	0,3	78,3	21,4	0,0	22,8	77,2
Egyéb gazd.	16,2	59,1	24,7	17,4	60,1	22,5	11,6	63,2	25,2	8,8	53,7	37,5	7,2	52,0	40,8	3,3	45,8	50,9	3,2	42,2	54,5	0,7	51,6	47,8
Minta összesen	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4	7,4	55,6	37,1	6,5	52,6	40,9	4,4	48,7	46,9	3,3	48,8	47,9	2,3	45,9	51,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

M2.1.4 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésnek alakulása exporttevékenység szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Nincs export tevékenység	20,5	61,5	18,0	19,7	62,6	17,6	16,1	63,2	20,8	10,2	61,8	28,0	8,8	56,4	34,8	5,4	52,1	42,5	3,9	52,5	43,6	2,6	50,4	47,0
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	17,0	54,4	28,6	13,1	61,4	25,5	9,4	66,6	24,0	5,6	55,0	39,4	5,4	53,2	41,4	4,1	49,7	46,3	3,7	48,8	47,5	2,2	46,1	51,7
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	8,3	48,6	43,1	10,4	50,0	39,6	6,5	52,9	40,6	3,5	43,8	52,8	2,6	44,6	52,8	2,9	41,0	56,1	1,7	40,6	57,8	3,0	40,5	56,5
Minta összesen	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4	7,4	55,4	37,2	6,4	52,5	41,1	4,4	48,4	47,2	3,3	48,9	47,8	2,6	47,6	49,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik exporttevékenység szerinti bontásban.

M2.1.5 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása régió szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Közép-Magyarország	19,7	58,4	21,9	18,7	59,2	22,1	14,1	62,5	23,4	7,9	56,8	35,2	6,5	53,6	40,0	3,4	45,9	50,6	2,6	49,4	48,0	1,4	44,1	54,5
Közép-Dunántúl	12,2	55,0	32,8	12,4	56,4	31,2	10,0	55,5	34,5	7,5	46,8	45,6	7,1	43,0	49,9	4,7	49,3	46,0	3,9	41,4	54,7	4,2	37,1	58,7
Nyugat-Dunántúl	13,7	55,4	30,8	12,0	56,6	31,4	6,3	56,5	37,2	3,9	46,8	49,3	2,7	49,4	47,9	3,8	44,4	51,7	2,0	48,3	49,7	1,0	49,2	49,7
Dél-Dunántúl	16,3	55,7	28,0	16,0	60,5	23,5	11,9	61,9	26,2	8,7	55,0	36,4	10,0	55,9	34,1	6,5	51,6	41,9	4,7	50,3	44,9	3,3	44,5	52,2
Dél-Alföld	14,4	63,8	21,8	14,6	61,9	23,5	12,2	62,6	25,1	8,4	62,6	29,0	7,8	53,7	38,5	6,8	53,2	40,0	5,1	53,4	41,5	3,6	52,9	43,5
Észak-Alföld	13,4	62,8	23,8	14,4	61,0	24,6	11,9	61,4	26,7	6,5	55,0	38,6	5,9	54,8	39,3	4,1	50,6	45,3	4,3	46,6	49,1	3,1	54,0	42,8
Észak-Magyarország	17,8	55,6	26,5	17,3	60,9	21,8	12,5	63,7	23,8	6,2	60,5	33,3	6,5	55,7	37,7	5,9	56,1	38,1	3,7	52,3	44,0	3,9	49,2	46,8
Minta összesen	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4	7,3	55,6	37,1	6,5	52,6	40,9	4,4	48,4	47,2	3,3	48,8	47,9	2,3	45,9	51,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik régiók szerinti bontásban.

M2.2. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, következő év

M2.2.1 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
10 fő alatt	32,0	50,5	17,4	30,4	51,6	18,0	14,4	58,5	27,1	9,1	53,0	38,0	6,5	42,0	51,6	4,8	43,1	52,1	3,1	38,9	58,0	2,6	41,0	56,4
10–19 fő között	26,8	57,9	15,3	27,3	54,9	17,8	19,7	55,4	24,9	8,2	56,5	35,3	6,3	53,8	39,9	5,0	51,2	43,8	2,8	46,9	50,3	1,4	38,5	60,1
20–49 fő között	19,7	59,6	20,6	17,7	62,0	20,3	10,6	63,1	26,4	5,6	57,7	36,7	5,2	54,6	40,2	3,3	46,2	50,5	2,0	46,0	52,0	2,1	41,8	56,1
50–249 fő között	13,4	58,6	28,0	13,1	58,2	28,7	8,1	61,8	30,0	4,8	52,2	43,0	4,3	49,6	46,1	2,3	38,9	58,8	1,9	44,5	53,6	0,8	38,4	60,8
250 fő felett	11,4	50,8	37,9	7,3	57,3	35,4	3,7	54,5	41,8	2,3	42,5	55,2	2,7	45,5	51,8	2,2	36,1	61,8	1,9	34,8	63,3	1,0	36,3	62,7
Minta összesen	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8	5,2	50,8	44,1	4,5	48,5	47,0	3,0	40,9	56,2	2,1	41,5	56,3	1,3	38,5	60,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

M2.2.2 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása tulajdonforma szerint 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Tisztán hazai	21,0	56,7	22,3	17,9	62,2	19,9	11,5	61,0	27,5	6,3	56,2	37,5	5,6	51,4	43,0	3,9	43,4	52,6	2,5	43,8	53,7	1,4	41,9	56,7
Vegyes	13,5	48,4	38,1	8,0	50,5	41,5	9,8	62,7	27,5	6,9	55,7	37,4	9,2	37,0	53,8	2,5	30,3	67,2	1,7	32,8	65,5	1,8	31,6	66,7
Tisztán külföldi	6,4	48,9	44,7	9,3	47,2	43,5	3,7	53,0	43,3	1,8	32,0	66,2	1,2	42,3	56,6	0,4	29,9	69,8	1,3	30,3	68,4	1,3	30,1	68,6
Minta összesen	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8	5,2	50,3	44,5	4,6	48,5	46,9	3,0	39,6	57,3	2,3	40,8	56,9	1,4	39,3	59,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

M2.2.3 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	15,1	66,0	18,9	15,4	68,8	15,8	5,7	67,0	27,2	10,3	62,5	27,2	10,6	56,3	33,1	9,1	58,4	32,5	2,5	57,0	40,5	4,8	54,8	40,5
Ipar összesen	12,3	52,4	35,3	11,4	55,2	33,4	6,1	53,9	40,0	3,3	45,4	51,3	3,3	47,2	49,5	3,0	41,1	56,0	2,6	40,9	56,5	1,6	35,9	62,5
Építőipar	31,7	57,1	11,2	32,5	52,5	15,0	13,6	59,8	26,6	8,8	55,6	35,6	7,1	57,7	35,1	3,7	46,8	49,4	1,4	43,1	55,5	0,6	31,3	68,1
Kereskedelem, gépjárműjavítás	22,4	52,2	25,4	22,6	55,8	21,6	12,8	62,9	24,3	5,6	55,2	39,2	5,1	50,8	44,1	4,0	42,4	53,6	2,8	41,9	55,3	1,9	35,9	62,2
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	21,2	70,8	8,0	8,0	70,0	22,0	14,9	54,5	30,6	6,6	54,1	39,3	3,7	45,3	51,0	1,5	35,1	63,4	1,4	38,2	60,3	0,2	38,6	61,2
Szállítás, raktározás	16,2	56,1	27,7	16,0	64,1	19,9	9,3	66,5	24,2	8,2	63,2	28,7	8,4	54,2	37,4	2,6	48,7	48,7	1,7	42,5	55,8	1,2	47,6	51,2
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	11,1	54,5	34,5	13,4	36,2	50,4	8,6	64,1	27,3	2,0	56,9	41,2	0,5	47,4	52,2	1,7	29,7	68,6	0,0	68,4	31,6	0,0	24,2	75,8
Egyéb gazd.	14,7	54,5	30,8	14,3	58,5	27,2	9,3	62,8	27,9	5,7	48,9	45,4	4,5	45,9	49,6	1,6	36,9	61,5	2,0	33,4	64,6	0,5	47,2	52,2
Minta összesen	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8	5,2	50,7	44,1	4,5	48,5	47,0	3,0	40,8	56,2	2,1	41,5	56,3	1,3	38,5	60,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

M2.2.4 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása exporttevékenység szerint 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Nincs export tevékenység	20,6	58,5	20,9	18,8	61,5	19,7	13,5	61,6	24,9	7,7	56,6	35,7	6,4	50,7	42,9	4,4	41,5	54,1	2,5	45,0	52,4	1,5	40,7	57,8
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	17,7	52,4	29,9	12,7	56,1	31,2	5,3	63,2	31,6	4,3	52,9	42,8	3,0	52,7	44,4	2,0	43,1	54,9	2,0	41,8	56,2	1,3	39,0	59,8
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	6,5	48,2	45,3	8,1	48,9	43,0	3,8	48,6	47,6	1,4	37,8	60,8	1,7	40,8	57,5	1,1	36,2	62,7	1,3	33,3	65,4	1,7	37,1	61,1
Minta összesen	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8	5,2	50,5	44,4	4,4	48,3	47,3	3,0	40,2	56,8	2,1	41,5	56,3	1,5	39,7	58,9

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik exporttevékenység szerinti bontásban.

M2.2.5 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása régiók szerint 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Közép-Magyarország	17,5	56,3	26,2	16,3	56,9	26,8	10,9	60,7	28,4	5,2	50,3	44,5	4,1	48,0	47,8	2,3	34,5	63,2	1,4	39,4	59,2	0,7	32,1	67,2
Közép-Dunántúl	15,3	49,1	35,7	11,4	57,5	31,1	6,9	53,0	40,2	5,5	44,7	49,8	6,1	39,4	54,5	4,4	43,8	51,8	3,4	38,9	57,8	3,2	35,1	61,7
Nyugat-Dunántúl	14,7	54,8	30,4	11,8	53,6	34,7	4,2	50,8	45,0	3,6	41,8	54,6	2,5	45,1	52,4	2,0	40,1	57,9	1,1	42,5	56,5	0,5	45,0	54,4
Dél-Dunántúl	17,1	52,8	30,1	15,6	59,2	25,1	10,5	56,4	33,1	6,9	48,7	44,4	7,6	55,2	37,2	3,5	51,5	44,9	2,0	46,3	51,7	2,2	39,9	57,9
Dél-Alföld	15,7	63,5	20,8	15,3	61,0	23,7	9,8	60,1	30,1	6,4	62,9	30,7	4,0	54,9	41,1	4,0	50,2	45,8	5,0	46,7	48,3	1,8	51,0	47,3
Észak-Alföld	17,4	57,2	25,4	16,0	56,3	27,7	9,4	62,1	28,6	4,4	52,0	43,6	5,0	51,0	43,9	3,6	44,9	51,5	2,7	41,2	56,2	2,5	50,6	47,0
Észak-Magyarország	17,5	53,3	29,2	15,3	60,3	24,4	8,3	60,2	31,5	4,2	56,2	39,6	3,8	51,1	45,1	3,5	51,7	44,8	2,5	47,2	50,3	1,2	45,9	52,9
Minta összesen	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8	5,2	50,8	44,1	4,5	48,5	47,0	2,9	40,8	56,3	2,1	41,5	56,3	1,3	38,5	60,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik exporttevékenység szerinti bontásban.

M2.3. Elemi összefüggések: Rendelésállomány

M2.3.1 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása vállalatméret szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
10 fő alatt	29,4	61,6	9,1	33,3	58,1	8,5	20,5	61,8	17,6	12,1	67,0	20,9	11,8	59,9	28,3	9,4	58,6	31,9	5,9	56,5	37,6	3,7	49,5	46,7
10–19 fő között	32,6	58,4	9,0	33,8	59,8	6,4	26,2	64,9	8,9	15,1	70,4	14,5	16,4	63,3	20,3	10,9	65,9	23,2	5,6	61,6	32,8	3,0	53,7	43,3
20–49 fő között	26,5	63,3	10,2	26,8	63,7	9,5	18,8	67,7	13,5	10,3	71,8	17,9	11,6	68,0	20,5	7,8	62,9	29,2	4,5	65,3	30,2	3,5	59,4	37,2
50–249 fő között	16,2	68,1	15,7	15,9	68,0	16,0	11,3	71,7	17,0	8,9	66,4	24,7	7,1	67,9	25,0	4,4	59,1	36,5	4,5	54,5	41,0	3,0	56,7	40,3
250 fő felett	8,0	65,6	26,4	8,5	68,0	23,6	6,7	66,7	26,6	5,0	61,2	33,9	2,1	61,3	36,6	1,1	50,6	48,3	3,1	42,7	54,2	2,0	41,1	56,9
Minta összesen	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2	9,2	66,3	24,5	8,1	64,3	27,6	5,2	57,9	36,8	4,4	53,9	41,7	2,8	50,9	46,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

M2.3.2 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása tulajdonforma szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Tisztán hazai	22,0	65,3	12,6	21,2	69,0	9,8	16,4	68,6	15,0	9,8	69,9	20,3	9,9	66,7	23,4	6,9	60,7	32,5	5,4	58,5	36,1	3,0	54,5	42,5
Vegyes	7,9	68,7	23,4	16,1	57,3	26,6	16,6	67,1	16,3	15,6	65,4	19,0	7,1	67,1	25,8	2,3	61,4	36,4	0,8	48,0	51,2	1,7	44,6	53,7
Tisztán külföldi	10,7	61,3	28,0	13,8	59,1	27,1	7,4	64,3	28,2	5,8	53,6	40,5	3,3	56,8	39,9	1,3	48,0	50,7	1,9	35,2	63,0	2,7	35,7	61,6
Minta összesen	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2	9,2	66,0	24,8	8,2	64,3	27,6	5,4	57,8	36,9	4,6	53,8	41,6	2,9	50,6	46,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

M2.3.3 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása gazdasági ágak szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	12,5	74,7	12,8	9,1	74,7	16,1	14,4	72,8	12,8	10,7	73,2	16,2	9,0	72,8	18,3	14,7	69,0	16,3	8,0	66,1	25,9	4,4	66,1	29,4
Ipar összesen	14,8	62,0	23,2	16,5	64,5	19,0	11,7	65,2	23,2	8,1	60,1	31,8	5,4	59,3	35,2	4,7	54,9	40,4	4,5	49,2	46,3	2,7	44,9	52,4
Építőipar	39,5	52,7	7,8	42,1	53,0	4,8	24,9	57,2	17,8	11,5	63,3	25,3	15,3	59,0	25,7	14,3	52,8	32,9	6,3	49,2	44,5	2,8	35,8	61,4
Kereskedelem, gépjárműjavítás	21,2	64,9	13,9	24,7	62,9	12,4	17,1	68,2	14,6	9,8	71,9	18,3	8,5	68,0	23,4	5,2	63,3	31,4	3,4	60,9	35,7	2,3	57,5	40,1
Szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás	11,8	84,5	3,8	10,9	73,5	15,5	14,9	69,9	15,2	6,0	73,4	20,6	11,3	62,9	25,8	1,6	60,1	38,2	1,8	60,3	37,9	0,5	54,8	44,7
Szállítás, raktározás	32,3	58,7	9,0	18,0	73,6	8,4	15,1	68,3	16,6	10,4	66,3	23,3	15,1	57,3	27,6	5,8	59,2	35,0	2,5	58,5	39,0	1,9	68,7	29,4
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	14,6	55,7	29,7	15,7	68,1	16,2	8,3	79,0	12,7	13,7	63,9	22,4	6,9	65,3	27,7	1,7	58,3	40,0	0,3	58,9	40,8	1,0	48,5	50,5
Egyéb gazd.	20,6	65,6	13,8	17,8	66,1	16,0	13,5	71,1	15,4	10,7	70,2	19,0	7,7	73,1	19,1	3,7	56,5	39,8	6,7	48,3	45,0	5,3	56,9	37,8
Minta összesen	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2	9,2	66,3	24,5	8,1	64,3	27,6	5,2	57,9	36,8	4,4	53,9	41,7	2,8	50,9	46,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

M2.3.4 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása exporttevékenység szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Nincs export tevékenység	23,0	65,0	11,9	22,2	67,6	10,2	17,2	68,5	14,2	11,1	70,0	18,9	10,7	67,6	21,7	6,3	61,0	32,7	5,0	57,6	37,4	3,2	55,1	41,7
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	17,2	67,1	15,7	17,1	65,6	17,3	13,1	70,7	16,3	9,5	67,8	22,7	7,5	65,4	27,1	6,6	57,7	35,7	4,1	57,6	38,3	2,8	52,4	44,7
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	8,7	59,6	31,7	13,2	60,1	26,6	8,1	64,1	27,8	5,5	57,1	37,4	3,2	56,6	40,3	2,5	51,8	45,7	3,1	43,1	53,7	2,9	40,9	56,2
Minta összesen	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2	9,2	66,0	24,8	8,0	64,1	27,9	5,2	57,7	37,1	4,4	54,0	41,7	3,1	51,8	45,1

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik exporttevékenység szerinti bontásban.

M2.3.5 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása régiók szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Közép-Magyarország	20,7	66,8	12,6	21,6	63,8	14,6	14,4	68,6	17,0	9,3	67,3	23,4	9,1	66,8	24,1	3,5	53,4	43,1	3,6	51,6	44,8	1,9	47,9	50,2
Közép-Dunántúl	16,4	61,2	22,3	16,8	62,1	21,1	11,7	64,8	23,5	10,3	56,3	33,4	6,3	55,6	38,2	4,2	55,8	40,0	5,3	47,2	47,5	4,7	47,2	48,1
Nyugat-Dunántúl	14,9	60,7	24,5	16,8	64,9	18,3	8,4	64,7	26,8	7,5	60,0	32,5	4,6	60,3	35,1	4,7	57,8	37,5	3,3	51,8	44,9	3,1	51,6	45,3
Dél-Dunántúl	17,3	66,0	16,7	17,6	67,0	15,4	14,6	66,4	19,0	8,6	66,3	25,1	6,6	64,5	28,9	7,2	67,0	25,8	5,6	57,6	36,8	4,0	47,7	48,3
Dél-Alföld	14,5	65,9	19,6	14,0	70,8	15,2	14,5	68,6	16,9	8,1	72,1	19,7	8,6	61,7	29,7	8,6	60,3	31,2	5,5	61,3	33,1	3,2	54,2	42,6
Észak-Alföld	19,6	65,7	14,7	18,1	68,8	13,2	18,4	67,2	14,4	8,7	71,4	19,9	7,5	66,6	26,0	6,2	64,7	29,1	4,2	61,8	34,1	3,1	63,6	33,3
Észak-Magyarország	20,1	61,5	18,4	18,5	67,7	13,8	16,5	68,8	14,7	11,3	66,3	22,4	9,5	66,3	24,2	8,1	68,2	23,8	7,0	57,0	35,9	3,4	58,5	38,1
Minta összesen	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2	9,2	66,3	24,5	8,1	64,3	27,6	5,0	57,7	37,3	4,4	53,9	41,7	2,8	50,9	46,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik exporttevékenység szerinti bontásban.

M2.4. Elemi összefüggések: Beruházási volumen

M2.4.1 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018										
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik								
10–19 fő között	32,8	9,9	36,2	21,0	32,7	9,3	39,6	18,5	33,2	10,3	33,0	23,4	15,2	6,1	54,5	24,2	10,2	22,4	38,8	28,6	13,8	6,9	58,6	20,7	14,0	4,7	44,2	37,2	11,7	4,8	45,7	37,8
20–49 fő között	28,4	13,4	37,0	21,2	25,4	13,7	37,2	23,7	27,1	11,1	34,6	27,2	22,3	7,5	37,8	32,4	23,3	8,7	36,0	32,0	17,7	7,6	41,1	33,7	13,9	4,9	48,7	32,5	9,9	4,8	48,2	37,1
50–249 fő között	21,0	13,9	42,7	22,3	21,6	12,7	44,0	21,8	21,1	13,1	42,6	23,1	20,6	10,1	39,8	29,4	14,3	9,3	41,5	34,8	11,6	6,8	45,0	36,6	12,1	5,0	49,6	33,3	5,3	5,8	43,5	45,4
250 fő felett	7,1	14,0	51,0	27,9	9,8	15,8	46,6	27,8	4,7	10,0	51,3	34,0	12,8	13,6	45,1	28,6	12,7	10,3	44,8	32,2	6,9	6,9	44,2	41,9	7,6	7,6	50,5	34,3	4,5	6,3	43,1	46,0
Minta összesen	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3	2,3	10,8	51,0	35,8	5,1	8,4	41,9	44,6	4,7	10,4	37,6	47,3	3,9	5,2	50,5	40,5	7,8	5,5	44,6	42,0

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

M2.4.2 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018										
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik								
Tisztán hazai	17,7	16,5	41,4	24,4	22,1	13,7	41,5	22,7	22,8	12,9	44,0	20,3	20,6	12,9	39,2	27,3	13,0	10,0	44,9	32,0	10,4	7,9	42,9	38,8	9,4	5,7	52,1	32,8	9,3	5,9	45,7	39,1
Vegyes	14,6	11,1	50,6	23,8	13,1	7,3	48,3	31,3	15,7	11,1	45,2	28,0	12,0	4,0	63,2	20,8	14,4	6,2	42,3	37,1	9,7	10,6	54,2	25,4	4,1	11,8	35,9	48,2	2,5	4,9	41,7	51,0
Tisztán külföldi	12,1	11,4	39,2	37,3	15,1	15,4	43,4	26,1	12,8	16,2	42,7	28,3	16,3	10,3	44,6	28,9	9,0	9,4	36,1	45,5	4,3	9,2	36,8	49,6	4,6	6,8	42,6	46,1	7,1	6,3	37,2	49,4
Minta összesen	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3	11,9	9,7	42,2	36,2	8,8	8,4	41,9	41,0	8,1	6,3	49,2	36,4	8,6	5,9	44,1	41,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

M2.4.3 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018										
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik								
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	17,0	24,3	34,0	24,7	11,0	21,7	38,4	28,9	8,5	23,7	37,3	30,5	9,2	32,2	40,6	18,0	10,0	22,8	43,4	23,7	9,1	12,6	47,0	31,3	6,8	11,5	43,8	38,0	9,6	8,4	50,6	31,3
Ipar összesen	12,7	14,7	39,3	33,3	14,0	16,3	39,9	29,9	9,4	10,8	46,0	33,7	6,5	12,0	44,9	36,6	7,2	8,2	39,0	45,6	6,3	11,1	37,9	44,7	6,0	7,6	43,5	42,9	5,2	6,5	41,9	46,5
Építőipar	25,9	17,5	43,4	13,3	18,9	17,4	45,4	18,3	21,7	18,0	40,8	19,5	16,7	14,0	35,7	33,7	12,1	12,1	46,4	29,4	12,1	8,1	43,7	36,0	8,8	5,0	45,4	40,8	8,6	3,8	42,2	45,4
Kereskedelem, gépjárműjavítás	31,3	15,8	33,7	19,2	14,5	13,2	56,3	16,1	25,3	8,4	43,1	23,2	14,8	10,2	49,4	25,6	15,3	7,4	49,3	27,9	9,8	7,2	45,0	38,0	10,1	3,6	52,7	33,7	10,0	5,2	47,9	36,9
Szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás	10,1	5,1	67,8	16,9	29,6	4,9	43,1	22,5	20,6	9,6	42,4	27,3	9,6	4,4	45,1	40,9	15,8	15,6	36,2	32,4	9,1	6,0	33,1	51,8	11,6	3,6	44,6	40,2	7,9	4,4	44,6	43,1
Szállítás, raktározás	23,1	8,8	51,7	16,3	20,3	8,7	51,7	19,2	20,0	12,3	28,4	39,4	13,4	7,5	50,7	28,4	20,9	3,4	49,3	26,4	11,4	8,9	49,4	30,4	7,6	5,3	57,3	29,8	6,8	4,8	54,6	33,7
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	13,9	6,5	68,0	11,7	17,1	3,1	57,0	22,8	32,4	15,3	38,9	13,4	25,6	11,3	37,4	25,6	6,8	0,6	62,7	29,9	3,1	2,3	61,7	32,8	0,3	10,1	78,1	11,5	0,8	0,0	26,9	72,3
Egyéb gazd.	27,3	11,8	43,6	17,3	35,5	11,9	35,3	17,4	31,8	10,0	40,0	18,2	20,6	7,4	47,1	24,9	17,0	9,3	38,6	35,1	10,2	3,2	47,0	39,7	10,9	4,2	56,3	28,6	13,2	4,9	47,7	34,2
Minta összesen	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3	12,0	11,2	45,2	31,6	11,8	9,3	42,0	36,9	8,3	8,1	41,8	41,7	8,0	6,0	50,1	35,9	7,8	5,5	44,6	42,0

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

M2.4.4 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása exporttevékenység szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018										
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik								
Nincs export tevékenység	24,3	11,7	45,6	18,4	21,8	14,0	44,7	19,5	26,8	12,2	39,8	21,3	18,8	12,5	40,2	28,4	16,7	10,8	44,8	27,7	11,5	6,8	45,0	36,6	10,1	5,4	55,1	29,4	10,4	4,8	48,3	36,4
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	19,9	17,1	38,6	24,5	16,8	12,5	48,4	22,3	16,4	10,0	43,7	30,0	7,9	9,0	54,0	29,2	8,2	9,4	45,1	37,3	6,8	7,9	42,8	42,5	5,6	6,1	41,8	46,4	4,5	8,0	38,3	49,2
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	8,8	14,4	38,1	38,6	17,1	13,0	37,5	32,5	7,7	12,2	45,8	34,3	6,3	11,2	45,8	36,7	6,7	7,4	34,4	51,6	4,9	10,5	35,6	49,0	5,4	7,3	45,5	41,8	5,9	6,5	39,8	47,8
Minta összesen	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3	12,3	11,3	45,3	31,2	11,7	9,4	41,6	37,2	8,4	8,2	41,5	41,8	8,0	6,0	50,0	36,0	8,4	5,8	44,7	41,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik exporttevékenység szerinti bontásban.

M.2.4.5 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása régiók szerint, 2011–2018 (%)

	2011				2012				2013				2014				2015				2016				2017				2018			
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik
Közép-Magyarország	21,3	10,4	50,4	18,0	25,3	8,3	47,3	19,0	25,6	10,0	43,8	20,5	14,7	9,9	49,2	26,1	13,9	9,1	42,4	34,5	6,1	7,0	42,9	44,1	7,1	5,7	57,9	29,3	7,5	3,8	46,7	42,1
Közép-Dunántúl	10,4	15,1	40,4	34,1	13,3	18,5	39,0	29,2	8,4	14,1	42,4	35,0	9,7	9,7	41,7	38,9	9,1	8,6	44,1	38,3	6,5	9,9	41,5	42,0	6,8	6,6	40,4	46,1	6,1	10,2	41,7	41,9
Nyugat-Dunántúl	15,2	16,0	38,5	30,3	11,5	14,5	45,5	28,4	9,3	10,0	49,1	31,7	6,7	13,9	45,4	33,9	10,4	8,3	43,8	37,5	10,4	7,7	42,8	39,1	5,4	4,5	44,0	46,1	6,3	4,5	45,6	43,6
Dél-Dunántúl	21,1	14,9	37,6	26,3	17,2	20,3	34,5	28,0	18,0	10,9	37,3	33,8	8,2	10,1	46,2	35,5	7,0	9,6	45,4	38,0	7,1	8,0	48,2	36,7	8,1	8,1	47,2	36,7	5,9	6,5	41,5	46,0
Dél-Alföld	12,2	16,1	47,6	24,2	10,3	15,3	47,7	26,7	13,1	17,0	45,8	24,2	8,4	14,3	47,8	29,4	6,1	12,6	45,6	35,8	6,8	10,9	47,5	34,8	4,8	7,9	50,2	37,0	6,9	9,1	45,0	38,9
Észak-Alföld	17,9	24,3	32,0	25,8	15,8	21,9	37,0	25,3	12,7	10,0	42,8	34,4	9,1	13,7	40,0	37,3	14,1	8,8	37,8	39,3	19,3	7,3	36,5	36,9	14,4	4,4	44,1	37,1	13,5	4,2	44,0	38,2
Észak-Magyarország	27,7	10,3	30,8	31,2	20,0	16,3	35,6	28,1	18,4	11,8	32,9	36,9	16,9	11,2	32,9	39,0	12,7	9,4	33,9	44,1	13,5	7,6	28,7	50,1	13,4	6,5	38,1	42,0	10,7	6,5	38,3	44,5
Minta összesen	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3	12,0	11,2	45,2	31,5	11,8	9,4	42,0	36,9	8,1	7,9	41,8	42,1	8,0	6,0	50,1	35,9	7,8	5,5	44,7	42,0

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik régiók szerinti bontásban.

M2.5. Elemi összefüggések: Termelési volumen

M.2.5.1 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
10–19 fő között	22,1	55,7	22,2	21,4	57,7	20,9	14,2	61,2	24,6	11,4	34,3	54,3	3,6	44,6	51,8	6,5	61,3	32,3	2,4	57,1	40,5	2,2	50,8	47,0
20–49 fő között	16,3	59,6	24,1	16,5	60,8	22,7	9,1	57,9	33,1	7,2	53,7	39,0	5,0	55,4	39,6	4,6	55,3	40,1	2,6	53,7	43,8	2,3	49,8	47,9
50–249 fő között	10,7	59,9	29,4	10,6	56,9	32,5	7,8	63,2	29,0	5,4	53,9	40,7	5,8	53,6	40,6	3,5	47,5	49,0	2,0	51,8	46,2	2,7	46,5	50,8
250 fő felett	11,0	49,4	39,6	14,9	54,5	30,6	6,4	56,8	36,8	4,5	55,0	40,4	5,9	52,4	41,7	3,0	48,4	48,6	2,8	45,4	51,8	2,3	45,0	52,6
Minta összesen	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	3,5	53,1	43,5	3,1	50,6	46,3	4,1	40,9	54,9	2,0	44,1	53,9	2,3	48,0	49,7

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

M2.5.2 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Tisztán hazai	15,3	60,5	24,2	14,0	61,9	24,1	9,8	61,7	28,5	5,8	57,0	37,3	5,5	56,7	37,8	3,9	48,2	47,9	2,5	50,0	47,5	2,2	51,9	45,9
Vegyes	17,7	52,3	30,0	10,1	54,7	35,1	6,2	60,8	33,0	1,2	62,8	36,0	3,2	51,1	45,7	0,8	46,6	52,5	0,4	35,8	63,8	1,8	46,2	52,0
Tisztán külföldi	6,4	45,5	48,1	16,1	46,7	37,2	6,2	58,5	35,3	3,5	44,9	51,6	3,6	45,6	50,8	3,8	42,2	53,9	2,8	39,0	58,2	4,1	32,0	63,8
Minta összesen	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	4,9	54,0	41,0	4,8	53,3	41,9	3,7	46,6	49,7	2,4	47,0	50,5	2,5	48,1	49,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

M2.5.3 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	6,4	77,3	16,3	7,9	76,9	15,3	11,1	70,0	19,0	12,3	66,8	20,9	9,7	72,2	18,1	8,6	71,2	20,3	3,3	75,0	21,7	4,5	70,1	25,4
Ipar összesen	11,1	48,9	39,9	16,1	48,7	35,2	7,0	51,7	41,3	3,8	50,7	45,5	4,0	46,4	49,7	4,5	44,7	50,8	3,0	45,2	51,9	2,3	47,0	50,7
Építőipar	21,3	62,2	16,6	21,6	61,3	17,1	14,2	64,2	21,6	9,9	51,7	38,4	12,8	55,5	31,8	6,0	49,6	44,4	1,5	48,1	50,4	1,5	48,0	50,5
Kereskedelem, gépjárműjavítás	16,7	54,8	28,5	17,0	59,9	23,1	11,3	61,8	26,8	4,9	55,3	39,8	5,5	53,9	40,5	3,0	41,7	55,3	2,1	45,5	52,4	1,7	46,1	52,1
Szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás	9,7	67,6	22,7	6,7	57,6	35,7	9,5	62,1	28,4	4,0	48,1	47,9	1,9	55,4	42,7	1,7	45,3	53,0	2,2	48,3	49,5	0,5	47,8	51,6
Szállítás, raktározás	15,4	67,3	17,3	13,7	65,8	20,5	6,4	63,7	29,9	3,6	52,5	43,9	3,3	50,0	46,7	3,6	51,8	44,6	4,3	50,8	44,9	3,1	58,3	38,6
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	15,2	44,1	40,8	9,5	63,5	27,0	3,4	77,6	19,0	,9	56,9	42,2	1,0	63,9	35,1	1,9	38,6	59,5	0,3	39,0	60,7	0,8	7,3	91,9
Egyéb gazd.	13,8	60,5	25,6	12,0	63,2	24,8	7,4	68,7	23,9	4,6	60,5	34,9	4,8	55,3	40,0	2,1	49,9	48,0	1,9	47,9	50,3	3,8	50,9	45,3
Minta összesen	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	4,7	53,9	41,4	4,7	52,3	43,0	3,7	46,6	49,7	2,4	47,3	50,4	2,3	48,0	49,7

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

M2.5.4 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása exporttevékenység szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Nincs export tevékenység	16,1	62,0	21,9	15,2	61,6	23,3	11,6	65,6	22,8	7,0	58,5	34,5	6,2	60,4	33,4	4,4	50,7	44,9	2,3	51,9	45,8	2,6	54,4	43,0
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	9,5	55,1	35,4	10,4	58,6	31,0	5,6	57,4	37,0	3,8	51,8	44,4	3,3	51,9	44,8	2,1	46,5	51,4	2,0	42,8	55,2	1,8	38,7	59,5
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	11,0	44,0	45,0	14,5	45,6	39,9	5,2	54,5	40,3	2,5	47,4	50,1	3,6	39,6	56,8	3,7	39,5	56,8	2,7	40,6	56,7	3,9	43,5	52,7
Minta összesen	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	4,8	53,5	41,7	4,8	52,0	43,2	3,7	46,2	50,1	2,4	47,1	50,6	2,7	49,1	48,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik exporttevékenység szerinti bontásban.

M2.5.5 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása régiók szerint, 2011–2018 (%)

	2011			2012			2013			2014			2015			2016			2017			2018		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Közép-Magyarország	12,0	56,3	31,7	13,4	58,9	27,7	6,9	67,2	25,8	3,6	56,6	39,8	4,4	53,1	42,5	2,8	45,9	51,3	1,3	46,0	52,7	1,5	48,5	50,0
Közép-Dunántúl	15,1	52,9	32,0	14,4	51,3	34,2	11,2	47,9	40,9	5,6	49,1	45,3	4,4	46,2	49,5	4,9	43,7	51,3	3,2	45,5	51,3	3,8	42,5	53,7
Nyugat-Dunántúl	16,6	51,7	31,7	15,2	53,8	31,0	9,6	50,9	39,6	4,3	48,9	46,8	4,8	45,8	49,4	3,8	46,7	49,5	4,2	39,6	56,2	2,9	49,1	48,0
Dél-Dunántúl	12,8	61,3	25,9	14,2	57,2	28,6	11,1	59,6	29,3	7,0	52,5	40,5	5,3	55,6	39,0	4,9	49,5	45,6	3,0	52,1	44,9	1,1	48,4	50,4
Dél-Alföld	10,5	58,9	30,6	12,3	59,0	28,8	9,8	61,1	29,1	6,0	57,7	36,3	4,9	56,9	38,1	5,7	49,5	44,9	2,0	51,5	46,5	4,0	48,1	47,9
Észak-Alföld	14,6	60,5	25,0	16,4	55,4	28,1	9,0	53,0	38,0	5,6	51,1	43,3	6,3	52,6	41,1	3,7	38,8	57,5	2,8	53,1	44,1	3,2	50,3	46,5
Észak-Magyarország	12,7	51,0	36,3	15,2	54,6	30,2	6,2	57,1	36,7	4,9	52,3	42,8	4,0	54,2	41,9	4,1	52,2	43,7	3,9	49,0	47,1	2,5	48,7	48,7
Minta összesen	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	4,7	54,0	41,3	4,7	52,3	43,0	3,7	46,4	49,9	2,4	47,3	50,4	2,3	48,0	49,7

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik régiók szerinti bontásban.

3. Melléklet: Regressziós modellek együtthatói

M3.1. tábla: Optimista üzleti várakozásokat leíró regressziós modell

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Exporttevékenység			21,398	2	0,000	
xho_(1)	0,362	0,081	19,814	1	0,000	1,436
xho_(2)	0,259	0,097	7,085	1	0,008	1,296
Létszám			8,469	4	0,076	
lo_(1)	0,001	0,114	0,000	1	0,992	1,001
lo_(2)	-0,250	0,111	5,102	1	0,024	0,779
lo_(3)	-0,156	0,101	2,372	1	0,123	0,856
lo_(4)	-0,177	0,109	2,656	1	0,103	0,838
Gazdasági ág			70,742	7	0,000	
s8_(1)	-0,412	0,170	5,842	1	0,016	0,662
s8_(2)	0,583	0,131	19,645	1	0,000	1,791
s8_(3)	0,234	0,090	6,824	1	0,009	1,264
s8_(4)	0,222	0,108	4,237	1	0,040	1,249
s8_(5)	0,014	0,145	0,010	1	0,921	1,015
s8_(6)	1,471	0,367	16,091	1	0,000	4,354
s8_(7)	-0,226	0,089	6,418	1	0,011	0,798
Tulajdonosi háttér			21,037	2	0,000	
fo2_(1)	0,498	0,153	10,637	1	0,001	1,645
fo2_(2)	0,374	0,097	14,773	1	0,000	1,454
Földrajzi régió			80,719	6	0,000	
re_(1)	-0,243	0,099	6,017	1	0,014	0,785
re_(2)	-0,441	0,103	18,322	1	0,000	0,644
re_(3)	-0,179	0,116	2,395	1	0,122	0,836
re_(4)	-0,745	0,103	51,843	1	0,000	0,475
re_(5)	-0,551	0,100	30,114	1	0,000	0,576
re_(6)	-0,501	0,109	21,141	1	0,000	0,606
Konstans	0,222	0,106	4,424	1	0,035	1,249

-2	Log	Cox & Snell R	Nagelkerke R
likelihood		Square	Square
7145,480		0,043	0,058

M3.2. tábla: Létszámbővítő várakozásokat leíró regressziós modell

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Exporttevékenység			51,279	2	0	
xho_(1)	0,683	0,104	43,252	1	0	1,979
xho_(2)	0,662	0,131	25,497	1	0	1,94
Létszám			43,176	4	0	
lo_(1)	0,191	0,141	1,836	1	0,175	1,211
lo_(2)	0,198	0,139	2,012	1	0,156	1,219
lo_(3)	0,476	0,127	14,066	1	0	1,61
lo_(4)	0,82	0,14	34,211	1	0	2,271
Gazdasági ág			62,539	7	0	
s8_(1)	0,643	0,229	7,886	1	0,005	1,902
s8_(2)	1,21	0,256	22,387	1	0	3,354
s8_(3)	0,607	0,235	6,656	1	0,01	1,836
s8_(4)	1,162	0,25	21,63	1	0	3,198
s8_(5)	0,542	0,273	3,947	1	0,047	1,72
s8_(6)	2,702	0,455	35,269	1	0	14,905
s8_(7)	0,859	0,234	13,441	1	0	2,361
Tulajdonosi háttér			10,106	2	0,006	
fo2_(1)	0,709	0,223	10,09	1	0,001	2,033
fo2_(2)	0,105	0,131	0,64	1	0,424	1,111
Földrajzi régió			46,378	6	0	
re_(1)	0,412	0,128	10,342	1	0,001	1,51
re_(2)	0,618	0,135	21,033	1	0	1,856
re_(3)	0,806	0,161	25,198	1	0	2,238
re_(4)	0,288	0,134	4,634	1	0,031	1,334
re_(5)	0,454	0,124	13,481	1	0	1,575
re_(6)	0,28	0,131	4,595	1	0,032	1,323
	-2,088	0,243	74,03	1	0	0,124
Constant			51,279	2	0	

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
4256,628	,092	,125

M3.3. tábla: A toborzási nehézségeket jelző vállalatokat leíró regressziós modell

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Exporttevékenység			90,064	2	0,000	
xho_(1)	0,662	0,085	60,984	1	0,000	1,938
xho_(2)	0,778	0,100	60,621	1	0,000	2,178
Létszám kategória			81,386	3	0,000	
lo_(1)	0,347	0,115	9,121	1	0,003	1,414
lo_(2)	0,481	0,104	21,296	1	0,000	1,617
lo_(3)	0,945	0,112	71,752	1	0,000	2,573
Gazdasági ág			29,689	7	0,000	
s8_(1)	0,175	0,198	0,782	1	0,376	1,192
s8_(2)	0,822	0,231	12,688	1	0,000	2,275
s8_(3)	0,109	0,207	0,279	1	0,598	1,115
s8_(4)	0,427	0,214	3,984	1	0,046	1,533
s8_(5)	0,279	0,245	1,301	1	0,254	1,322
s8_(6)	0,532	0,352	2,281	1	0,131	1,703
s8_(7)	0,132	0,205	0,416	1	0,519	1,142
Tulajdonosi háttér			2,983	2	0,225	
fo2_(1)	-0,264	0,153	2,981	1	0,084	0,768
fo2_(2)	-0,034	0,101	0,113	1	0,737	0,967
Constant	-1,417	0,208	46,492	1	0,000	0,242

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
5859,679	0,060	0,081

4. Melléklet: A minta alapvető eloszlásai

2018. szeptember 7-e és október 29-e között ismét sor került a Pénzügyminisztérium (PM) és az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) együttműködésében a versenyszektor rövid távú gazdasági kilátásait előrejelző, és munkaerőpiaci döntéseit felmérő vállalati empirikus vizsgálatra. Ennek keretében 6781 vállalatot kerestünk meg kérdőívünkkel.

A mintában a tisztán hazai tulajdonú vállalatok vannak jelen a legnagyobb arányban, súlyozatlan arányuk 89%. Majd őket követik a tisztán külföldi, illetve a vegyes tulajdonú cégek 8,7 és 2,5%-kal.

M4.1 tábla: A súlyozatlan minta eloszlása tulajdoni háttér szerint, 2018

	n	%
Tisztán hazai	5551	89
Vegyes	157	2,5
Tisztán külföldi	542	8,7
Minta összesen	6250	

Gazdasági ág szerinti megoszlás szerint a legjelentősebb szerepet az ipar kapja a gazdasági ágak közül 2018-ban, 36,4%-kal.

M4.2. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása gazdasági ág szerint, 2018

	n	%
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	345	5,2
Ipar összesen	2429	36,4
Építőipar	678	10,2
Kereskedelem, gépjárműjavítás	1460	21,9
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	416	6,2
Szállítás, raktározás	414	6,2
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	26	0,4
Egyéb gazd.	905	13,5
Minta összesen	6673	

A súlyozatlan mintában szereplő vállalatok jelentős részének (69,4%) nem volt exporttevékenysége 2018-ban.

M4.3. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása az export aránya szerint, 2018

	n	%
Nincs exporttevékenység	4220	69,4
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	1098	18,1
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	758	12,5
Minta összesen	6076	

Vállalati méret szempontjából a 10 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató cégek dominálnak a mintában 27,1%-kal.

M4.4. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása vállalati méret szerint, 2018

	n	%
10 fő alatt	1834	27,1
10-19 fő között	1245	18,4
20-49 fő között	1584	23,4
50-249 fő között	1557	23,0
250 fő felett	545	8,1
Minta összesen	6765	

Az alapsokaságnak megfelelően a legnagyobb arányban a Közép-magyarországi vállalatok vannak jelen a mintában, 27%-kal.

M4.5. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása régió szerint, 2018

	n	%
Közép-Magyarország	1832	27,0
Közép-Dunántúl	960	14,1
Nyugat-Dunántúl	855	12,6
Dél-Dunántúl	607	9,0
Dél-Alföld	892	13,2
Észak-Alföld	886	13,1
Észak-Magyarország	741	11,0
Minta összesen	6781	

5. Melléklet: A kutatás kérdőíve

PÉNZÜGYMINISZTERIUM

GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSKUTATÓ INTÉZET

KÉRDŐÍV

(9 FŐNÉL TÖBBET FOGLALKOZTATÓ VÁLLALKOZÁSOK RÉSZÉRE)

Rövidtávú munkaerőpiaci előrejelzés és konjunktúrakutatás

2018. SZEPTEMBER – OKTÓBER

A válaszadás önkéntes. Az adatszolgáltatás kizárólag statisztikai célra történik. A kapott információkat az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény értelmében bizalmasan kezeljük.

KORMÁNYHIVATAL ÁLTAL HASZNÁLT AZONOSÍTÓK

A1. Melyik településen keletkezett a kérdőív? .....

A2. A kormányhivatal által adott sorszám (külső azonosító):

A3. A kérdező azonosítója:

A4. A kérdező neve: .....

A5. A kérdező telefonszáma: .....

AZ ADATRÖGZÍTŐ TÖLTI KI!

Az adatrögzítő felület által adott sorszám:

CÉGINFORMÁCIÓ

1. A felkeresett szervezeti egység melyik alábbi kategóriába sorolható?

1 - telephely nélküli cég/szervezet

A CÉGRE VONATKOZÓAN VÁLASZOLJON!

2 - telephellyel rendelkező cég/szervezet központja (székhelye)

A CÉGKÖZPONTRA ÉS MUNKAERŐPIACI KÖRZETÉBEN TALÁLHATÓ TELEPHELYEIRE VONATKOZÓAN ADJON VÁLASZOKAT A KÉRDŐÍVBEN!

3 - cég/szervezet telephelye

CSAK A TELEPHELYRE VONATKOZÓAN ADJON VÁLASZOKAT A KÉRDŐÍVBEN!

CSAK HA EGY TELEPHELYRE VONATKOZIK A KÉRDEZÉS!

2. Mi ennek a telephelynek a fő tevékenysége?

ÍRJA LE!

.....

2.1. Mi ennek a fő tevékenységnek a négy számjegyű (azaz nem betűjeles) 2008-as ágazati kódja (TEÁOR-kód)?

A TEÁOR kód:

2.2. Van-e a telephelynek lehetősége, illetve jogköre arra, hogy a cégközponttól függetlenül létszámfelvétellel, elbocsátással kapcsolatos személyzeti döntéseket hozzon?

1 – nincs   2 – van   9- nem tudja

MINDENKITŐL!

3. A vállalkozás (telephely) teljes értékesítéséből kb. hány százalékot tett ki az export részaránya 2017-ben?⁴⁹

%   999 – nem tudja

4. Mekkora a külföldi tőke aránya hozzávetőlegesen a cég jegyzett tőkéjén belül?

%   999 – nem tudja

49 - Az építőiparban exportnak számít a külföldi munkavégzés, az idegenforgalomban pedig a külföldi vendég fogadása.

ÜZLETI VÁRAKOZÁSOK

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

5. Milyen beruházásokat helyeztek üzembe 2018 első félévében?
6. Milyen beruházások üzembe helyezését tervezik 2019 első félévében?

	5. kérdés	6. kérdés
	2018 első félévében	2019 első félévében
1 – Csak korszerűsítő, innovatív beruházás		
2 – Csak kapacitásbővítő beruházás		
3 – Mindkettőt		
4 – Egyiket sem		
9 – Nem tudja		

7. Várhatóan hogyan alakul a vállalkozásnál (telephelynél) a beruházások volumene 2019 első félévében 2018 első félévéhez viszonyítva?

- 1 – növekszik
2 – változatlan marad
3 – csökken
4 – nem volt és nem is lesz beruházás
9 – nem tudja

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

8. Ön szerint milyen a vállalkozás (telephely) jelenlegi üzleti helyzete?
9. Várhatóan milyen lesz a vállalkozás (telephely) üzleti helyzete 2019 első félévében?

	8. kérdés	9. kérdés
	Jelenlegi	2019 első félévében
1 – Jó		
2 – Kielégítő		
3 – Rossz		
9 – Nem tudja		

10. Várhatóan hogyan változik a vállalkozásnál (telephelynél) a termelés (szolgáltatás) volumene 2019 első félévében 2018 első félévéhez viszonyítva?

- 1 – növekszik
2 – változatlan marad
3 – csökken
9 – nem tudja

11. Milyennek ítéli a vállalkozás (telephely) rendelésállományát, vagy termékeinek keresletét jelenleg?

- 1 – magas
- 2 – közepes
- 3 – alacsony
- 9 – nem tudja

12. Várhatóan hogyan fog változni 2019-ben a vállalkozásnál (telephelynél) az átlagkereset (nominálértéken) az előző évhez képest?

- 1 – növekszik, —————> 12.1. Hány százalékos növekedés várható? % 999 – nem tudja
- 2 – változatlan marad
- 3 – csökken? —————> 12.2. Hány százalékos csökkenés várható? % 999 – nem tudja
- 9 – nem tudja

KAPACITÁSKIHASZNÁLTSÁG

13. Megítélése szerint jelenleg mekkora a vállalkozás (telephely) termelő/szolgáltató kapacitásainak kihasználtsága?⁵⁰

% 999 – Nem tudja

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA A KAPACITÁS KIHASZNÁLTSÁGA NEM TELJES! (13. kérdés)

13.a. Véleménye szerint mi az oka annak, hogy a kapacitás kihasználtsága nem teljes?

TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHET!

- 1 – belföldi megrendelések, vevők hiánya
- 2 – export megrendelések, vevők hiánya
- 3 – alapanyaghiány
- 4 – tőkehiány
- 5 – szakképzetlen munkaerő hiánya
- 6 – szakképzett munkaerő hiánya
- 7 – munkavégzés szezonális jellege
- 8 – egyéb ok
- 9 – nem tudja az okát

50 - Csak azokban az esetekben kell kitölteni, ahol a kérdés értelmezhető.

LÉTSZÁMGAZDÁLKODÁS

14. Adja meg a statisztikai állományi létszámok alakulását az alábbi időpontokban (2019-re vonatkozóan kérem, hogy becsülje meg azokat)! Kérem, hogy ahol nulla a létszám oda is regisztrálja az értéket.

		2017. december 31. (fő)	2018. szeptember 1. (fő)	2019. szeptember 1. (fő)
Statisztikai állományi létszám				
a.	Statisztikai állományi létszám	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
b.	ebből: szakképzetlen fizikai foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
c.	szakképzett fizikai foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
d.	nem diplomás szellemi foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
e.	diplomás szellemi foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
f.	Bedolgozói jogviszonyban dolgozók (munkaszerződéssel)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
g.	Teljes munkaidőben foglalkoztatott:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
h.	ebből: határozott időre szóló munkaviszonnyal	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
i.	Gyes, Gyed mellett dolgozók	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
j.	Nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
k.	ebből: legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatott	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
l.	Gyes, Gyed mellett dolgozó	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
m.	Közfoglalkoztatási jogviszony keretében foglalkoztatottak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
n.	Külföldi állampolgárságú munkavállalók	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
o.	Pályakezdők⁵¹ összesen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
p.	ebből: diplomás pályakezdő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
q.	Megváltozott munkaképességű dolgozók	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
r.	55 év feletti dolgozók	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
s.	Foglalkoztatott nyugdíjasok	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

⁵¹ - Pályakezdőnek tekintjük a legfeljebb két éve végzett munkavállalókat.

		2017. december 31. (fő)	2018. szeptember 1. (fő)	2019. szeptember 1. (fő)
Statistikai állományi létszámba nem tartozó munkaerő				
t.	Statistikai állományi létszámba nem tartozó munkaerő létszáma	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
u.	ebből: kölcsönvett munkaerő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
v.	ebből: iskolaszövetkezeten keresztül foglalkoztatott munkaerő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
w.	Iskolarendszerű gyakorlati képzésben résztvevők: tanulószervezővel (duális képzésben)	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
x.	Iskolarendszerű gyakorlati képzésben résztvevők: együttműködési megállapodással	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
y.	Ösztöndíjas foglalkoztatottak	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
z.	Megbízási szerződéssel foglalkoztatottak	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
aa.	Egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatottak	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

FONTOS, HOGY NE A LÉTSZÁMMOZGÁS EGYENLEGÉT, HANEM A TÉNYLEGES LÉTSZÁMKIÁRAMLÁSBAN ÉS LÉTSZÁMFELVÉTELLEN ÉRINTETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

15. Várhatóan milyen volt/lesz a munkaviszony megszűnésben, ill. a létszámfelvételben érintettek összetétele 2018-ban a következő kategóriákban?

0 – nem volt/nem várható munkaviszony megszűnése

0 – nem volt/nem várható munkaerő-felvétel

9999 – nem tudja

9999 – nem tudja

1. Munkaviszony megszűnt/megszűnik	
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
e. ÖSSZESEN	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
f. külföldi állampolgár	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
g. pályakezdő ⁵²	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
h. nyugdíjas	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
i. közfoglalkoztatott	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

2. Felvételre került/kerül	
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
e. ÖSSZESEN	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
f. külföldi állampolgár	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
g. pályakezdő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
h. nyugdíjas	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
i. közfoglalkoztatott	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

⁵² Pályakezdőnek tekintjük a legfeljebb két éve végzett munkavállalókat.

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA BÁRMELY OKBÓL VOLT/LESZ MUNKAVISZONY MEGSZÜNTETÉS 2018-BAN!

16. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyben 2018-ban a legnagyobb volt / lesz a munkaviszony megszüntetés!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2018-BAN LÉTSZÁMFELVÉTEL VOLT/ LESZ!

17. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyben 2018-ban a legnagyobb volt / lesz a létszámfelvétel!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

FONTOS, HOGY NE A LÉTSZÁMMOZGÁS EGYENLEGÉT, HANEM A TÉNYLEGES LÉTSZÁMKIÁRAMLÁSBAN ÉS LÉTSZÁMFELVÉTELBN ÉRINTETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

18. Várhatóan milyen lesz a munkaviszony megszűnésben, ill. a létszámfelvételben érintettek összetétele 2019-ben a következő kategóriákban?

0 – nem várható munkaviszony megszűnése
9999 – nem tudja

0 – nem várható munkaerő-felvétel
9999 – nem tudja

1. Munkaviszony megszűnik	
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
e. ÖSSZESEN	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
f. külföldi állampolgár	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

2. Felvételre fog kerülni	
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
e. ÖSSZESEN	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
f. külföldi állampolgár	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

g. pályakezdő ⁵³	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	fő
h. nyugdíjas	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	fő
i. közfoglalkoztatott	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	fő

g. pályakezdő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	fő
h. nyugdíjas	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	fő
i. közfoglalkoztatott	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	fő

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2019-ben MUNKAVISZONY MEGSZÜNTETÉS LESZ!

19. Sorolja fel azt a maximum **3 munkakört** – a FEOR szám és létszámadatak megjelölésével együtt –, amelyben várhatóan 2019-ben a legnagyobb lesz a munkaviszony megszüntetés!

	Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2019-BEN LÉTSZÁMFELVÉTEL LESZ!

20. Sorolja fel azt a maximum **3 munkakört** – a FEOR szám és létszámadatak megjelölésével együtt –, amelyben 2019-ben várhatóan a legnagyobb lesz a létszámfelvétel!

	Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

⁵³ Pályakezdőnek tekintjük a legfeljebb két éve végzett munkavállalókat.

MUNKAVÁLLALÓK FELADATAI

21. Munkavállalóinak körülbelül mekkora része végzi a következő feladatokat? Kérjük adja meg az alábbi feladatokat végző munkavállalók számát VAGY a cégen belüli arányát százalékban!

HA SENKI NEM VÉGEZ ILYEN FELADATOT A CÉGNÉL, KÉRJÜK ÍRJON 0-T!

A munkavállalóknak mekkora része...	VAGY fő	VAGY százalék	NT	NV
a. ...végez munkája során nehéz fizikai munkát?	fő	%	999	X
b. ...dolgozik egészségre veszélyes anyagokkal vagy eszközökkel?	fő	%	999	X
c. ...végez ügyes és pontos kéz- vagy ujjmozdulatokat igénylő feladatokat?	fő	%	999	X
d. ... végez monoton, rutinszerű fizikai munkát?	fő	%	999	X
e. ... foglalkozik adminisztrációval, könyveléssel, nyilvántartások vezetésével vagy kezelésével?	fő	%	999	X
f. ... foglalkozik ügyfélszolgálati feladatokkal?	fő	%	999	X
g. ... foglalkozik értékesítéssel, eladással?	fő	%	999	X
h. ... foglalkozik egyszerű szövegek pl. útmutatók, kérvények, körlevelek, hírlevelek stb. írásával?	fő	%	999	X
i. ...végez programozói feladatokat?	fő	%	999	X
j. ...foglalkozik adatok gyűjtésével, feldolgozásával, elemzésével?	fő	%	999	X
k. ... foglalkozik mások segítségével vagy tanácsadással?	fő	%	999	X
l. ... foglalkozik oktatással, mások képzésével?	fő	%	999	X
m. ...foglalkozik mások tevékenységének megtervezésével, koordinálásával, ellenőrzésével?	fő	%	999	X
n. ... végez kreativitást igénylő feladatokat?	fő	%	999	X
o. ... kutat vagy végez kutatási-fejlesztési tevékenységet?	fő	%	999	X

PÁLYAKEZDŐK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2018-BAN ALKALMAZTAK / ALKALMAZNAK / TERVEZNEK ALKALMAZNI PÁLYAKEZDŐT!

22. Sorolja fel a 3 legjellemzőbb munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben 2018-ban pályakezdőt⁵⁴ *alkalmaztak / alkalmaznak / terveznek alkalmazni!*

Munkakör megnevezése	A munkakör milyen szintű végzettséget igényel?				A munkakör 4 jegyű FEOR kódja	Pályakezdők száma:
	szakképzettség érettségi nélkül	szakképzettség érettségivel	diploma	minden egyéb végzettség		
a.	1	2	3	4		fő 999 NT
b.	1	2	3	4		fő 999 NT
c.	1	2	3	4		fő 999 NT

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2019-BEN PÁLYAKEZDŐT ÉRINTŐ LÉTSZÁMFELVÉTEL LESZ!

23. Sorolja fel a 3 legjellemzőbb munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben 2019-ben pályakezdőt terveznek felvenni!

Munkakör megnevezése	A munkakör milyen szintű végzettséget igényel?				A munkakör 4 jegyű FEOR kódja	Pályakezdő felvétel:
	szakképzettség érettségi nélkül	szakképzettség érettségivel	diploma	minden egyéb végzettség		
a.	1	2	3	4		fő 999 NT
b.	1	2	3	4		fő 999 NT
c.	1	2	3	4		fő 999 NT

⁵⁴ Pályakezdőnek tekintjük a legfeljebb két éve végzett munkavállalókat.

KÖZFOGLALKOZTATOTTAK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2018-BAN ALKALMAZTAK / ALKALMAZNAK / TERVEZNEK ALKALMAZNI VOLT KÖZFOGLALKOZTATOTTAT!

24. Sorolja fel a 3 legjellemzőbb munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben 2018-ban volt közfoglalkoztatottat alkalmaztak / alkalmaznak / terveznek alkalmazni!

Munkakör megnevezése	A munkakör milyen szintű végzettséget igényel?				Milyen szerződéssel foglalkoztatnak ebben a munkakörben? 1 - egyszerűsített foglalkoztatás 2 - határozott idejű 3 - határozatlan idejű 9 – nem tudja	Bértámogatással foglalkoztatnak ebben a munkakörben? 1 - igen 2 - nem 9 - nem tudja	A munkakör 4 jegyű FEOR kódja	Volt közfoglalkoztatottak száma:
	szakképzettség nélküli	szakképzettség érettségi nélkül	szakképzettség érettségivel	minden egyéb végzettség				
a.	1	2	3	4				fő 999 NT
b.	1	2	3	4				fő 999 NT
c.	1	2	3	4				fő 999 NT

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2019-BEN VOLT KÖZFOGLALKOZTATOTTAKAT ÉRINTŐ LÉTSZÁMFELVÉTEL LESZ!

25. Sorolja fel a 3 legjellemzőbb munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben 2019-ben volt közfoglalkoztatottat terveznek felvenni!

Munkakör megnevezése	A munkakör milyen szintű végzettséget igényel?				Milyen szerződéssel foglalkoztatnak ebben a munkakörben? 1 - egyszerűsített foglalkoztatás 2 - határozott idejű 3 - határozatlan idejű 9 – nem tudja	Bértámogatással foglalkoztatnak ebben a munkakörben? 1 - igen 2 - nem 9 - nem tudja	A munkakör 4 jegyű FEOR kódja	Volt közfoglalkoztatottak száma:
	szakképzettség nélküli	szakképzettség érettségi nélkül	szakképzettség érettségivel	minden egyéb végzettség				
a.	1	2	3	4				fő 999 NT
b.	1	2	3	4				fő 999 NT
c.	1	2	3	4				fő 999 NT

KÉPZÉS

26. **Folyt-e / folyik-e / fog-e folyni a cégnél (telephelyen) 2018-ban, belső vagy külső képzés⁵⁵ keretében saját munkavállalók képzése, átképzése?**

1 – nem → UGRÁS A 28-AS KÉRDÉSRE

2 – igen → 26.1. Részletezze, hogy a munkavállalók képzettségi szintje szerint összesen hány főt érint/érintett ez?

Ebből:	Érintett létszám
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
e. Összesen	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

27. **Jellemzően milyen munkakörben foglalkoztatott saját dolgozókat részesítettek / részesítenek / fognak részesíteni képzésben, átképzésben 2018-ban? Azt a 3 szakmát írja be, ahol a legmagasabb a létszám, illetve adja meg a munkakör FEOR számát, az érintett létszámot és ha van, akkor a képzési azonosítót!**

Munkakörök megnevezése	FEOR'08 száma	Létszám	Képzés megnevezése (ha van, akkor azonosítója)
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: ..... OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: ..... OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: ..... OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

⁵⁵ Az általános tűzvédelmi és munkavédelmi oktatás kivételével.

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA BELSŐ VAGY KÜLSŐ KÉPZÉS KERETÉBEN NEM FOLYT/FOLYIK/FOG FOLYNI SAJÁT MUNKAVÁLLALÓK KÉPZÉSE, ÁTKÉPZÉSE!

28. Mi az oka, hogy nem folyt/folyik/fog folyni a cégnél (telephelyen) 2018-ban, belső vagy külső képzés keretében saját munkavállaló képzése, átképzése? Több válasz is lehetséges!

- 1 – forrás hiánya
- 2 – igény hiánya a munkavállalók részéről
- 3 – eltérő fejlesztési politika
- 4 – nincsen rá szükség
- 5 – egyéb ok

29. Hány főnek és milyen megoszlásban tartottak/tartanak 2018-ban gyakorlati képzést?

fő saját dolgozónak
 fő tanulószervezővel rendelkezőnek
 fő egyéb résztvevőnek

8888 – nem tartottak/tartanak

9999 – nem tudja

30. A saját dolgozó vagy szakképzésben résztvevő számára folyó gyakorlati képzés jellemzően milyen szakmákra irányult / irányul / fog irányulni 2018-ban? Azt a 3 szakmát írja be, ahol a legmagasabb a létszám, illetve adja meg az érintett létszámot, és ha van, akkor a képzési azonosítót!

A képzés megnevezése	Érintett létszám	Képzés megnevezése (ha van, akkor azonosítója)
a.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2018-BAN NEM FOLYTT/FOLYIK/FOG FOLYNI GYAKORLATI KÉPZÉS!

31. Mi az oka, hogy nem folyt/folyik/fog folyni a cégnél (telephelyen) 2018-ban, gyakorlati képzés? **TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHET!**

1. személyi feltételek hiánya
2. tárgyi feltételek hiánya
3. megfelelő forrás hiánya
4. termelési folyamatok túlzottan veszélyes jellege
5. tényleges érdekeltség hiánya
6. nincsen rá szükség
7. egyéb ok

MUNKAERŐHIÁNY

32. Van-e jelenleg tartósan betöltetlen álláshely a cégnél (telephelyen)?

- 1 – nincs → UGRÁS A 34. KÉRDÉSRE
 2 – van → 32.1. Milyen képzettségi szintű álláshelyek ezek? Átlagosan hány hónapja keresnek munkaerőt az egyes képzettségi szintű állásokra?
 9 – nem tudja

képzettségi szint:	Ebből hány fő hiányzik?	Átlagosan hány hónapja keresnek ilyen munkakörökbe?
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja

33. Melyek a legfontosabb tartósan betöltetlen munkakörök? Maximum 5 munkakört írjon be, azokat, amik a legtöbb személyt érintik és válaszoljon a többi kérdésre is!

Munkakörök megnevezése	A hiányzó létszám	Átlagosan hány hónapja keres ebbe a munkakörbe?	Jelenleg kínált havi bruttó bér nagysága	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
d.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
e.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

34. Kérjük, adja meg, hogy az alábbiak közül mely okok játszanak szerepet abban, hogy tartósan betöltetlen álláshellyel rendelkezik! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHET!

- 1 – megfelelő mennyiségű munkaerő hiánya
- 2 – megfelelő szakképzettségű munkaerő hiánya
- 3 – megfelelő minőségű munkaerő hiánya
- 4 – felkínált bér nagysága
- 5 – munkakörülmények jellege
- 6 – közlekedési nehézségek
- 7 – a megfelelő munkaerő külföldi célú munkavállalása
- 8 – a megfelelő munkaerő közfoglalkoztatásban való részvétele
- 9 – egyéb, éspedig: .....

INNOVÁCIÓ, AUTOMATIZÁCIÓ

35. Milyen jellegű innovációkat vezettek be a cégnél az utóbbi 3 évben? Kérjük jelölje meg, hogy milyen típusú innovációkat vezettek be!

	Bevezettek ilyet	Nem vezettek be ilyet	Nem tudja	X
a. új termék vagy szolgáltatás bevezetése	1	2	9	X
b. új technológia bevezetése a gyártásban vagy a szolgáltatásnyújtásban	1	2	9	X
c. új logisztikai vagy szállítási módszerek bevezetése	1	2	9	X
d. új marketing és eladási módszerek bevezetése	1	2	9	X
e. jelentős belső szervezeti átalakítások	1	2	9	X
f. egyéb éspedig: :	1	2	9	X

36. Az elmúlt 3 évben az árbevétel átlagosan mekkora részét fordította innovációra?

- 0 – Nem volt ilyen jellegű ráfordítás
- 1 – legfeljebb 1 százalékát
- 2 – legfeljebb 2 százalékát
- 3 – legfeljebb 3 százalékát
- 4 – legfeljebb 4 százalékát
- 5 – Több, mint 4 százalékát
- 9 – NT

37. Hajtottak-e végre az utóbbi 3 évben automatizálás vagy digitalizálás jellegű fejlesztést a cégnél a következő területeken:

	igen	nem	Nem tudja	X
a. termelés/szolgáltatás	1	2	9	X
b. vállalatmenedzsment (pl. vállalatirányítási rendszer bevezetése, belső kommunikációs rendszer fejlesztése)	1	2	9	X
c. számvitel, pénzügy (pl. új szoftverek beszerzése)	1	2	9	X
d. logisztika, szállítás (fuvartervező alkalmazás, szállítmánykövetés, elektronikus szállítólevél/számla)	1	2	9	X
e. marketing, értékesítés (pl. webshop létrehozása, elektronikus szerződés nyilvántartás, digitális szerződés lehetősége)	1	2	9	X
f. adminisztráció (pl. adminisztrációt segítő szoftverek beszerzése, adminisztratív munkafolyamatok automatizálása)	1	2	9	X
g. vevőszolgálat (pl. új szoftver bevezetése, chatbotok használata, automatikusan generált válaszokkal működő felületek létrehozása)	1	2	9	X
h. egyéb területen, éspedig:				

38. Tervezik-e, hogy a következő 3 évben automatizálás vagy digitalizálás jellegű fejlesztést hajtanak végre a cégnél?

1 – igen   2 – nem

Ha igen, milyen területen?

	igen	nem	Nem tudja	X
a. termelés/szolgáltatás	1	2	9	X
b. vállalatmenedzsment	1	2	9	X
c. számvitel, pénzügy	1	2	9	X
d. logisztika, szállítás	1	2	9	X
e. marketing, értékesítés	1	2	9	X
f. adminisztráció	1	2	9	X
g. vevőszolgálat	1	2	9	X
h. egyéb területen, éspedig:				

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA NEM VOLT ÉS NEM IS TERVEZ AUTOMATIZÁLÁS VAGY DIGITALIZÁLÁS JELLEGŰ FEJLESZTÉST!

39. Mi az oka, hogy nem alkalmazott/nem alkalmaz a cége automatizálás vagy digitalizálás jellegű fejlesztést? TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHET!

- 1 – forráshiány
- 2 – a magas költségek miatt nem érné meg egy ilyen fejlesztés
- 3 – túl kockázatos lenne egy ilyen beruházás
- 4 – túl bonyolult lenne egy ilyen fejlesztés bevezetése
- 5 – nincsenek a cégnek olyan szakemberei, akik az új technológiákat kezelni tudnák
- 6 – nem elég fejlettek az elérhető technológiák
- 7 – nem ismerünk a cég által is alkalmazható technológiákat
- 8 – nincs szükség rá
- 9 – nem tudja
- 10 – egyéb: .....

KUTATÁS ÖSSZEFOGLALÓJÁNAK IGÉNYLÉSE

40. Köszönjük válaszait! Segítségét azzal is szeretnénk megköszönni, hogy ingyenesen megküldjük Önnek a felmérés értékelésének rövid összefoglalóját. Igényli ezt?

1 – igen   2 – nem

41. Végezetül érdeklődnénk, hogy igényt tart-e a Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet más vállalati kutatási eredményeinek összefoglalójára?

1 – igen   2 – nem